

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI**

**İŞLETMELERDE STAJ YAPAN
MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN
SORUNLARINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BEKİR KARATAŞ

DANIŞMAN

YRD. DOÇ. DR. MEHMET ALİ HAMEDOĞLU

HAZİRAN 2017

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

İŞLETMELERDE STAJ YAPAN
MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN
SORUNLARINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BEKİR KARATAŞ

DANIŞMAN
YRD. DOÇ. DR. MEHMET ALİ HAMEDOĞLU

HAZİRAN 2017

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığımı ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim.

İmza

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

“İşletmelerde Staj Yapan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Sorunlarına İlişkin Öğrenci Görüşleri” başlıklı bu yüksek lisans tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalında hazırlanmış ve jürimiz tarafından*Kabul*..... edilmiştir.

Başkan

Prof. Dr. Hasan Basri GÜNDÜZ

Üye

Doç. Dr. Mustafa BAYRAKÇI

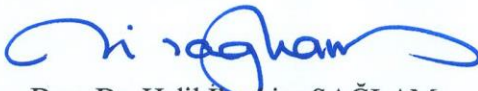
Üye (Danışman)

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Ali HAMEDOĞLU

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

22/06/2017

Doç. Dr. Halil İbrahim SAĞLAM

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Bu tez çalışmasında İşletmelerde Staj Yapan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Sorunlarına İlişkin Öğrenci Görüşlerinin neler olduğu tespit edilmek istenmiştir. Sorunların tespiti eğitim sisteminin gelişmesine ve mesleki eğitimin kalitesinin artmasına yardımcı olacaktır.

Tez çalışmam süresince, engin bilgi ve tecrübesini benimle paylaşan, bana kendimi geliştirmem konusunda fırsatlar sunan, öneri ve katkılarıyla çalışmamın oluşmasında ve geliştirilmesinde destek olan saygıdeğer hocam ve danışmanım Yrd. Doç. Dr. Mehmet Ali HAMEDOĞLU'na, veri toplama sürecinde emeği geçen tüm hocalarıma, anlayışlı okul müdürlerine, meslektaşlarıma, uygulamalara katılan sevgili öğrencilere, bu günlere gelmemi sağlayan, üzerimdeki emeklerini hiç bir zaman ödeyemeyeceğim saygıdeğer anne babama ve çalışmam boyunca her türlü fedakârlığı gösteren değerli aileme ve tüm dostlarıma teşekkürlerimi arz ederim.

ÖZET

İŞLETMELERDE STAJ YAPAN MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN SORUNLARINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

Karataş, Bekir

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi
Bilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet Ali HAMEDOĞLU

Haziran, 2017. xii+102 Sayfa.

Bu araştırmanın amacı, İşletmelerde staj yapan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin sorunlarına ilişkin öğrenci görüşlerini ortaya koymaktır.

Araştırmanın evrenini, İstanbul'da eğitim gören devlete ait olan Mesleki ve Teknik Anadolu liselerinde son sınıfta okuyan ve işletmelerde beceri eğitimi (staj) yapan toplam 1.009 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen nicel veriler SPSS V.22 istatistik paket programı kullanılarak çözümlenmiştir. Ölçeklerden elde edilen verilerin analizinde frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama (\bar{X}) gibi değerlerine yer verilmiştir. Bunun yanında iki bağımsız grubun anlamlılık düzeylerinin belirlenmesinde bağımsız değişkenler t-testi, ikiden fazla grubun ortalamalarının karşılaştırılmasında Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Anket çalışması 553 erkek, 456 kız öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Sorunlar; okul kaynaklı sorunlar, yasa kaynaklı sorunlar, işyeri kaynaklı sorunlar ve sosyal sorunlar olmak üzere dört boyutta değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin sorun olarak gördüğü alanlar, yasalardan kaynaklı sorunlar ve sosyal kaynaklı sorunlar olarak ortaya çıkmıştır. Katılımcılar yasa kaynaklı sorunlar içinde; staj sigortasının emeklilikte dikkate alınmamasını, yıl sonu beceri sınavını, staj ücretinin azlığını ve çalışma süresinin uzunluğu sorun olarak görmüşlerdir. Sosyal sorun olarak katılımcıların kendilerine ve ailelerine vakit ayıramaması öne çıkmıştır. Okuldan kaynaklanan sorunlar için erkek öğrenciler ile kız öğrenciler arasında anlamlı herhangi bir fark yoktur. İşyerinden, yasalardan kaynaklı sorunlar ile sosyal kaynaklı sorunlar için ise anlamlı farklılık bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Staj sorunları

ABSTRACT

**STUDENT OPINIONS ABOUT PROBLEMS OF VOCATIONAL
AND TECHNICAL ANATOLIAN HIGH SCHOOL STUDENTS
WHO INTERNSHIP IN BUSINESSES**

Karataş, Bekir

Master Thesis, Department of Educational Sciences, Department of Educational
Administration and Supervision

Supervisor: Asst. Prof. Mehmet Ali HAMEDOĞLU

June, 2017. xii+102 Sayfa.

The aim of this research; Is to put forward student opinions about problems of Vocational and Technical Anatolian High School students who internship in companies.

The universe of the research consists of 1,009 students studying in the last class in the Vocational and Technical Anatolian High Schools belonging to the state which is studying in Istanbul and doing skills training (internship) in the enterprises. The quantitative data obtained from the study were analyzed using SPSS V.22 statistical package program. In the analysis of the data obtained from the scales, frequency (f), percent (%), arithmetic mean (\bar{X}). In addition, independent variables t-test was used in determining the significance levels of two independent groups, and One-way ANOVA was used in comparing the mean of two groups.

The survey was conducted on 553 male and 456 female students. The problems were assessed in four dimensions as school-based problems, law-based problems, workplace-related problems and social problems. According to the results of the research, the areas that the students perceived as problems arise from legal problems and social problems. Participants see the internship insurance is not considered in retirement the year-end skill exam the lack of internship fees and the length of study period as a problem arising from law. Participants see it as a social problem that they can not afford time to themselves and their families. There is no significant difference between boys and girls for problems originating from the school. Significant differences were found in the workplace from legal and social problems.

Keywords: Vocationaland Technical Anatolian High School, Problems of İnternship.

İÇİNDEKİLER

Bildirim	i
Jüri Üyelerinin İmza Sayfası.....	ii
Önsöz	iii
Özet	iv
Abstract	v
İçindekiler	vi
Tablolar Listesi.....	xi
Şekiller Listesi.....	xii
Bölüm I : Giriş	1
1.1. Araştırmanın Problemi.....	3
1.1.1 Alt Problemler.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Sınırlılıklar	4
Bölüm II : Kuramsal Çerçeve	5
2.1. Mesleki Eğitim.....	5
2.2. Mesleki Eğitimin Amacı	7
2.3. Mesleki Eğitime Olan Gereksinim.....	8
2.4. Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihsel Gelişimi	8
2.5. Mesleki Eğitimin Nitelikleri	9
2.6. Mesleki ve Teknik Eğitimin Yapısı	10
2.7. Türkiye’de Orta Öğretim Düzeyindeki Mesleki ve Teknik Eğitim Türleri	13
2.7.1. Çok Programlı Anadolu Liseleri.....	13
2.7.2. Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri	13
2.7.3. Anadolu İletişim Meslek Liseleri	14

2.7.4. Anadolu İmam Hatip Liseleri	14
2.7.5. Anadolu Kız Meslek Liseleri	14
2.7.6. Anadolu Meslek Liseleri	14
2.7.7. Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri	15
2.7.8. Anadolu Teknik Liseleri	15
2.7.9. Anadolu Ticaret Meslek Liseleri	15
2.7.10. Çok Programlı Liseler	15
2.7.11. Denizcilik Anadolu Meslek Liseleri	16
2.7.12. Endüstri Meslek Liseleri	16
2.7.13. Güzel Sanatlar Liseleri	16
2.7.14. İmam Hatip Liseleri	16
2.7.15. Kız Meslek Liseleri	16
2.7.16. Sağlık Meslek Liseleri	17
2.7.17. Tarım Meslek Liseleri	17
2.7.18. Ticaret Meslek Liseleri	17
2.7.19. Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezleri	17
2.8. Bazı Ülkelerde Mesleki Eğitim	23
2.8.1. Almanya’da Mesleki Eğitim	23
2.8.2. Fransa’da Mesleki Eğitim	26
2.8.3. İngiltere’de Mesleki Eğitim	26
2.8.4. Japonya’da Mesleki Eğitim	27
2.8.5. İspanya’da Mesleki Eğitim	29
2.8.6. İsveç’te Mesleki Eğitim	31
2.8.7. Yunanistan’da Mesleki Eğitim	31
2.9. Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitim İle İlgili Yasalar	32
2.9.1. 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu:	32

2.9.2. 2089 Sayılı Çıraklık, Kalfalık ve Ustalık Kanunu:	33
2.9.3. 3308 Sayılı “Çıraklık ve Mesleki Eğitim” Kanunu:	33
2.9.4. 3308 Sayılı “Mesleki Eğitim Kanunu”nun Getirdiği Yenilikler	34
2.9.5. 4702 Sayılı Kanun :	35
2.9.6. Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Kurumları Yönetmeliği:.....	36
2.9.6.1. Anadolu Teknik Programına Geçiş.....	36
2.9.6.2. Alan ve Dala Geçiş	36
2.9.6.3. Yıl Sonu Beceri Sınavı.....	37
2.9.6.4. Koordinatör Müdür Yardımcısının Görev ve Sorumlulukları	38
2.9.6.5. İşletmelerde Mesleki Eğitim	39
2.9.6.6. Teorik Eğitim İçin İzin.....	41
2.9.6.7. İş Dosyası Tutma	41
2.9.6.8. Staj Çalışması ve Esasları	41
2.9.6.9. Staj Süresi	42
2.9.6.10. Staj Yapılacak İşyerlerinin Belirlenmesi	42
2.9.6.11. Staj Kontenjanlarının Belirlenmesi.....	43
2.9.6.12. Staj Çalışması Yapacak Öğrencilerin Belirlenmesi.....	43
2.9.6.13. Stajda Uygulama Takvimi	43
2.9.6.14. Değerlendirme.....	43
2.9.6.15. Eğitimde Süreklilik	44
2.9.6.16. İşletme Belirleme Komisyonlarının Kuruluşu	44
2.9.6.17. İşletme Belirleme Komisyonlarının Görevleri.....	45
2.9.6.18. İşletmede Meslekî Eğitimde Sözleşme	46
2.9.6.19. Meslekî Eğitimde İşletmelerin Görev ve Sorumlulukları.....	47
2.9.6.20. Teorik Eğitimde Görev Alacak Eğitici Personel	49

2.9.6.21. İşletmelerde Beceri Eğitiminde Görev Alacak Eğitici Personel/Usta Öğretici	49
2.9.7. Mesleki ve Teknik Eğitimdeki Modeller	50
2.9.7.1. Okul Temelli Model.....	50
2.9.7.2. İş Yeri Temelli Model.....	51
2.9.7.3. İkili Eğitim Modeli	51
2.9.7.4. Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimdeki Modeller	52
2.10. İlgili Araştırmalar.....	53
Bölüm III : Yöntem	56
3.1. Araştırmanın Modeli	56
3.2. Evren ve Örneklem	56
3.3. Veri Toplama Araçları	58
3.4. Veri Toplama Süreci	59
3.5. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması	59
Bölüm IV : Bulgular ve Yorum	60
4.1. Okuldan Kaynaklanan Sorunlar	60
4.2. Yasalardan Kaynaklanan Sorunlar.....	63
4.3. İşyerinden Kaynaklanan Sorunlar.....	65
4.4. Sosyal Sorunlar	68
4.5.Cinsiyet, Sınıftaki Öğrenci Sayısı, İşletmenin Kurumsal Olup Olmamasının, Öğretim Türü ve Okunulan Alan Değişkenlerinin Yaşanan Sorunlara Etkilerine İlişkin Öğrenci Görüşleri.....	69
4.5.1. Cinsiyetin Sorunlara Etkisi	69
4.5.2. Öğrenci Sayısının Sorunlara Etkisi	70
4.5.3. Çalışılan İşletmenin Kurumsal Olup Olmamasının Sorunlara Etkisi	72
4.5.4. Okulda İkili Eğitim Yapılmasının Sorunlara Etkisi.....	73
4.5.5. Okunulan Alanın Sorunlara Etkisi	74

4.5.5.1. Okul Kaynaklı Sorunların Alanlara Göre Farklılığı	75
4.5.5.2. Yasalardan Kaynaklı Sorunların Alanlara Göre Farklılığı	77
4.5.5.3. İşyerinden Kaynaklı Sorunların Alanlara Göre Farklılığı	78
4.5.5.4. Sosyal Kaynaklı Sorunların Alanlara Göre Farklılığı.....	79
Bölüm V : Sonuç ve Öneriler.....	81
5.1. Sonuç.....	81
5.2. Öneriler	83
5.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	83
5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	85
Kaynakça.....	87
Ekler	93
Ek-1: Veri Toplama Araçları	93
Ek-2: Anket İzinleri.....	95
Ek-3: İşletmelerde Meslek Eğitim Sözleşmesi Örneği	97
Özgeçmiş ve İletişim Bilgileri	101

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Türkiye’de Orta Öğretim Düzeyinde Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Okul/Kurumlarında Uygulanan Alan ve Dal Listesi.....	18
Tablo 2: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Son Sınıf Öğrenci Sayıları.....	57
Tablo 3: Katılımcıların Değişkenlere Göre Dağılımı.....	57
Tablo 4: Okuldan Kaynaklanan Sorunlar.....	60
Tablo 5: Yasalardan Kaynaklanan Sorunlar	63
Tablo 6: İşyerinden Kaynaklanan Sorunlar.....	65
Tablo 7: Sosyal Kaynaklı Sorunlar	68
Tablo 8: Cinsiyetin Sorunlara Etkisi	70
Tablo 9: Öğrenci Sayısının Sorunlara Etkisi (Anova)	71
Tablo 10: Sınıftaki Öğrenci Sayısının Sorunlara Etkisi.....	72
Tablo 11: Çalışılan İşletmenin Kurumsal Olup Olmamasının Sorunlara Etkisi (t-testi).....	73
Tablo 12: Okulda İkili Eğitim Yapılıp Yapılmamasının Sorunlara Etkisi (t-testi)..	74
Tablo 13: Okunulan Alanın Sorunlara Etkisi (Anova)	75
Tablo 14: Okunulan Alanın Okul Kaynaklı Sorunlara Etkisi (Post-hoc Tukey Analizi Sonuçları).....	76
Tablo 15: Okunulan Alanın Yasa Kaynaklı Sorunlara Etkisi (Post-hoc Tukey Analizi Sonuçları).....	77
Tablo 16: Okunulan Alanın İşyeri Kaynaklı Sorunlara Etkisi (Post-hoc Tukey Analizi Sonuçları).....	78
Tablo 17: Okunulan Alanın Sosyal Kaynaklı Sorunlara Etkisi (Post-hoc Tukey Analizi Sonuçları).....	79

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: İş ve İnsan Arasındaki Uyum	6
Şekil 2: Öğrencinin Yönelimi ve Mesleki Eğitim Süreci.....	10
Şekil 3: Türkiye’de Eğitim Sistemi.....	11
Şekil 4: Türkiye’de Orta Öğretim Düzeyindeki Mesleki ve Teknik Eğitim Okul Programları	12
Şekil 6: Ortaöğretimde Akademik ve Mesleki Eğitim Tercih Süreci	37

BÖLÜM I

GİRİŞ

Eğitim, insanları belirli amaçlara uygun şekilde yetiştirme sürecidir. Her toplum eğitim sayesinde kültürünü yeni nesillere aktarır. Eğitim doğumdan ölüme kadar devam eden kültürel, sosyal, ekonomik, politik ve bireysel boyutları ihtiva eden bir kavramdır. Birden fazla boyut içermesinden ötürü farklı şekillerde de tanımlanmıştır. Eğitim, “bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir” (Ertürk, 1972:12). Eğitim, insanı kültürel yaşama hazırlayan tüm toplumsal süreçleri içerir (Gutek, 1997:4).Günümüzde toplumların gelişmişlik düzeyinin, eğitime verdikleri önemle doğru orantılı olduğu görülmektedir. Eğitim, “bireyin sosyal becerilerini geliştirir, bireyleri ve toplumu geleceğe hazır hale getirir. Eğitim, Bireylerin yaratıcı yönlerini azami seviyeye çıkarmayı hedefler” (Şişman ve Turan, 2005:100).

Genel anlamda birey ve toplumlar için eğitimin büyük önemi olmakla birlikte iş mesleki eğitime geldiğinde önem derecesi daha da artmaktadır. Bireylere ihtiyaç duyulan beceri ve yeterlilikler kazandırarak, insan ve iş arasında azami uyumu sağlayan mesleki eğitim, insanların hayatında önemli bir yer tutmaktadır. İnsanlığın gelişimi için önemli bir manivela etkisi olan mesleki eğitim, ortak miras olan, birikerek ve sürekli gelişen bilgi ve becerilerin aktarılması sürecidir. Meslek kültürünü aktarma ve sürekli gelişimde mesleki eğitimin rolü büyüktür. Mesleki eğitim büyük bir oranda devlet eliyle örgün ve yaygın eğitim şeklinde yürütülen programlar vasıtasıyla gerçekleştirilmektedir. Ülkemizde mesleki eğitim sloganı olarak “meslek lisesi, memleket meselesi” ifadesi benimsenmiştir. Bu ifade ülkemizin mesleki eğitime ne kadar çok önem verdiğini göstermektedir. Ülkelerin geleceği için çok önemli olan mesleki eğitim farklı şekillerde tanımlanmıştır; “Kişiye iş hayatında belirli bir meslekle ilgili bilgi, beceri ve iş alışkanlıkları kazandıran ve bireyin

yeteneklerini çeşitli yönleriyle geliştiren eğitimidir” (Doğan, Alkan ve Sezgin, 1998:5).

“Mesleki eğitim ülke kalkınması açısından büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle mesleki eğitimi iyi yapılandırabilmiş ülkeler iş dünyasının gereksinim duyduğu elmanı karşılayabilmekte, mal ve hizmet üretim sürecini güçlendirmektedir” (Şengel, 2011: 168). Sanayisi gelişmiş ülkelere bakıldığında mesleki eğitim sistemini sağlıklı bir şekilde işleyen bir sistem üzerine oturtmuş oldukları görünmektedir. Meslekî eğitim, “Ülkenin temel ekonomik yapısını kuvvetlendiren ve genişleten, insan kaynağını geliştiren, işsizliği azaltarak üretimin krize girmesini önleyen bir eğitim süreci” olarak da tanımlanmaktadır” (Norton, 1985: 9). “Eğitim seviyesinin yükselmesi işgücünün verimliliğini artırarak maliyet avantajı sağlamakta ve ülkelerin rekabet gücünü olumlu etkileyerek dışa açılmalarını kolaylaştırmaktadır” (Çalışkan, Karabacak ve Meçik, 2013: 44). “Bir toplumda yaşayan birey yaşantılarının sağlanmasında zorunlu olan belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve pratik uygulama yeteneklerini kazandırmak suretiyle kişinin yeteneklerini; duygusal, zihinsel, kişisel ve sosyal-ekonomik yönlerden geliştirme sürecidir”(Doğan, Alkan ve Sezgin, 1980:2).

Mesleki eğitimin odak noktası olan Mesleki ve Teknik Anadolu liselerinin, işletmelerde mesleki eğitimi (staj) gören öğrencilerinin sorunlarını tespit etmek ve çözüm önerileri sunmanın, mesleki eğitime katkı sağlayacağı düşünüldüğü için bu araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada, İstanbul ilindeki, resmi Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin on ikinci sınıfında eğitim-öğretim gören ve işyerlerinde mesleki eğitim (staj) uygulaması yapan, son sınıf öğrencilerinin sorunları belirlenmeye çalışılmıştır. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi staj öğrencilerinin okul kaynaklı, yasa kaynaklı, Sosyal Sorun kaynaklı ve İşyeri kaynaklı sorunları dört boyutta ortaya konulup, mevcut sorunların cinsiyete, sınıftaki öğrenci sayısına, çalışılan işletmenin kurumsal işletme olup olmamasına, okulda ikili eğitim yapılıp yapılmamasına ve öğrencilerin okudukları alanlara göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi ve elde edilen bulgulara göre çeşitli önerilerin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Öğrencilerin sorunlarının çözülmesi yolunda, Milli Eğitim Bakanlığı'nın araştırma sonuçlarından yararlanacağı, araştırma bulgularının Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin meslek dersi öğretmenlerine, yöneticilerine ve araştırmacılara yol

göstereceği düşünölmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen bulguların literatüre katkı sağlaması da beklenmektedir.

1.1. ARAşTIRMANIN PROBLEMİ

İşletmelerde Staj Yapan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Sorunlarına İlişkin Öğrenci Görüşleri nedir?

1.1.1 Alt Problemler

1- Stajyer öğrencilerin görüşlerine göre;

- a- Okuldan kaynaklanan sorunları nelerdir?
- b- Yasalardan kaynaklanan sorunları nelerdir?
- c- İşyerinden kaynaklanan sorunları nelerdir?
- d- Sosyal sorunları nelerdir ?

2- Öğrenci sorunları;

- a- Cinsiyete
- b- Sınıftaki öğrenci sayısına
- c- Çalışılan işletmenin kurumsal olup olmamasına
- d- Okulda ikili eğitim yapılıp yapılmamasına
- e- Öğrencilerin okudukları alanlara

göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

1.2. ARAşTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde okuyan ve işletmelerde mesleki eğitim gören (staj) öğrencilerin sorunlarını tespit etmektir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgularla, Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin son sınıfında okuyan ve işletmelere mesleki eğitimine giden öğrencilerin sorunlarının tespitine ve bu sorunlara dikkat çekilmeye çalışılmıştır.

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Öğrencilerin sorunlarının çözülmesi yolunda, Milli Eğitim Bakanlığı'nın araştırma sonuçlarından yararlanacağı, araştırma bulgularının Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin meslek dersi öğretmenlerine, yöneticilerine ve araştırmacılara sorunların belirlenmesi ve çözüm üretilmesi için veri sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen bulguların literatüre katkı sağlaması da beklenmektedir.

1.4. SINIRLILIKLAR

1. Bu araştırma 2016-2017 eğitim-öğretim yılında İstanbul İlinde Güngören, Esenler, Bahçelievler, Küçükçekmece, Bağcılar ilçelerinde MEB'e bağlı örgün öğretim yapan, Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde son sınıfta okuyan ve işletmelerde mesleki eğitim gören öğrencilerle sınırlıdır.
2. Özel Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri araştırma kapsamına dahil edilmemiştir.
3. Verilerin toplanmasında 1.086 anket dağıtılmış, çeşitli eksiklikleri olan anketler elendikten sonra 1.009 tanesi değerlendirmeye alınmıştır.
4. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin sorunları öğrenci görüşleri ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu başlık altında kuramsal çerçeveye ilgili yapı ve ulaşılabilen araştırmalar sunulmuştur.

2.1. MESLEKİ EĞİTİM

Eğitim, bireyin yaşantılarında istendik davranış değişikliği meydana getirme sürecidir. Eğitimin temel amacı; kişinin tekamülünü maksimum seviyeye ulaştırmaktır.

Bu yüzden eğitim programları, “bu temel amaç doğrultusunda işlevsel olmak durumundadır. Konu bu açıdan ele alındığında, mesleki eğitimin temel amacı, bireyin mesleki ilgi ve gereksinimini güdüleme faktörü olarak kullanarak, bütünüyle eğitmek” olmaktadır (Ağaç, 2004:1).

“Önceden saptanmış amaçlara göre, insanların davranışlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkinlikler dizgesidir” (Oğuzhan, 1974: 6).

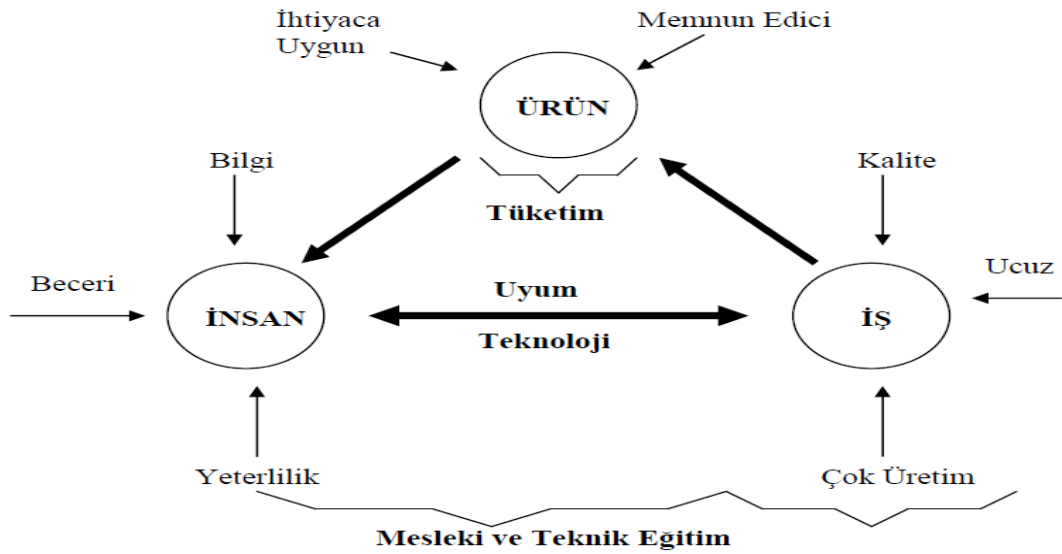
“Eğitim seviyesinin yükselmesi işgücünün verimliliğini artırarak maliyet avantajı sağlamakta ve ülkelerin rekabet gücünü olumlu etkileyerek dışa açılmalarını kolaylaştırmaktadır” (Çalışkan, Karabacak ve Meçik, 2013: 44).

Mesleki eğitimin tanımı kaynaklarda farklılıklar göstermektedir. “Bir toplumda yaşayan birey yaşantılarının sağlanmasında zorunlu olan belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve pratik uygulama yeteneklerini kazandırmak suretiyle kişinin yeteneklerini; duygusal, zihinsel, kişisel ve sosyal-ekonomik yönlerden geliştirme sürecidir”(Doğan, Alkan ve Sezgin, 1980:2).

Bir başka tanıma göre, kişiye “iş hayatında belirli bir meslekle ilgili bilgi, beceri ve iş alışkanlıkları kazandıran ve bireyin yeteneklerini çeşitli yönleriyle geliştiren eğitimidir” (Doğan, Alkan ve Sezgin, 1998:5).

“Mesleki eğitim ülke kalkınması açısından büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle mesleki eğitimi iyi yapılandırabilmiş ülkeler iş dünyasının gereksinim duyduğu elmanı karşılayabilmekte, mal ve hizmet üretim sürecini güçlendirmektedir” (Şengel, 2011: 168). Ülkemiz için bu kadar önemli olan mesleki eğitim farklı şekillerde tanımlanmıştır. Meslekî eğitim, “Ülkenin temel ekonomik yapısını kuvvetlendiren ve genişleten, insan kaynağını geliştiren, işsizliği azaltarak üretimin krize girmesini önleyen bir eğitim süreci” olarak da tanımlanmaktadır” (Norton, 1985: 9).

Mesleki teknik eğitim, ülke halkına ihtiyaç duydukları bilgi, beceri ve çeşitli yeterlilik normlarını kazandırarak, insan ve mevcut iş arasında senkronizasyon sağlamaktadır.

Şekil 1: İş ve İnsan Arasındaki Uyum

(Temel, 1997:31)

2.2. MESLEKİ EĞİTİMİN AMACI

Mesleki eğitim tüm insanlığın gelişimi için önemli bir etkidir. Mesleki eğitim sadece ülkemizdeki eğitim gibi düşünülmemelidir. İnsanlığın ortak mirası gibi düşünülmelidir. Mesleki kültürü aktarma ve sürekli gelişimde mesleki eğitimin rolü büyüktür.

Milli Eğitim Temel Kanunu ile düzenlenen Türk Milli Eğitim sisteminin genel amaçlarından bir tanesi olan ve Mesleki Eğitim Temel Kanunu'nda da belirtildiği üzere mesleki eğitimin amacı, “Türk milletinin bütün fertlerini; ilgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini ve toplumunu mutlu edecek bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır” (Güney, 2002: 84; Türk, 2002:91).

Mesleki eğitim, bireyi aktif bir hayata hazırlık olduğuna göre insan kaynaklarını faydalı toplumsal amaçlar için değerlendirme ve geliştirme yoluyla kültürel, ekonomik ve bireysel gelişmeye hizmet etmektedir.

Meslek eğitimi programları bu görevi:

- 1) “Hizmet alanına girecek bireylerin eğitimini yürütmek,
- 2) İş dünyasına bilgili, becerikli ve başarılı personel yetiştirmek suretiyle yerine getirmeye çalışır” (Doğan ve diğerleri, 1980:3).

Bu amaçlardan yola çıkarak denilebilir ki kısaca mesleki eğitimin temel amacı, ferde yapacağı iş veya görev için gerekli davranışları kazandırmaktır (Sezgin, 2000:218).

Demokratik bir ortamda meslek eğitiminin gençleri hayata hazırlamada kendisine amaç edindiği üç temel amaç: öğrenmenin çevresel şartlarını oluşturmak, istenilen beceriyi iyileştirmek, istendik davranış meydana getirmek olarak düşünülebilir. Bütün eğitim kurumlarının bu üç temel hedefin gerçekleştirilmesi için gerekli şekilde örgütlenmesi ve gelecek nesilleri bu doğrultuda eğitmeleri gerekir. Bunlar modern toplumun önde gelen asli ihtiyaçlarındandır. Bu nedenle, günümüzde okullarda bu amaçların gerçekleştirilmesi için: 1. Meslek eğitiminin temel amaçları ile zihinsel eğitim ve her bir ferdin bütün olarak düşünülüp geliştirilmesi hedeflerini aynı çizgide sürdürmek, Her bir talebeye mesleki yönlendirme ve ihtiyaç halinde bazılarını buna

ek olarak mesleğe adaptasyon programına sokmak ve meslek eğitiminin bazı üstün vasıflarından bütün okul programlarında yararlanmak. 3. “Meslek eğitim amaçlarını mevcut iş piyasasındaki işler için hazırlananlara göre düzenlemek gerekmektedir. Bu husus eğitimin fonksiyonel bir nitelik kazanması ve eğitim görmüş gençlerin hayata uyum sağlayabilmeleri için zorunludur” (Doğan ve diğerleri, 1980:3).

2.3. MESLEKİ EĞİTİME OLAN GEREKSİNİM

Özellikle de mesleki eğitim insan yaşamında çok önemli bir yer tutmaktadır. Mesleki eğitime olan gereksinimi 4 ana başlık altında toparlayabiliriz. Bunlar;

- Sosyal Gereksinim,
- Ekonomik Gereksinim,
- Bireysel Gereksinim,
- Ulusal Gereksinimdir (Alkan ve diğerleri, 1998:8).

2.4. TÜRKİYE’DE MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin tarihi gelişimi iki safhada incelenebilir. Birinci safha imparatorluk dönemi olup, diğeri ise Cumhuriyet dönemidir. Bu iki safhadaki gelişmeler günümüz, Türk Mesleki ve Teknik Eğitim Sisteminin Oluşumunu köklü bir biçimde etkilemiştir (Sezgin, 1983:32)

“Ülkemizde mesleki ve teknik eğitim 12’nci yüzyıldan 18’inci yüzyıl sonuna kadar geleneksel usullerle esnaf ve sanatkâr teşkilatlarınca yürütülmüştür. Selçuklularda “Ahilik” adıyla kurulmuş bulunan esnaf ve sanatkâr teşkilatı, Osmanlılar döneminde de bir süre devam etmiş daha sonra “Lonca” ve “Gedik” teşkilatlarına dönüşmüştür. Mesleki ve teknik eğitim alanında modern anlamdaki ilk girişimler 18’inci yüzyılda orduyu düzenlemek amacıyla başlatılmıştır. Meslek öğretimi, 1860’lı yıllardan itibaren örgün eğitim kurumları olarak değerlendirilen meslek ve sanat okullarında verilmiştir” MEB (2014:17).

Cumhuriyetle birlikte mesleki ve teknik eğitim devlet politikası olarak ele alınmıştır. “3 Mart 1924’de çıkarılan kanun ile tüm okullar Maarif Nezaretine bağlanmış ve böylece o zamana kadar süre gelen çok başlılık sorunu ortadan kaldırılarak eğitim ve öğretimde ulusal anlamda bir bütünlük sağlanmaya çalışılmıştır” (Erdoğan, 2002: 6)

“Bu bağlamda mesleki ve teknik eğitim, 1927 yılında Millî Eğitim Bakanlığının görev ve hizmet alanı kapsamına alınmış olup 1933 yılında Bakanlık bünyesinde kurulan Mesleki ve Teknik Tedrisat Umum Müdürlüğü tarafından yönetilmiştir. 1941’de Mesleki ve Teknik Tedrisat Umum Müdürlüğü yerine Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı kurulmuştur. Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı, 1960 yılında Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Ticaret Öğretimi Genel Müdürlüğü olarak yeniden teşkilatlandırılmıştır. 1992 yılında yayımlanan 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü, Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı, Çıraklık, Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Dairesi Başkanlığı, Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı kurulmuştur. 2011 yılında yayımlanan 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Millî Eğitim Bakanlığında mesleki ve teknik eğitimin yürütülmesinden sorumlu altı birim, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü(MTEGM) adı altında birleştirilmiştir. Yaygın mesleki eğitim ile açık öğretim kurumları da Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü (HBÖGM) bünyesinde toplanmıştır” MEB (2014:17).

2.5. MESLEKİ EĞİTİMİN NİTELİKLERİ

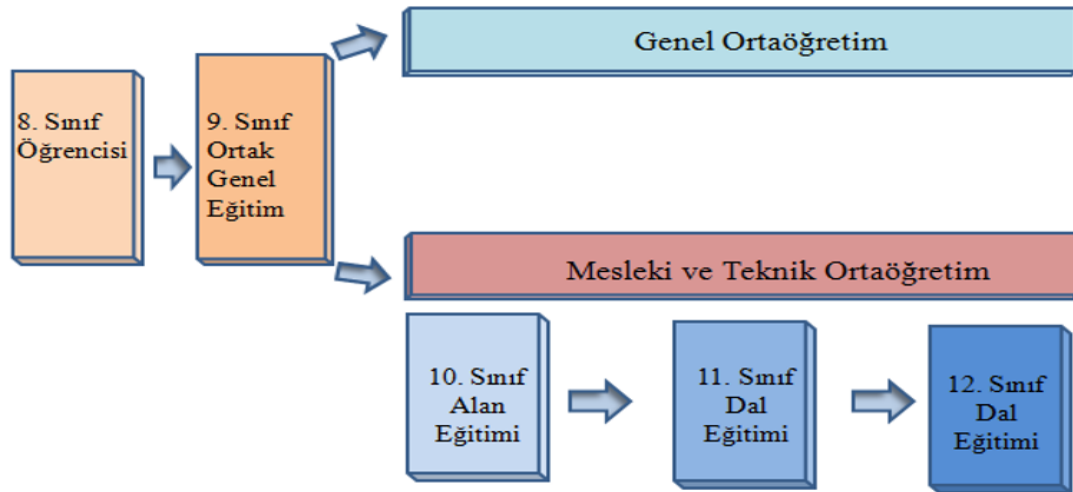
- Öğrencinin okuduğu alanla ilgili gerekli yeterlilikleri kazandırmayı esas alır.
- Mesleki yeteneklerinin sürekli gelişimi esas alınır.
- Öğrencilerin belirli bir meslek alanında işe girebilmeleri için temel yeterlikleri kazandırmayı amaçlar.
- Mesleki becerileri geliştirme esas alınır.
- Bazı meslek alanlarında ise farklı yeteneklere sahip öğrenciler içindir.
- Mesleki eğitimden yararlanabilmek için belirli yaş grubunda olma gerekmektedir.

- Meslek okullarında, öğretim yapılan alanla ilgili, mesleğin gerektirdiği takım, makine, alet vb. ekipmanlar bulunmalıdır.
- Öğretimin yapıldığı araç ve gereçler iş hayatındakilerle paralellik sergilemelidir.
- Yeterli öğretimin olması için atölye ve laboratuvar çalışmaları saati azami seviyede olmalıdır.
- Öğrencilerin yaptıkları atölye ve laboratuvarında uygulatılan projeler mesleki eğitime uygun seçilmelidir (Doğan, 1983:170)

2.6. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİN YAPISI

“Mesleki ve teknik eğitim, öğrencileri ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda hem mesleğe hem de yüksek öğretime veya hayata ve iş alanlarına hazırlamayı amaçlamaktadır” (Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği [MTEY] (2002: md.33 a/2)

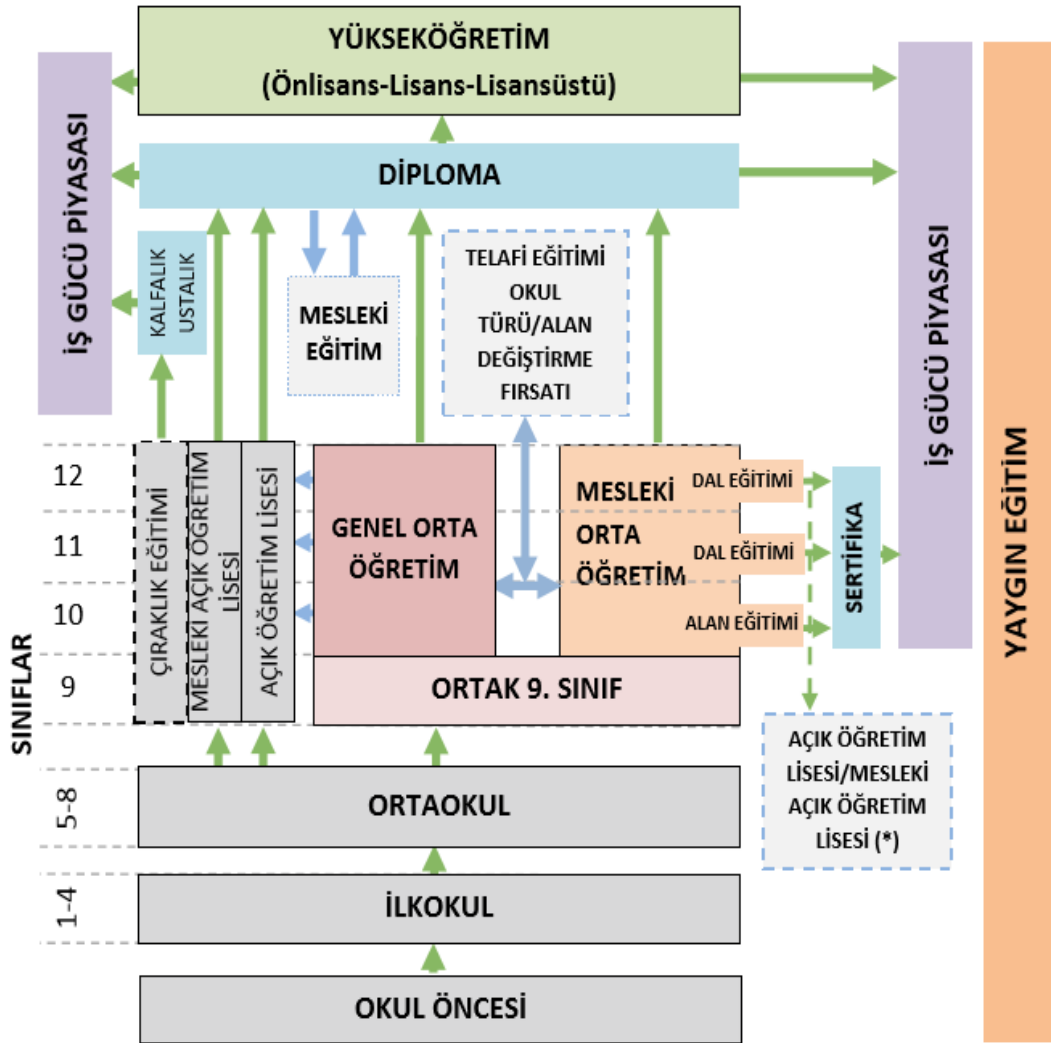
“Mesleki ve teknik eğitim, öğrencileri iyi vatandaş olarak yetiştirmenin yanı sıra esnek bir yapı içinde ilgi ve yetenekleri doğrultusunda ortak bir genel kültür verilerek bir üst öğrenime ve/veya iş hayatına hazırlamayı amaçlamaktadır” MEB (2014:18).

Şekil 2: Öğrencinin Yönelimi ve Mesleki Eğitim Süreci

MEB (2014:19).

Ülkemizde tüm 9. Sınıf öğrencilerinin ortak genel eğitim görmektedirler. 9. Sınıftan 10. Sınıfa geçerken öğrenciler alan seçimini yaparlar. 11. ve 12. Sınıflarda ise seçilmiş alanın ilgili dal eğitimini alıp başarılı olduktan sonra diplomaya hak kazanırlar. Genel Ortaöğretimden farklı olarak mesleki ve teknik ortaöğretimde son sınıfta işletmelerde beceri eğitimine gidip teorik bilgilerini pratiğe dönüştürürler. Ülkemizde önceki yıllardaki uygulamalarda ise eğitim süresi üç yıl idi. Üç yıllık ortaöğretim döneminde staj dönemi son sınıf olan on birinci sınıfta yapılmakta idi. Kesintisiz eğitim politikaları sayesinde üç yıllık ortaöğretim süresi dört yıl olarak belirlendi ve şu anki son şeklini almıştır.

(*) : “Çeşitli nedenlerden dolayı örgün eğitimden ayrılmak zorunda kalanlar 12 yıllık zorunlu eğitimden dolayı açık liseye ya da mesleki açık öğretim lisesine devam eder”.

Şekil 3. Türkiye’de Eğitim Sistemi

“2013-2014 Eğitim öğretim yılında başlayan uygulamaya göre ikinci kademedeki öğrenciler 6, 7 ve 8 inci sınıf yıl sonu başarı puanları ile 8 inci sınıfta yapılan Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (TEOG) sınavının ağırlıklandırılmış ortak sınav puanı doğrultusunda ortaöğretime devam edeceklerdir. Ortaöğretim seviyesinden mezun olan öğrenciler işgücüne katılabilmekte, önlisans programlarına sınavsız geçiş yapabilmekte veya Yükseköğretime Giriş Sınavı (YGS) ve Lisans Yerleştirme Sınavı (LYS) sonuçlarına göre bir üst öğrenime devam edebilirler” MEB (2014:16).

Şekil 4. Türkiye’de Orta Öğretim Düzeyindeki Mesleki ve Teknik Eğitim Okul Programları

Şekil 4’deki görünen MEB’in “Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü”ne Bağlı olarak faaliyet gösteren 22 okul türünün “Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi” ile “Çok Programlı Anadolu Lisesi “ adı altında yeniden yapılandırılıp okul türü ikiye indirilmiştir” MEB (2014/8).

Ülkemizde Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'ne bağlı toplam 3.302 adet okul bulunmaktadır (WEB1, 2017).

Bu okulların 2.419'u Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi geriye kalın 883'ü ise Çok programlı Anadolu lisesi olarak faaliyet göstermektedirler.

2.7. TÜRKİYE'DE ORTA ÖĞRETİM DÜZEYİNDEKİ MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM TÜRLERİ

Orta öğretim düzeyindeki mesleki eğitim türleri aşağıda açıklanmıştır.

2.7.1. Çok Programlı Anadolu Liseleri

Ayrı orta öğretim kurumlarının açılması ekonomik olmayan küçük yerleşim birimlerinde genel lise, imam hatip lisesi ile meslekî ve teknik orta öğretim programlarının aynı yönetim altında uygulandığı okullardır. Bu okullarda, bağımsız olarak eğitim yapan orta öğretim kurumlarında uygulanan programlar aynen uygulanmakta ve öğrencilere bitirdikleri programa ait diploma düzenlenmektedir. İlköğretim üzerine öğrenim süresi 4 yıl olan ve öğrencilere: orta öğretim seviyesinde asgarî kültür kazandırılması ve çeşitli meslek alanlarında endüstrinin ve hizmet sektörlerinin ihtiyaç duyduğu meslekî formasyon verilmesi suretiyle öğrencileri iş alanlarına ve yüksek öğretime hazırlayan programların uygulandığı meslekî ve teknik okullardır.

2.7.2. Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri

2013-2014 Eğitim öğretim yılına kadar 22 farklı okul türü varken 2014-2015 Eğitim Öğretim dönemiyle birlikte okul türleri Bakanlık tarafından azaltılarak Mesleki ve Teknik Anadolu lisesi ve Çok Programlı Anadolu lisesi olmak üzere ikiye indirildi. Bakanlık okul çeşitliliği yerine program çeşitliliğini esas aldı. Aslında bu değişiklik okul isimlerinde yani okul tabelalarında oldu. Okulların bünyesindeki alanlar hala devam etmektedir. Toplamda 53 tane alan yer almakta ve bu alanların altında 205 tane dal yer almaktadır. Bu değişiklikle birlikte ülkemizin orta öğretim düzeyinde meslek eğitiminin verildiği ana merkezi Mesleki ve Teknik Anadolu liseleri

olmuştur. Mesleki ve Teknik Anadolu liselerinin öğretim süresi dört yıldır. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinden mezun olan öğrenciler kalifiye iş gücü olarak ilgili sektörde iş bulurlar, arzu ederlerse kendi alanlarıyla ilgili önlisans programlarına sınavsız geçebilmektedirler.

2.7.3. Anadolu İletişim Meslek Liseleri

İletişimin öneminin ön plana çıktığı günümüzde, “iletişim alanında istihdam edilecek yabancı dil bilen vasıflı insan gücünü yetiştiren, öğrencileri hem mesleğe hem de yükseköğretime hazırlayan okullardır. Öğretim süresi dört yıldır”. Bünyesinde iletişim alanına yönelik birçok alan barındırmaktadır (Kılınç, 2006:194).

2.7.4. Anadolu İmam Hatip Liseleri

Ülkemizde din eğitimi veren imam hatip liselerinin yabancı dili Arapçadır. Anadolu imam hatip liselerinde Arapçanın yanında ikinci yabancı dil de okutulmaktadır. İlk yıl hazırlık olmak üzere okulun öğretim süresi dört yıldır. İmam hatip liselerinin programlarıyla hemen hemen aynı programları uygulamaktadır (Şimşek, 1999:80).

2.7.5. Anadolu Kız Meslek Liseleri

Yabancı dil bilen ve spesifik bir alanda mesleki niteliklere haiz olan bireyleri yetiştirmek amacıyla kurulmuştur. Bu nedenle, belli derslerin eğitimi yabancı dilde yapılmaktadır. Öğretim süresi dört yıl olup, ilk yıl yabancı dil hazırlık eğitimi verilmektedir. Son üç yıldaki programlar ise büyük ölçüde Kız Meslek Liselerinin programlarıyla örtüşmektedir (Şimşek, 1999:75).

2.7.6. Anadolu Meslek Liseleri

Yabancı dil bilen meslek elemanlarını yetiştirmek amacıyla kurulan bu okulların eğitim süresi dört yıldır. İlk yıl yabancı dil hazırlık eğitimi verilir ve sonraki yıllarda da bazı dersler de İngilizce olarak verilir. Programları Endüstri Meslek Liselerinin Programlarının aynısıdır. Mezunlar sanayide çeşitli alanlarda yabancı dil bilen bireyler olarak çalıştırılırlar. Uygulanan eğitimin yüzde altmış endüstri meslek liselerindeki programları oluşturur (Şimşek, 1999:72).

2.7.7. Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri

Turizmin ülkemizde giderek gelişmesi neticesinde ihtiyaç duyulan vasıflı elaman yetiştirmek maksadıyla kurulmuş okullar olarak tanımlanabilir. Eğitim öğretim zamanı dört yıldır. İlk hazırlık yılında sektörün gerektirdiği zaruri dil eğitimi yoğun olarak verilmektedir. Hazırlıktan sonraki sınıflarda da dil eğitimi devam eder. Hazırlıktan sonra ilgili programlarda spesifik eğitimler devam eder (Şimşek, 1999:78-79).

2.7.8. Anadolu Teknik Liseleri

Anadolu Teknik Liselerinin temel fonksiyonu teknik liselerle aynıdır. Yetiştirilmesi arzulanan öğrencilerin yabancı dile hakim olmaları istendiği için Fransızca, Almanca veya İngilizce dillerinden biriyle eğitim öğretim yapılmaktadır. İlk yıl hazırlık daha sonraki dört yıl da teknik lise programları uygulanmaktadır. Anadolu Meslek Lise programları ile aynı programlara sahip olmakla birlikte farklı programlara benzerlikler de göstermektedir (Şimşek, 1999:73).

2.7.9. Anadolu Ticaret Meslek Liseleri

Yabancı dile vakıf olan ve hizmet sektöründe istihdam edilecek işgücü yetiştirmek bu okulların yegane amacıdır. İlk yıl yabancı dil hazırlık olup, diğer yıllarda da dil eğitimi devam etmektedir. Son iki yılda ise mesleklerine özgü mesleki eğitimler verilmektedir (Şimşek, 1999:78).

2.7.10. Çok Programlı Liseler

Ülkemizde nüfusun az ve dağınık olduğu yerlerdeki öğrencilere orta öğretim verebilmek için kurulmuş liselerdir. Bu liselerde genel ve mesleki eğitim programları tek çatı altında verilmektedir. Çok programlı liseler kıt kaynakları verimli kullanmayı amaçlamaktadır. Çok programlı liseler kullandığı eğitim programlarında diğer okullara nazaran daha esneklerdir (Şimşek, 1999:78).

2.7.11. Denizcilik Anadolu Meslek Liseleri

Denizcilik alanında sektörde görev alacak veya kendi başına iş yapabilecek, hem denizcilik hem de elektronik-mekanik konularında bilgi ve beceriye sahip, yabancı dil bilen vasıflı personel yetiştirmek için faaliyet gösteren okullardır. Denizcilik Anadolu Meslek Liselerinde öğretim süresi dört yıldır. Ortaöğretimden sonra üniversite sınavını başaranlar iki veya dört yıllık bölümlere devam edebilir.

2.7.12. Endüstri Meslek Liseleri

İlköğretimden sonra üç yıl süren bu okullarda, öğrencilere, genel kültür ve belirli meslek alanlarında yeterlilik kazandırılmaktadır. Mezunları, sanayide nitelikli işçi ya da usta olarak çalışan bu liselerde uygulanan eğitim programları oldukça çeşitlidir. Okullar yörenin gerekliliklerine göre açılır. Sanayinin geliştiği yerlerde okul ve bölüm sayısı fazla iken kırsal yerlerde hem okul hem de bölüm sayısı azalmaktadır (Şimşek, 1999:71).

2.7.13. Güzel Sanatlar Liseleri

Güzel sanatlarda yetenek ve ilgileri tespit edilen çocukları yetiştirmek için kurulmuş okullardır. Yetenekli ve ilgili öğrencilerin yaratıcı, yapıcı ve yorumcu becerilerini geliştirmek üzere faaliyet gösterirler. Öğretim süresi dört yıldır.

2.7.14. İmam Hatip Liseleri

İmam hatip liselerinin amacı, toplumun gereksinim duyduğu din hizmetlerini yerine getirecek görevlilerinin yetiştirilmesidir. Verilen eğitimin süresi dört yıldır. İlk yıl yabancı dil olarak Arapça öğretime ağırlık verilmektedir. Mezunlar, kamu da din alanındaki memurluklarda boş kadrolara atanmakta ya da üniversite eğitimlerine devam etmektedirler (Şimşek, 1999:80).

2.7.15. Kız Meslek Liseleri

Farklı mesleki alanlarda vasıflı elaman yetiştiren bu okullar, genellikle bayanların ağırlıkta olduğu meslek dallarına yönelik programları uhdesinde barındırmaktadır.

Kız meslek lisesi mezunları hem çalışma hayatına atılmakta hem de üniversiteye devam etmektedirler (Şimşek, 1999:75).

2.7.16. Sağlık Meslek Liseleri

Sağlıkla ilgili kamu-özel işletmelerde ara eleman olarak istihdam edilmek üzere öğrenci yetiştiren ve eğitim veren okullardır. Eğitim süreleri dört yıldır. Mezunları özel ve kamu sektöründe istihdam edilmektedir.

2.7.17. Tarım Meslek Liseleri

Ülke ekonomisine, tarımsal üretim yönünden katkıda bulunacak, tarımsal işletme ve kuruluşlarda başarı ile çalışabilecek nitelikli pratik bilgi ve beceri kazanmış mezunlar vermek okulun amacıdır. Öğretim süresi dört yıldır. Mezunlar alanlarıyla ilgili özel tarımsal işletme ve kuruluşlarında çalışabilmektedirler. Kamu kurumlarında ise sınavla işe girme şansları mevcuttur.

2.7.18. Ticaret Meslek Liseleri

Özel sektöre ve kamuya, ticaretle ilgili alanlarda nitelikli ara eleman yetiştirmeyi amaçlayan okullardır. Mezunları hem çalışma hayatına katılır hem de üniversiteye devam edebilme olanakları mevcuttur. Genelde hizmet sektörünün taleplerine cevap veren okullardır (Şimşek, 1999:78).

2.7.19. Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezleri

“4702 sayılı Kanun gereğince, eğitim maliyetini azaltmak, kaynakları daha verimli kullanmak ve eğitimin niteliğini artırmak amacıyla öncelikle Bakanlıkça belirlenen küçük yerleşim birimlerinde olmak üzere meslekî ve teknik eğitim merkezleri kurulmaktadır. Bu merkezlerde, meslekî ve teknik eğitim alanında diploma, sertifika ve belge veren mesleki ve teknik eğitim seviyesindeki orta öğretim programlarının tümü, çıraklık eğitimi programları ile belge ve sertifikaya götüren yaygın meslekî ve teknik eğitim programları uygulanmaktadır” [MTEY] (2002: md.19)

Tablo 1. Türkiye’de Orta Öğretim Düzeyinde Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Okul/Kurumlarında Uygulanan Alan ve Dal Listesi

1	Adalet	1	İnfaz ve Koruma
		2	Zabıt Kâtipliği
		3	Çevre Hizmetleri
2	Aile ve Tüketici Hizmetleri	4	Ev ve Kurum Hizmetleri
		5	Sosyal Destek Hizmetleri
		6	Tüketici Hizmetleri
		7	Ayakkabı Modelistliği
		8	Ayakkabı Üretimi
3	Ayakkabı Ve Saraciye Teknolojisi	9	Saraciye Modelistliği
		10	Saraciye Üretimi
		11	Ağ İşletmenliği
4	Bilişim Teknolojileri	12	Bilgisayar Teknik Servisi
		13	Veri Tabanı Programcılığı
		14	Web Programcılığı
		15	Fizyolojik Sinyal İzleme Teşhis ve Kayıt Cihazları
5	Biyomedikal Cihaz Teknolojileri	16	Tıbbi Görüntüleme Sistemleri
		17	Tıbbi Laboratuvar ve Hasta Dışı Uygulama Cihazları
		18	Yaşam Destek ve Tedavi Cihazları
6	Büro Yönetimi	19	Hukuk Sekreterliği
		20	Ticaret Sekreterliği
		21	Yönetici Sekreterliği
7	Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi	22	Erken Çocukluk Eğitimi
		23	Özel Eğitim
		24	Güverte İşletme
8	Denizcilik	25	Gemi Makineleri İşletme
		26	Gemi Elektronik ve Haberleşme
		27	Balıkçılık ve Su Ürünleri
9	Eğlence Hizmetleri	28	Animatörlük
		29	Çocuk Animatörlüğü
		30	Dekoratif El Sanatları
10	El Sanatları Teknolojisi	31	Dekoratif Ev Tekstili
		32	El Dokuma
		33	El ve Makine Nakışı
		34	Halı Desinatörlüğü
		35	Sanayi Nakışı

1/6

Tablo 1. Türkiye’de Orta Öğretim Düzeyinde Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Okul/Kurumlarında Uygulanan Alan ve Dal Listesi

	36	Bobinaj	
	37	Büro Makineleri Teknik Servisi	
	38	Elektrik Tesisatları ve Pano Montörlüğü	
	39	Elektrikli Ev Aletleri Teknik Servisi	
11	Elektrik- Elektronik Teknolojisi	40	Elektromekanik Taşıyıcılar Bakım Onarım
		41	Endüstriyel Bakım Onarım
		42	Görüntü ve Ses Sistemleri
		43	Güvenlik Sistemleri
		44	Haberleşme Sistemleri
		45	Yüksek Gerilim Sistemleri
12	Endüstriyel Otomasyon Teknolojileri	46	Endüstriyel Kontrol
		47	Mekatronik
		48	Foto Muhabirliği
13	Gazetecilik	49	Sayfa Sekreterliği
		50	TV Muhabirliği
		51	Yazılı Basın Muhabirliği
		52	Gemi İnşaa
14	Gemi Yapımı	53	Yat İnşaa
		54	Gemi Donatım
		55	Gıda Kalite Kontrol
15	Gıda Teknolojisi	56	Gıda İşleme
		57	Çocuk Giyim Modelistliği
		58	Deri Giyim
		59	Erkek Giyim Modelistliği
		60	Erkek Terziliği
16	Giyim Üretim Teknolojisi	61	Hazır Giyim Model Makineciliği
		62	İç Giyim Modelistliği
		63	Kadın Giyim Modelistliği
		64	Kadın Terziliği
		65	Kesim
		66	Konfeksiyon Makineleri Bakım Onarım
17	Grafik ve Fotoğraf	67	Fotoğraf
		68	Grafik
		69	Cilt Bakımı
		70	Makyaj
18	Güzellik ve Saç Bakım Hizmetleri	71	Saç Bakımı
		72	Vücut Bakımı

2/6

Tablo 1: Türkiye’de Orta Öğretim Düzeyinde Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Okul/Kurumlarında Uygulanan Alan ve Dal Listesi

	73	Fuar Organizasyon Sorumlusu
	74	Halkla İlişkiler
19	Halkla İlişkiler ve Org. Hizmetleri	75 Kamuoyu Araştırmacılığı
	76	Müşteri Temsilciliği
	77	Organizasyon Sorumlusu
	78	Haritacılık
20	Harita-Tapu-Kadastro	79 Kadastroculuk
	80	Tapuculuk
21	Hasta ve Yaşlı Hizmetleri	81 Hasta Bakımı
	82	Yaşlı Bakımı
22	Hayvan Yetiştiriciliği ve Sağlığı	83 Hayvan Yetiştiriciliği
	84	Veteriner Sağlık
	85	Ahşap Yapı Sistemleri
	86	Betonarme Yapı Sistemleri
	87	Beton-Çimento ve Zemin Teknolojisi
	88	Cephe Sistemleri ve PVC Doğrama
	89	Çatı Sistemleri
23	İnşaat Teknolojisi	90 Çelik Yapı Teknik Ressamlığı
	91	İç Mekan Teknik Ressamlığı
	92	Mimari Yapı Teknik Ressamlığı
	93	Restorasyon
	94	Statik Yapı Teknik Ressamlığı
	95	Yapı İç Mekân Dekorasyonu
	96	Yapı Yalıtımı
	97	Yapı Yüzey Kaplama
24	İtfaiyecilik ve Yangın Güvenliği	98 İtfaiyecilik ve Yangın Güvenliği
	99	Boya Üretimi ve Uygulama
	100	Deri İşleme
	101	Kimya Laboratuvarı
25	Kimya Teknolojisi	102 Lastik Üretimi
	103	Petrol-Petrokimya
	104	Petrol-Rafineri
	105	Proses
	106	Kat Hizmetleri
26	Konaklama ve Seyahat Hizmetleri	107 Operasyon
	108	Ön Büro
	109	Rezervasyon
27	Kuyumculuk Teknolojisi	110 Takı İmalatı
28	Laboratuvar Hizmetleri	111 Gıda, Tarım ve Hayvan Sağlığı Lab.
	112	Bilgisayar Destekli Endüstriyel Mod.
	113	Bilgisayar Destekli Makine Ressamlığı
29	Makine Teknolojisi	114 Bilgisayarlı Makine İmalatı
	115	Endüstriyel Kalıp
	116	Makine Bakım Onarım
	117	Mermer İşleme
	118	Baskı Öncesi
	119	Baskı Sonrası
30	Matbaa Teknolojisi	120 Flekso Baskı
	121	Ofset Baskı
	122	Serigrafi ve Tampon Baskı
	123	Tifdruk Baskı

3/6

Tablo 1. Türkiye’de Orta Öğretim Düzeyinde Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Okul/Kurumlarında Uygulanan Alan ve Dal Listesi

		124	Çelik Konstrüksiyon	
		125	Isıl İşlem	
31	Metal Teknolojisi	126	Kaynakçılık	
		127	Metal Doğrama	
32	Metalürji Teknolojisi	128	Döküm	
		129	İzabe	
33	Meteoroloji	130	Hava Gözlem ve Tahmini	
		131	Ahşap Doğrama Teknolojisi	
		132	İç Mekân ve Mobilya Teknolojisi	
34	Mobilya ve İç Mekân Tasarımı	133	Mobilya İskeleti ve Döşemesi	
		134	Mobilya Süsleme Sanatları	
		135	Mobilya ve İç Mekân Ressamlığı	
		136	İş Makineleri	
35	Motorlu Araçlar Teknolojisi	137	Otomotiv Boya	
		138	Otomotiv Elektromekanik	
		139	Otomotiv Gövde	
		140	Bilgisayarlı Muhasebe	
36	Muhasebe ve Finansman	141	Dış Ticaret Ofis Hizmetleri	
		142	Finans ve Borsa Hizmetleri	
		143	Mızraplı Batı Müziği Enstr. Yapımı	
37	Müzik Aletleri Yapımı	144	Mızraplı Halk Müziği Enstr. Yapımı	
		145	Mızraplı Sanat Müziği Enstr. Yap.	
		146	Yaylı Enstrüman Yapımı	
		147	Emlak Komisyonculuğu	
38	Pazarlama ve Perakende	148	Gıda Satış Elemanlığı	
		149	Satış Elemanlığı	
		150	Sigortacılık	
39	Plastik Teknolojisi	151	Plastik İşleme	
		152	Plastik Kalıp	
		153	Grafik-Animasyon	
40	Radyo-Televizyon	154	Kameramanlık	
		155	Radyo-Televizyon Programcılığı	
		156	Teknik Yapım-Yayın	
		157	Raylı Sistemler İnşaat	
		158	Raylı Sistemler Elektrik- Elektronik	
41	Raylı Sistemler Teknolojisi	159	Raylı Sistemler İşletme	
		160	Raylı Sistemler Makine	
		161	Raylı Sistemler Mekatronik	
		162	Ebe Yardımcılığı	
42	Sağlık Hizmetleri	163	Hemşire Yardımcılığı	
		164	Sağlık Bakım Teknisyenliği	
		165	Dekoratif Sanatlar	
43	Sanat ve Tasarım	166	İç Mekan Dekorasyon	
		167	Plastik Sanatlar	
44	Sivil Havacılık	168	Yer Hizmetleri	4/6

Tablo 1. Türkiye’de Orta Öğretim Düzeyinde Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Okul/Kurumlarında Uygulanan Alan ve Dal Listesi

	169	Alçı Model Kalıp	
	170	Çinicilik	
	171	Dekoratif cam	
45	172	Endüstriyel cam	
	173	Serbest Seramik Şekillendirme	
	174	Sır Üstü Dekorlama	
	175	Tornada Form Şekillendirme	
	176	Bahçe Bitkiler	
	177	Tarla Bitkileri	
46	178	Süs Bitkileri	
	179	Peyzaj	
	180	Tarım Alet ve Makineleri	
47	181	Endüstriyel Tasarım	
	182	Dokuma Desinatörlüğü	
	183	Dokuma Operatörlüğü	
	184	Dokusuz Yüzeyler	
	185	Endüstriyel Çorap Örne	
48	186	Endüstriyel Düz Örne	
	187	Endüstriyel Yuvarlak Örne	
	188	İplik Üretim Teknolojisi	
	189	Tekstil Baskı ve Desenciliği	
	190	Tekstil Bitim İşlemleri (Apre)	
	191	Tekstil Boyacılığı	
	192	Tekstil Laborantlığı	5/6
	193	İklimlendirme Sistemleri	
49	194	Soğutma Sistemleri	
	195	Yapı Tesisat Sistemleri	
50	196	Uçak Elektroniği	
	197	Uçak Gövde-Motor	
51	198	Lojistik	
	199	Güneş Enerjisi Sistemleri	
52	200	Rüzgar Enerjisi Sistemleri	
	201	Bar	
	202	Hosteslik	
53	203	Mutfak	
	204	Pastacılık	
	205	Servis	6/6

(WEB2, 2016).

2.8. BAZI ÜLKELERDE MESLEKİ EĞİTİM

Ülkelerin mesleki eğitim yapıları benzerlik gösterebilir bile çeşitli farklılıklar bulunmaktadır. Mesleki eğitimdeki farklılıklar; sistemin örgütlenme yapısı, uyguladıkları programlar, çalışma ilkeleri ve sanayi kuruluşlarıyla ilişkilerde fark edilmektedir (TÜSİAD, 1999:47).

2.8.1. Almanya’da Mesleki Eğitim

Almanya’nın eğitim sistemi, eyaletlerin sorumluluğunda merkezi olmayan bir sistemdir. “Almanya, Avrupa Birliği ülkeleri içerisinde mesleki ve teknik eğitim konusunda önde gelen ve geçmişte bu alanda başarılı çalışmalarda bulunmuş bir ülke olarak” değerlendirilmektedir (Zengingönül, 1998:37).

Almanya mesleki eğitim sistemi merkezi bir yapıda değildir. Eyalet bazlı bir mesleki eğitim verilmektedir. Teorik eğitim ile pratik eğitimlerin bütünleşmesi ilkesine dayanan bir mesleki eğitim sistemi Almanya tarafından benimsenmiştir. Almanya’nın istihdam yapısını ve kalkınmışlığını düşünürsek, uyguladıkları bu dual sistem’in etkin ve verimli olduğunu söyleyebiliriz.

Almanya mesleki eğitimi öncelikle çıraklığa önem vererek verimli kılmıştır. Bazı eyaletlerde onuncu, bazı eyaletlerde on birinci sınıftan sonra orta öğrenim dışına çıkmış ya da çıkmak zorunda kalan öğrenciler için minimum üç yıl olmak kaydıyla bir meslek öğreten bir meslek okuluna kayıt zorunludur. Böylelikle her bireyin hayatta bir işi olması ve kendine yetebilmesi hedeflenmiştir.

Almanya’da meslek eğitimin asıl sorumlusu eyaletler olarak karşımıza çıkar. Okullar ve işletmeler arasında işbirliği ciddi olarak yasalara bağlandığı ve takip edildiği için bir nevi kurumsallaşmıştır. Bu da mesleki eğitimde işyerlerinin sorumluluğunu artırmış ve işyerlerinde verilen pratik eğitimin kalitesine olumlu katkılarda bulunmuştur (TİSK, 1997:72).

Alman eğitim sisteminin yapısı kısa süreli eğitim ve uzun süreli eğitim sağlamak üzere kurgulanmıştır. “Kısa süreli olan eğitim yapısı; temel ve genel orta öğretim veren ve eyaletlere göre süresi beş yıl veya altı yıl olan Hauptschule ve Realschule olarak ifade edilen tam gün süreli veya uygulamalı mesleki eğitim veren okullardan

oluşur. Bu eğitimlerini başarıyla tamamlayan gençler, yüksek teknik okullara ve üniversitelere yönlendirilirler. Üç yıl süreli olan uygulamalı mesleki eğitimi tamamlayanlarsa kısa süreli bir yüksek teknik öğretim kurumu olan ve temel mesleki eğitimi bitirenlere süreli mesleki eğitim veren Fachschule'ye yönlendirilirler” (Aykaç, 2002:56).

Mesleki eğitimin Almanya'da başladığı zaman, ortaöğretimin ikinci basamağına denk gelir. Almanya'nın gelişmesinin, sanayileşmesinin kilit noktası aslında mesleki eğitime önem verilmesi ve mesleki eğitimin eyaletler tarafından ihtiyaca göre hızlı olarak şekillendirebilmesinden kaynaklanmaktadır. Almanya'da tam gün eğitim veren meslek okulları hariç diğer tüm meslek eğitim kurumlarının eğitimleri, işletmelerdeki mesleki eğitim uygulamalarına ayrılmıştır. Bunun asıl nedeni ise iyi mesleki eğitimin işin asıl yapıldığı yer olan işletmelerde yapılabileceği varsayımıdır.

Almanya mesleki eğitim üzerine kurulmuş dersek pek yanlış söylemiş olmayız. Almanya mesleki eğitime o kadar önem vermektedir ki mesleki eğitim için ayrı bir bakanlık bile kurmuştur. Almanya'nın mesleki eğitimi tek bir eğitim bakanlığı içinde değerlendirmeyip, mesleki eğitimden sorumlu ayrı bir bakanlık kurması, mesleki eğitime ne derece önem verdiğini ve kalkınmasının temelini neye dayandırıldığını göstermektedir. Zorunlu eğitimin son üç buçuk yılının zorunlu meslek eğitimine ayrılması da verilen önemi gözler önüne sermektedir (Turan, 2005:181).

Almanya'da ikili meslek eğitimi; ülkemizdeki meslek eğitimi veren liselerde olduğu gibi iki gün okulda, üç gün ise işyerinde yapılmaktadır. Ülkemizden farklı olarak işletme ve okulun uygun göreceği iki veya üçer haftalık dönemler halinde mesleki eğitimler tamamlanmaktadır (Doğan ve diğerleri, 1997:195).

İşyerlerindeki mesleki eğitim süresince öğrenciler fiili çalışma koşullarını birebir gözlemlene ve pratik yapma şansı bulmaktadırlar. Okul ve işyeri birlikteliğiyle ortaya konan meslek eğitimlerinde öğrenciler bizzat kendileri işin içine girdikleri için tek başına bilmenin yetmediği ve işte uzmanlaşmanın gerektiğini, kalifikasyonun ne derece önemli olduğu bizzat yaşayarak öğrenmektedirler (Hermann, 1990:139).

Alman mesleki eğitim sisteminin belirgin özellikleri şöyle sıralanabilir (Ünsür, 1998:31):

- a) Alman mesleki eğitim sistemi ikili bir yapıya sahiptir.
- b) Mesleki Eğitim Kanunu ile (1969) mesleki eğitimle ilgili olarak eyaletlerin Sanayi ve Ticaret Odaları'na önemli görevler verilmiştir. Sanayi ve ticaret odaları hem uygulayıcı hem de mesleki eğitimi yönlendirici niteliktedir.
- c) Öğrencilerin kitap ve okul malzemeleri ücretsizdir. Öğrenciler okula giderken ve dönerken sigortalanmaktadır.
- d) Uygulamalı eğitimini sanayi sektöründe yapan öğrencilere toplu sözleşmelerden yararlandırılırlar. Ücretleri toplu sözleşmelere göre belirlenir.
- e) Teorik meslek derslerine giren öğretmenler, yükseköğretimden önce bir yıl, yükseköğretimden sonra ise bir-iki yıl staj görmekte, yapılan sınav sonucunda başarılı olanlara öğretmenlik görevi verilmektedir. Ülkemizden farklı olarak meslek dersleri öğretmenin iki farklı branşı bulunmaktadır.
- f) Ülkedeki gençlerin yaklaşık % 65'i bir mesleki eğitime tabi tutulmaktadır.
- g) Öğrencilerin meslek eğitim beceri sınavlarını, ülkemizde olduğu gibi okullar yerine, Esnaf ve Sanatkârlar Dernekleri, Ticaret Odaları yapmaktadır. Sınav komisyonunda öğretmenler, işveren temsilcileri ve işçi temsilcileri oluşturur. Derse giren öğretmen bu komisyonda yer almaz. Böylelikle okullarda verilen meslek eğitimini de objektif bir şekilde ölçmüş olmaktadır.
- i) Haftalık mesleki eğitim programları; okulda 10-12 saati, uygulama eğitimi ise 28-30 saati bulmaktadır.
- h) Ülke ekonomisinin tüm alanları ile mesleki eğitim iç içedir.

2.8.2. Fransa’da Mesleki Eğitim

Fransa’da mesleki eğitim 15 yaş dolduktan sonra devreye girer. Temel genel eğitimi bitirdikten sonra meslek eğitimi almak isteyen öğrenciler; “endüstriyel çıraklık”, “teknik eğitim” ve “mesleki yetiştirme” seçeneklerinden birini tercih edebilir.

Ülkede genel ve teknik liselerin süresi üç yıldır. Lise son sınıfta başarılı olanlar lise bitirme sınavı olarak adlandırılan “Bakalorya” adı verilen sınavı geçmek zorundadırlar. İki yıllık meslek okullarını bitirenlerin adları BEP (Mesleki Eğitim Diploması) veya CAP (Mesleki Yeterlilik Diploması) olan diplomalar verilmektedir (Topbaş, 2005:22). BEP veya CAP diplomalarına alanlar ilave eğitimlerle genel eğitim, teknolojik eğitim veya mesleki eğitim bakaloryası sınavlarına girerek bu alanlarda yükseköğrenimlerine devam edebilmektedirler (Ünsür, 1998:41).

Fransa’nın mesleki eğitim sistemi, özellikle ve ağırlıklı olarak okuldaki eğitim üzerine bina edilmiştir. Çıraklık eğitim görenler ise farklı olarak işletmedeki uygulama eğitimlerinden yoğun olarak yararlanmaktadır (TİSK, 1997:70).

Fransa’nın meslek eğitimi veren liselerindeki eğitim faaliyetlerinin 1986 yılından beri on altı haftalık bir dönem halinde işletmelerde geçirilmesi benimsenmiştir. On altı haftalık bu eğitim süresince öğrencilerin iş hayatını tanımaları ve deneyim kazanmaları amaçlanmaktadır. “Bu uygulama ile öğrencilerin iş dünyasını tanımasından çok, bir süre işletmeler tarafından eğitilmelerinin sağlanması amaçlanmıştır” (Adıgüzel, 2005:228).Fransa eğitim bakanlığı tarafından eğitimin içine sanayi katmak ve ihtiyaca göre meslek elamanı yetiştirebilmek için eğitim ve endüstri ilişkileri yüksek komitesi isimli bir kurul oluşturulmuştur. Bu komitenin görevi ise eğitim-öğretim sistemine ilişkin öneriler sunmaktır.

“Fransa’da sosyal yapılar; ulusal, sektörel ve firma düzeylerinde mesleki eğitim politikalarının gelişmesi konularının içinde aktif olarak yer almaktadırlar. Bu sosyal taraflar, gençlerin eğitimi ve sürekli eğitimi için yardımlar toplayan organizasyonları yönetirler” (Aykaç, 2002:59).

2.8.3. İngiltere’de Mesleki Eğitim

Ortaöğretim İngiltere’de 16-18 yaş aralığındaki öğrencileri içine alır. Ülkemizdeki TEOG benzeri bir sınav Fransa’da 16 yaşına gelen tüm öğrencilere uygulanır. Bu

sınav sonucuna göre gelecekte okuyacakları alan ve program belirlenmiş olur. Sınav sonucuna göre öğrenciler aşağıdaki seçeneklerden birini tercih etmek zorundadırlar.

- a) Okullarına devam etmek,
- b) Bir özel koleje yazılmak,
- c) Tüm öğrenim hayatına son vererek bir işe girmek.

Fransa'da mesleki eğitim ileri eğitim kolejleri üzerinden yürütülmektedir. Ayrıca üçüncü kademe kolejlerinde mesleki ve genel eğitim birlikte verilmektedir. Yerel eğitim kurumları 1.000'e yakın ileri eğitim kolejini finanse etmektedir. Bahsi geçen ileri eğitim kolejleri (further education) toplumun her kesiminden öğrencilere açık olmakla birlikte, öncelikle okullarını yeni bitirmiş öğrencilere yöneliktir.

İleri Eğitim Kolejlerinde;

- a) Hâlihazırda bir işte çalışırken, mesleki eğitimine de devam etmek isteyenlere,
- b) İşini çeşitli sebeplerden ötürü değiştirmek veya öğrenime geri dönmek isteyen yetişkin bireylere,
- c) Belirli bir alanda bilgi sahibi olmak veya hobi amaçlı öğrenmek isteyenlere çeşitli kurslar düzenlenmektedir.

Mesleki eğitim veren ileri eğitim kolejlerinden birçok alanda dersler alınabilir. İleri eğitim kolejleri (BAC) "British Accreditation Council for independent Further and Higher Education tarafından denetlenir ve yine aynı kurum tarafından akredite edilir

Meslek eğitimi, merkez ve yerel düzey arasında yetki paylaşımı ile birlikte yürütülmektedir. Yerel düzeyde kararlara katılma, iş hayatındaki değişikliklere tepki verme süresini kısaltma, yerinde ve doğru kararlar verebilmeyi sağlamaktadır. Okulların yerel iş alanlarına ve değişikliklere uyum sağlamasını kolaylaştırır. Fransa'da resmi okul dışında da mesleki eğitimler verilmektedir. Özel mesleki eğitim okulları ile işyerleri ortak çalışmalar yürütmektedirler (Doğan ve diğerleri, 1997:199).

2.8.4. Japonya'da mesleki eğitim

Japonya eğitime çok önem vermektedir. Bu yüzden de gelişmiş bir eğitim sistemine sahiptir. ABD'de eğitim sisteminden esinlenerek, ikinci dünya savaşından sonra

‘kapsamlı Okul’ prensibini benimsemiştir. Genel ve mesleki eğitimde daha çok merkezi karar alma sistemine tabidir (TİSK,1997:94).

1945’ten sonra Japonya için eğitim alanında etkin gelişmeler yaşanmış ve özellikle ortaöğretimde okullaşma oranı %95’e, yükseköğretimde ise %35’e ulaşmıştır (Türkoğlu, 1998:476). Mesleki eğitim Japonya’da ortaöğretim düzeyinde başlamıştır. Mesleki eğitim, meslek liseleri ile sınırlı değildir. Genel lise programlarının içinde de meslek eğitimi yer almaktadır.

Japonya’da liseler üç gruptan oluşmaktadır (Ünsür, 1998:33):

- a) Tam gün öğretim yapan liseler,
- b) Yarım gün öğretim yapan liseler,
- c) Mektupla öğretim yapan liselerdir.

Tam gün öğretim yapılan liselerde öğrenim süresi üç yıl iken, yarım gün ve mektupla öğretim yapan liselerde eğitim dört yıldır. Japonya’daki öğrencilerin % 95’i tam gün öğretim yapan liselerde eğitim-öğretim görmektedir. Geriye kalan %5’lik kesim yarım gün eğitim gören ve mektupla öğretim yapan liselerdeki öğrencileri ifade eder. Mektupla öğretim yapan liselere devam eden öğrenciler, gönderilen ders kitaplarına çalışırlar ve düzenli olarak kendilerine verilen ödev ve projeleri okula teslim ederler. Genel liseler, özel bir alanda eğitim vermediği için yüksek öğretime yönelik eğitim vermektedir. Genel liselerin ilk yılı temel eğitim düzeyindedir. İkinci yıl farklı alanlar öğrenciler tarafından seçilir. Sosyal bilimler, fen bilgisi ve teknoloji gibi alanlardan birisi öğrenciler tarafından seçilir (Erdoğan, 1995:113).

Japon meslek liselerinin amacı, öğrencilerin istikbaldeki meslekleriyle ilgili spesifik mesleki alan bilgi ve becerilerini kazandırmaktır. Bahsedilen bu meslek liselerinde balıkçılık, tarım, endüstri, fen-matematik, ev ekonomisi ve hemşirelik, gibi programlar bulunmaktadır (Türkoğlu, 1998:489-490).

Japonya’da resmi zorunlu eğitim tamamlandıktan sonrada, resmi eğitim dışında da eğitim verilmektedir. Bu konuda büyük firmaların verdikleri eğitim programları, işgücünün esnekliği ve verimliliğini artırmaya yöneliktir. Japon sanayi firmaları da eğitim programlarına etki etmektedirler. Böylelikle işgücünün etkinliğini ve verimliliğini artırmak amaçlanmıştır.

Çalışma Bakanlığı, Japonya’da temel eğitim, usta öğretici eğitimi, beceri geliştirme eğitimi gibi farklı alanları içeren eğitim alanlarında etkin faaliyetlerde bulunmaktadır. Japon Çalışma bakanlığı, Japon İş Eğitim Kanuna göre, işsizlere yönelik eğitimleri desteklemek amacıyla kobi’lere finansman yardımını sağlamaktadır (Ünsür, 1998:35-36). “Japonya’da okul-sanayi arasındaki ilişkiler alt düzeyde ve önemsizdir”. Japonya’da nitelikli personeli, Japon milli eğitim sistemi kurumları değil de, bizzat iş hayatındaki işletmeler, ihtiyaç duyduğu eğitimleri çalıştırdıkları personeli bizzat işletme olarak vererek yetiştirmektedir. Bu yüzden Japonya’da alt düzeyde ilişkiler diğer ülkelerde olduğu kadar önemli değildir (TİSK, 1997:94).

2.8.5. İspanya’da mesleki eğitim

Bu ülkede temel eğitim süresi sekiz senedir. Zorunlu eğitimi bitirenler başarı belgesine hak kazanırlar. Temel eğitimde başarısız olanlara ise sadece eğitim belgesi verilir. Başarı belgesi olan öğrenciler orta öğrenime veya meslekî eğitim kurumlarına gidebilirler. Başarı belgesi olmayanlar ise sadece kısa süreli mesleki eğitim kurslarına gidebilirler. İspanya’da meslekî eğitim iki farklı şekildedir. Mesleki eğitimin ilki, kısa süreli mesleki eğitim; zorunlu eğitimi tamamlamış fakat zorunlu eğitime devam etmeyen tüm öğrencilere açık olan yapıdır. Kısa süreli olan (iki yıl) mesleki eğitim programlarında, genel eğitimin yanında meslek eğitim şansı sunar ve bitiminde teknik elaman diploması verilir. Uzun süreli meslek eğitimi veren kurumlarsa belirli uzmanlık alanlarına göre eğitim vermekte ve başarılı olanlara mesleki başarı belgesi vermektedirler. İki yıl süren mesleki başarı belgesi programlarına girebilmek için ya meslek eğitim belgesi var olmalı veya eğitim programlarına katılma şartları aranmaktadır. Mesleki başarı belgesi veren programların dışında üç yıl süreli özel mesleki eğitim programlarını tamamlayanlar ise uzman teknisyen diploması alırlar. Ülkedeki okulların uyguladığı eğitim sisteminin sonuçları memnun edici olmayınca, 1984’de ülkenin iş adamları ve sanayicileriyle bir araya gelinerek, eğitim programlarına etkin katılım sağlanıp, eğitimin çıktısının ihtiyaca uygun hale gelmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Bu katılımdan sonra ülkede pratik eğitim, teorik eğitimin önüne geçmiştir.

Ülkede hem işletmeler, hem teknik okullar hem de meslek eğitim merkezleri birlikte bir çiraklık eğitimi yürütmektedirler. İşin içinde işletmelerde olunca teorik eğitimin

uygulaması için staj imkânları da devriye girmiştir. İspanya’da temel eğitim ve meslekî eğitim yerel birimlerde değil, bizzat merkezin sorumluluğunda yani İspanya eğitim bakanlığın bünyesinde dir. Mesleki eğitimin tüm mali yükü İspanya devletine aittir. Finansman boyutunda farklı bakanlıklar finansal yükü belli oranlarda kendi aralarında paylaşmaktadırlar (TİSK, 1997, s. 91).

İspanya’da Mesleki eğitim Temel mesleki eğitim ve özel mesleki eğitim olmak üzere ikiye ayrılır

a- Temel Meslekî Eğitim

Zorunlu orta eğitim ve akademik eğitimde temel mesleki kurslar LOGSE tarafından temin edilir. Mesleki eğitimde amaç; ilgili alanın temel konularında yeterliliğe sahip olmasını sağlamaktır. Bazı farklı özel alanlarda ise belirli branşlara elamanlar yetiştirip bunların olması için imkânlar yaratırlar. Mesleki eğitim başından sonuna bir kariyer sürecidir. Bu süreçte kazanılan tecrübe ve deneyimin kullanılabilmesi için mesleki tercihler sunmakta temel mesleki eğitimin amaçları arasındadır.

b- Özel Meslekî Eğitim

Özel mesleki eğitimin amacı aslında temel mesleki eğitimden çok da farklı değildir. Özel meslek eğitiminde amaç; öğrencinin meslek eğitimi alırken yeteneklerini ve kendisini tanıması ve bunların geliştirilmesi üzerine kurulmuştur. Meslekî eğitim aşağıdaki üç amacı birlikte hedeflemektedir. Bu hedefi gerçekleştirmek için çalışırlar.

— İş dünyasıyla entegre olma,

—Meslekî eğitimleri bölümlere ayırarak etkinliği artırma,

—Kalifiye olmuş işçiler yetiştirme (CEDEFOP, 1995, s.27.)

“İspanya’da 6, 14 yaş arası olan temel genel eğitimden sonra 14–16 yaş arası bir tür sanat okulu denebilecek ve temel meslek eğitimi içeren genel orta eğitim gelecekteki çalışmalar bir uyum hizmeti şeklinde verilir. Orta eğitimden sonra öğrenciler uygulamalı eğitim ya da iş hayatına gidebilirler. Burayı bitirenler meslekî teknik eğitime ya da üniversiteye giderler” (CEDEFOP, 1995, s.28.)

2.8.6. İsveç'te Mesleki Eğitim

İsveç devletinde zorunlu eğitim dokuz yıldır. Bu temel eğitimin yanında hem temel eğitim hem de meslek eğitiminin verildiği yüksek okular ve isteğe bağlı gramer okulları mevcuttur. Ülkede ilkokulu bitirmiş çocukların % 90'ı bir dil okuluna giderler. İsveç devleti mesleki eğitime hatırı sayılır bir bütçe ayırmaktadır. İsveç ülke eğitim sisteminde yeniliklere açık olan bir ülke olarak karşımıza çıkar. İş pozisyonundaki mesleki eğitim özeldir. İsveç firmalarının çoğu iş eğitimleri için devletten çeşitli oranlarda finansman sağlamaktadır. İş hayatı ülkedeki mesleki eğitimin destekçisi pozisyonundadır. Devletin sağladığı iş eğitim finansmanının yanı sıra çalışma fonunun etkin olup olmadığını denetleyecek özel firmalar ülke çapında faaliyettedir. İş dünyasının ihtiyaç duyduğu ihtiyaç duyulan iş duyduğu elamanlar yetiştirilmeye çalışılmaktadır (CEDEFOP, 1991, s.19–20).

Meslekî eğitim genellikle tam zamanlı eğitim ve öğretim kurumlarında ve Gymnasial okullarda yapılır. Gymnasial okulları sıradan liselerden çok farklıdır. Çok yüksek puanlarla girilebilen yüksek kalitede eğitim veren okullardır. Öğrencilerin çıraklık eğitimine katılımı düşüktür. Ülke genelinde % 2'lik bir orana sahiptir.

Zorunlu eğitim dallarından mezunların büyük bir çoğunluğu Gymnasial düzeydeki okullara yönlendirilirler. İşletmelerde staj yapılması işletmeler vasıtasıyla yapılır. Meslek eğitiminin % 15'i (haftada 15 saat) işletmelerde yapılan uygulama eğitiminin yapıldığı staja ayrılmıştır.

2.8.7. Yunanistan'da Mesleki Eğitim

Yunanistan zorunlu eğitimi 5-14 yaş aralığında tutarak dokuz yıllı sınırlamıştır.

Zorunlu eğitimin içinde ilkokul ve orta öğretimin ilk üç yılı bulunmaktadır.

Zorunlu eğitim bittikten sonra öğrencileri yüksek öğretime hazırlamak için üç yıllık tamamlayıcı bir orta öğretim mekanizması bulunmaktadır. Yunanistan'da uygulanan eğitim aslında klasik bir yapıya sahiptir. Mesleki eğitime bakıldığında ise diğer Avrupa ülkelerine nazaran daha gelişmiş ve daha az önemsenmiş olduğu görülmektedir. Meslek eğitim oranı % 22 iken teorik eğitim oranı ise % 75 oranındadır. Çıraklık eğitimi görenlerin oranı ise çok düşüktür. Ülke ekonomisine bakıldığında mesleki eğitime önem vermemenin sonuçları bariz görülmektedir.

Meslekî eğitim sistemi dört model üzerinden çalışmaktadır. İlk modelde; iki yıllık meslek okulları, öğrencileri yüksek teknik eğitime hazırlar ve sektöre yetişmiş ara elaman sağlarlar. İkinci model; temel lise eğitiminden daha kaliteli seviyede temel eğitimin yanında bir meslekî faaliyeti gerçekleştirebilecek seviyede teknik ve meslekî eğitim sağlayan okulların eğitim modelleridir. Bu modelde mezun olunca hizmet sektörü dâhil ilgili tüm sektörlerde çalışma imkânına sahip olan öğrenciler, yükseköğretime de rahatlıkla devam edebilmektedirler.

Öğrencilerin büyük çoğunluğunun temel eğitim sağlayan okulların seçilesi ve sonrasında meslekî yeterlilik sağlamaya yönelik tamamlayıcı bir eğitime yönlendikleri için Yunanistan devleti çok sektörlü entegre olmuş liseler modelini hayata geçirerek benimsemek zorunda kalmıştır. Temel eğitim ve mesleki eğitim arasında yaşayan bir rabıta oluşturmaya çalışan bu model daha çok büyükşehirlerde hayat bulmuştur. “Bunların dışında farklı branş alanlarına yönelik olarak meslek liseleri de faaliyet göstermektedir” (Karakucak,1992, s. 70–71).

2.9. TÜRKİYE’DE MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM İLE İLGİLİ YASALAR

Ülkemizdeki mesleki ve teknik eğitimle ilgili yasalara aşağıda yer verilmiştir.

2.9.1. 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu

24/06/1973 RG: 14574 “Bu Kanun, Türk milli eğitiminin düzenlenmesinde esas olan amaç ve ilkeler, eğitim sisteminin genel yapısı, öğretmenlik mesleği, okul bina ve tesisleri, eğitim araç ve gereçleri ve Devletin eğitim ve öğretim alanındaki görev ve sorumluluğu ile ilgili temel hükümleri bir sistem bütünlüğü içinde kapsar. Madde 14: Milli eğitimin gelişmesi iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak eğitim – insan gücü - istihdam ilişkileri dikkate alınmak suretiyle, sanayileşme ve tarımda modernleşmede gerekli teknolojik gelişmeyi sağlayacak mesleki ve teknik eğitime ağırlık verecek biçimde planlanır ve gerçekleştirilir” (1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu [METK] (1973:md.14).

2.9.2. 2089 sayılı ıraklık, Kalfalık ve Ustalık Kanunu

20/06/1977 yılında yrrlge girmiştir. 3308 Sayılı yasanın yrrlge girmesiyle beraber 1986 yılında mülga olmuştur. “2089 sayılı Kanunun 1. Maddesinde 507 sayılı Esnaf ve Sanatkâr Kanunu'na tabi işyerleri ve 5590 Sayılı Kanuna göre kurulmuş olan meslek kuruluşlarına kayıtlı işyerlerinde çalıştırılan çırak, kalfa ve ustalara uygulanması hükme bağlanmıştır” (Engin ve Şen 2009:49).

“Kanun kapsamına 507 sayılı Kanuna tabi işyerleri ile 5590 sayılı Kanuna göre kurulmuş olan mesleki teşekküllere kayıtlı işyerleri ve buralarda çalıştırılan çırak, kalfa ve ustalar alınmıştır’. Uygulamaya dahil edilecek meslek alanlarını belirleme yetkisi çıraklık kuruluna verilmiştir(Gürol, 1997:76).

“2089 Sayılı Kanunun en önemli zaafı, bir eğitim faaliyeti olarak kabul edilen çıraklık faaliyetinin finansmanının düşünlmeyişidir. Finansal açıdan yeterince desteklenemeyen çıraklık eğitiminden istenilen başarının elde edilememesi, nitelikli insan gücü sıkıntısının süre gelmesini sağlamıştır” (Akkutay, 1991:72).

“Kanunun uygulamasında temel güçlük, çırakların iş kazası, meslek hastalıkları ve hastalıklara karşı sigortalanması olmuştur. Denetim yetersizliği, yönetici, öğretmen ve işletme sahiplerinin çıraklık eğitiminde sınırlı tecrübeye sahip olması teşkilatlanma güçlükleri gibi sebeplerle kanunun 9 yıllık uygulaması beklenen sonucu verememiştir” (Alkan ve diğerleri, 1998:96-97).

2.9.3. 3308 Sayılı “Çıraklık ve Mesleki Eğitim” Kanunu

3308 Sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu 19/06/1986 yılında yrrlge girmiştir. 29/6/2001 tarihli ve 4702 sayılı Kanunun 22 nci maddesi ile Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanununun ismi “MESLEKİ EĞİTİM KANUNU” olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

“19.06.1986 tarihinde yrrlge giren 3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu’nda çıraklık ve mesleki eğitim, bir bütünlük içerisinde ele alınmıştır” (Kaya , Çinemre, 2013:13).

“3308 Sayılı “Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu” yaygın ve örgün mesleki teknik eğitimi bir sistem bütünlüğü içerisinde geliştirmeye çalışmıştır. Mesleki-teknik eğitim sisteminin, ülkemizin ihtiyacı olan becerili ve teknik insan gücünü yetiştirme

temel görevini tam olarak yerine getirebilmesiyle ilgili bütün unsurlar, kalkınma planının hedef ve ilkeleri ile Hükümet Programı çerçevesinde yeniden düzenlenmiştir” (Alkan ve diğerleri, 1998:98).

Yeni Mesleki Teknik Eğitim Sisteminin Başlıca Amaçları Şunlardır;

- 1- “Mecburi öğretimden sonra çeşitli sebeplerle örgün öğretim kurumlarına devam etmeyen veya bu öğretim kurumlarının çeşitli kademelerinden ayrılan gençleri düzenli çıraklık eğitiminden geçirmek,
- 2- Mesleki-teknik okullardaki öğrencilerin becerilerini gerçek iş ortamında geliştirmelerine imkan vermek,
- 3- İstihdam için gerekli mesleki yeterliklere sahip olmayan genç ve yetişkinleri meslek kursları ile istihdama hazırlamak,
- 4- Meslek Teknik eğitim hizmetlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için yeni finansman kaynakları sağlamak.
- 5- Mesleki-teknik eğitimi araştırmalarla sürekli destekleyip geliştirmek,
- 6- İş hayatının mesleki-teknik eğitimin planlama, geliştirme ve değerlendirme süreçlerine katılımını sağlamak,
- 7- Mesleki-teknik eğitim kurumlarındaki eğitim amaçlı üretim faaliyetlerini geliştirmek” (Sezgin, 1987:214).

2.9.4. 3308 Sayılı “Mesleki Eğitim Kanunu”nun Getirdiği Yenilikler

“Çırakların iş kazaları, meslek hastalıkları ve hastalık sigorta primleri Devlet tarafından ödenir. Aday çırak ve çıraklar eğitim süresince haftada 8-10 saat teorik meslek eğitimi görür ve kendilerine asgari ücretin yüzde otuzundan az olmayacak bir ücret” (Alkan ve diğerleri, 1998:99) ifadesi biraz daha detaylandırılarak, “işletmelerde meslek eğitimi gören örgün eğitim öğrencilerine, asgari ücretin net tutarının yirmi ve üzerinde personel çalıştıran işyerlerinde yüzde 30’undan, yirmiden az personel çalıştıran işyerlerinde yüzde 15’inden, aday çırak ve çırağa yaşına uygun asgari ücretin yüzde 30’undan aşağı ücret ödenemez şeklinde değiştirilmiştir” <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/3.html> [MEK(1) (2) (3) (1986:md.25).

Elli ve daha fazla işçi çalıştıran işletmeler, çalıştırdığı işçi sayısının yüzde beşinden az, yüzde onundan fazla olmamak üzere meslek lisesi öğrencilerine beceri eğitimi

yaptırmak mecburiyetindedirler. İşletmelerde beceri eğitimi gören öğrenciler işyerinin şartlarına ve çalışma düzenine uymak mecburiyetindedir, öğrenciler, toplu iş sözleşmesi, grev ve lokavt uygulamalarının kapsamı dışındadırlar. Beceri eğitimi yaptıran işletmelere, gelir ve kurumlar vergisinden fona ödedikleri meblağın yüzde ellisi, işletmeler beceri eğitimi yapmaya teşvik için geri ödenir (Alkan ve diğerleri, 1998:100). İfadesi 25/02/2011 tarihli 6111 sayılı kanunla “10 ve daha fazla personel çalıştıran işletmeler, çalıştırdıkları personel sayısının yüzde beşinden olmamak üzere mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumu öğrencilerine beceri eğitim yaptırır şeklinde değişmiştir” [MEK⁽¹⁾(²)(³)] (1986:md.18, değişik 2001).

Ustalık eğitimi sırasında bireye bir işyerinin yönetimiyle ilgili davranışlarla birlikte ileri mesleki davranışlar da kazandırılmaktadır. Birçok endüstrileşmiş ülkede ustaların gelecekte beceri eğitiminde görev alabileceği düşünülerek, iş eğitimi kursları ustalık eğitimin kapsamı içerisine alınmaktadır. "Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu", örgün eğitim siteminden ayrılmış, çıraklık eğitimi devresini geçirmiş yetişkinleri işe hazırlamak için çeşitli tür ve seviyelerde meslek kursları açılmasına imkân vermektedir. Bu kurslar, iş öncesi, işte geliştirme; “teknolojik değişmelere uyum ve özel eğitim kursları olarak planlanmaktadır, iş öncesi ve özel mesleki eğitim kurslarına devam edenler Kanunun çırak ve öğrencilere getirdiği imkânlardan yararlanabilirler” (Alkan ve diğerleri, 1998:100-101).

2.9.5. 4702 Sayılı Kanun

10/07/2001 gün ve 24458 sayılı 4702 sayılı yasa ile Çıraklık ve Meslek Eğitim Kanunu, İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Milli Eğitim Temel Kanunu, Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu ve bazı kanunlarda değişiklik yapılmış, 4702 sayılı kanunun *22.maddesi ile 3008 Sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim* Kanununun ismi “*Mesleki Eğitim Kanunu*” olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir”. 4702 Sayılı Kanun (2001: md. 22). T.C. Resmi Gazete, 24458, 10/07/2011

4306, 3308, 3797 ve 2547 sayılı yasalarda değişiklikler yapan ilgi 4702 sayılı yasanın ön gördüğü on bir yönetmelik ile meslekî ve teknik eğitimle ilgili yürürlükte bulunan yirmi yönetmelik "Meslekî ve Teknik Eğitim Yönetmeliği" adı altında tek yönetmelik olarak hazırlanmış ve 24804 sayılı 03 Temmuz 2002 tarihli Resmî Gazete de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

2.9.6. Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Kurumları Yönetmeliği

MEB Orta Öğretim Kurumları Yönetmeliği 07/09/2013 tarihinde 28758 sayılı Resmî Gazete ile kabul edilmiştir. Bu Yönetmelik 222, 1739, 5580, 2429 sayılı kanunlarla, 573 ve 652 sayılı Kanun hükmünde Kararnamelere dayanılarak hazırlanmıştır. Bu Yönetmeliğin amacı, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî ve özel örgün ortaöğretim kurumlarında eğitim, öğretim, yönetim ve işleyişe ilişkin usul ve esasları düzenlemektir (WEB3, 2016).

2.9.6.1. Anadolu teknik programına geçiş

“Anadolu teknik programına geçiş (Değ: 13/09/2014-29118 RG) md. 30- (1) (Değ: 13/09/2014-29118 RG) Mesleki ve Teknik Anadolu liselerinin Anadolu teknik programlarına geçiş için, ortaöğretim kurumlarının 9 uncu sınıfını doğrudan geçen ve yılsonu başarı puanı en az 55 olan öğrenciler başvurabilir. Başvuru ve yerleştirme işlemleri Bakanlıkça belirlenen esaslara ve kayıt takvimine göre e-Okul sistemi üzerinden yapılır. (2) (Değ: 13/09/2014-29118 RG) Öğrenciler, matematik, fizik, kimya, biyoloji, dil ve anlatım derslerinin yılsonu başarı puanları toplamının aritmetik ortalamasına göre yerleştirilir. Yılsonu başarı puanı eşit olan öğrencilerden sırasıyla matematik, fizik, kimya, biyoloji, dil ve anlatım dersinin yılsonu başarı puanı yüksek olanlara öncelik verilir” (WEB4, 2017).

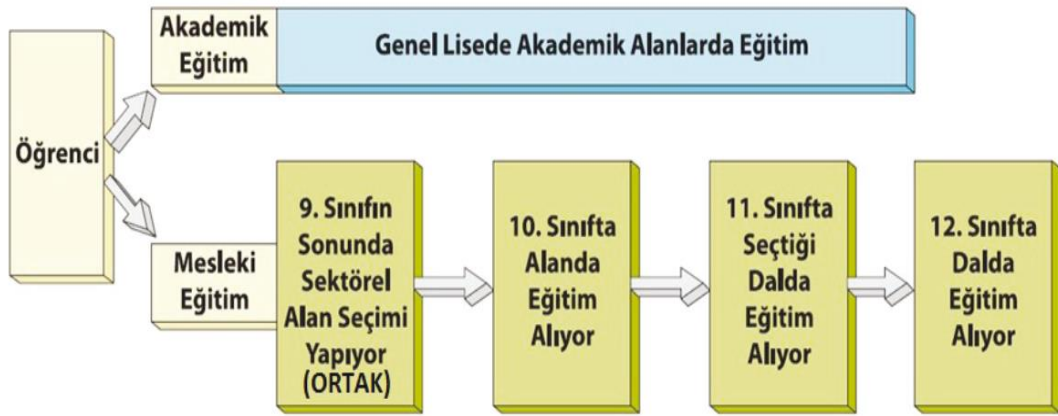
2.9.6.2. Alan ve dala geçiş

“Mesleki ve teknik orta öğretim kurumlarında alan seçimi 9’uncu sınıfta, dal seçimleri ise 10’uncu sınıfın sonunda yapılır. Alana yerleştirme puanı, öğrencinin ortaokul sınıflarının yıl sonu başarı puanlarının aritmetik ortalamasının % 40’ı ile 9’uncu sınıf yıl sonu başarı puanının % 60’ı toplanarak belirlenir. Yerleştirme işlemi tercih ve puan üstünlüğü dikkate alınarak yapılır”. (03/9/2014 tarihli 29118 sayılı R.G. Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği md. 31) (WEB5, WEB6, 2016).

“Dala yerleştirme işlemleri 10 uncu sınıfın sonunda öğrencinin alan ortak eğitimindeki yetenek ve başarıları, sektörün ihtiyacı, öğrenci ve velilerin talepleri ve grup oluşturma sayıları dikkate alınarak ilgili okul müdürlüğünce yapılır. Tercihlerin

belli dallarda yoğunlaşması hâlinde 10 uncu sınıf yılsonu başarı puanı yüksek olanlara öncelik verilir”. R.G., 29403, 01/07/2015 md.5) (WEB7,2016).

Öğrencinin sağlık durumunun geçmek istediği alanın öğrenimine elverişli olması gerekir. Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin, özelliklerine uygun meslek alan ve dalına ya da programına yönlendirilmeleri ve yerleştirilmeleri sağlanır. Anne ve/veya babasına ait çalışır durumda bir işyeri bulunanlar istemeleri hâlinde; işyerini ve mesleğini ilgili meslek kuruluşlarından belgelendirmeleri şartıyla bu işyerindeki meslekle ilgili alan/dala doğrudan kayıt edilirler. Ortaöğretimde Akademik ve Mesleki Eğitim Tercih Süreci aşağıda Şekil 5’de gösterilmiştir.

Şekil 5: Ortaöğretimde Akademik ve Mesleki Eğitim Tercih Süreci

MEB (2012:9). Mesleki ve Teknik Eğitim Çalıştayı, Antalya.

<http://mtegm.meb.gov.tr/tr/dokumanlar/calistay/index.html#/12/>

Türkiye’de toplam 3.291 meslek lisesi var ve toplam 1.754.539 öğrenci eğitim görmektedir (WEB8, 2016)

2.9.6.3. Yıl sonu beceri sınavı

“Kurumlar ile işletmelerde mesleki eğitim gören öğrenciler, yapılan beceri eğitiminin değerlendirilmesi amacıyla ders yılının son haftasında yıl sonu beceri sınavına alınırlar. Bu sınav, dersin özelliğine göre komisyonca alınacak karar doğrultusunda, uygulamalı veya hem uygulamalı hem yazılı ve/veya sözlü olarak yapılır. Öğretim programlarında birden fazla uygulamalı ders bulunan meslek alanlarında, işletmede

eğitimi yapılan her ders için yıl sonu beceri sınavı, sınav komisyonunun kararına göre birlikte veya ayrı ayrı yapılabilir. Ancak bu derslerin değerlendirilmesi ayrı ayrı yapılır. Sektörün özelliği, çalışma ve kapasite durumu ile kurum ve iklim koşulları da dikkate alınarak yılın belli zamanlarında faal olan ve beceri eğitimi süresi, ders yılı süresini aşan meslek alanlarındaki yıl sonu beceri sınavı, beceri eğitiminin bitimini izleyen hafta içinde yapılır. Yıl sonu beceri sınavları, işletmenin usta öğreticileri veya eğitici personeli ile ilgili kurumun ilgili alan/bölüm/atölye/laboratuvar şeflerinden birisi, alan öğretmenleri ve il/ilçenin o meslek alan/dalındaki işveren kuruluşunu temsil eden üyelerden oluşturulan komisyon tarafından yapılır. Yıl sonu beceri sınav soruları, öğretim programı içeriğinin en az yüzde 80'ini kapsayacak şekilde hazırlanır. Yıl sonu beceri sınav puanı, iş dosyası ve sınav değerlendirilmesi sonucu takdir edilen puanların toplamıdır. Yıl sonu beceri sınavı notu ise bu puanın nota çevrilmesiyle bulunur. Beceri sınavı 100 puan üzerinden değerlendirilir. Bunun; 80 puanı sınav, 20 puanı da iş dosyasına takdir edilir. Uygulamalı derslerin eğitimi kurumda gören öğrencilere yıl sonu beceri sınavı yapılmaz. Yıl sonu beceri sınavında başarısız olan öğrencilerin, bu derslere ait ortalama yükseltme ve sorumluluk sınavlarının değerlendirilmesinde iş dosyası dikkate alınmaz. Özürleri nedeniyle yıl sonu beceri sınavına katılamayanlara; özrün, sınav günü mesai saatinin bitimine kadar kurum müdürlüğüne bildirilmesi ve en geç beş iş günü içinde belgelendirilmesi kaydıyla kurum müdürlüğüne ortalama yükseltme ve sorumluluk sınavları döneminde uygun görülecek bir tarihte yeni bir sınav hakkı verilir. Özrün süresi öğretmenlerin tatile girdiği tarihten sonraya rastlayan öğrenciler, yeni ders yılının başlamasından önce yapılan sorumluluk sınavları döneminde sınava alınırlar". [MTEY] (2002: md.83).

2.9.6.4. Koordinatör müdür yardımcısının görev ve sorumlulukları

"İşletmelerdeki mesleki eğitimde iş yerlerinin belirlenmesi, eğitimin planlanması, koordinasyonu, uygulanması ve izlenmesi ile kurumun araştırma-geliştirme çalışmalarını yürütmek amacıyla atölye, laboratuvar ve meslek dersleri öğretmenleri arasından atanan bir müdür yardımcısı, kurum müdürlüğüne koordinatör müdür yardımcısı olarak görevlendirilir.

Koordinatör müdür yardımcısı:

a) İşletmelerde meslekî eğitim uygulamasının plânlı bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla alınacak önlemleri belirler ve müdüre bildirir.

b) Gerekliğinde il istihdam ve mesleki eğitim kurulu çalışmalarına katılır, eğitim sırasında belirlediği konulara ilişkin olarak kurula bilgi verir.

c) İşletmelerdeki usta öğretici ve eğitici personelin hizmet içi eğitim almasını sağlamak amacıyla, işletme yönetiminin görüşünü de alarak gerekli plânlamayı yapar, hizmet içi eğitim programını hazırlar ve müdüre sunar.

d) Meslekî eğitim yaptırılacak işletmelerin, eğitimi yapılacak meslek alan/dalı ve öğretim programına uygunluğunu belirlemek amacıyla kurulan komisyon çalışmalarına katılır.

e) İşletmelerde mesleki eğitim gören ve staj çalışması yapan öğrenci/kursiyer, aday çırak ve çırakların sigortalılıkla ilgili iş ve işlemlerini yürütür.

f) İşletmelerde meslekî eğitim gören öğrencilerin devam-devamsızlıkla ilgili iş ve işlemlerini yapar.

g) Koordinatör öğretmenlerin görevlerini tam olarak yapması, koordinatörlükle ilgili formların gününde okul yönetimine verilmesi konusunu takip eder, değerlendirir, varsa aksaklıklar konusunda müdürü bilgilendirir.

Ayrıca, görev tanımında belirtilen diğer görevler ile müdür tarafından verilen görevleri de yapar” [MTEY] (2002: md.258).

2.9.6.5. İşletmelerde mesleki eğitim

“Kapsamdaki meslek alan ve dallarında öğrenimdeki öğrencilerin 12’nci sınıfta işletmelerde mesleki eğitim görmeleri esastır.

İl istihdam ve mesleki eğitim kurulu kararı ile ilgili alan/dalın modüler eğitim programlarını uygulamaya elverişli eğitim birimi bulunan işletmelere, 11 inci sınıf öğrencileri de mesleki eğitim için gönderilebilir.

Bakanlık ile kamu ve özel kurum ve kuruluşları arasında yapılan protokollere veya iş birliği proje anlaşmalarına göre eğitim yapan kurum ve meslek alan/dallarındaki öğrenci/kursiyerlerin, işletmelerde gerçekleştirilecek uygulamalı meslekî eğitimleri,

bu protokol veya proje anlaşmalarına dayalı olarak düzenlenen uygulama yönergesindeki hükümlere göre yürütülür.

Sektörün özelliği, çalışma ve kapasite durumu ile kurum ve iklim koşulları da dikkate alınarak yılın belli zamanlarında faal olan meslek alan/dallarında öğrenim gören otelcilik ve turizm meslek lisesi ile diğer meslek liselerinin yiyecek-içecek hizmetleri, konaklama ve seyahat hizmetleri ile eğlence hizmetleri alanı öğrencileri, 10 uncu veya 11 inci sınıftan itibaren mesleki eğitimlerini işletmelerde yoğunlaştırılmış olarak görebilirler. Öğrencilerin okulda veya işyerinde görecekları eğitimin tarihleri belirlenirken, her iki birimdeki eğitime ortalama altışar aylık zaman ayrılır. Bu süre, ihtiyaç duyulması halinde Valilikçe değiştirilebilir. Ancak, genel olarak öğrencilerin bir öğretim yılında kesintisiz olarak ekim-mart ayları arasındaki dönemde okulda, nisan-eylül ayları arasındaki dönemde işletmelerde eğitim görmeleri esastır. 10 uncu ve 11 inci sınıflarda derslerin kesildiği tarih ile yıl sonu beceri sınavı sonrasında öğrencilere ikişer haftalık dinlenme izni verilir. Son sınıf öğrencilerinin teorik ve uygulamalı eğitimleri derslerin kesilmesi ile birlikte sona erer.

Her öğrenci, meslek alan/dalının öğretim programındaki ilgili sınıfa ait temrin, iş, proje, deney veya hizmetin en az % 80 ini yapmak ve uygulamalardan başarılı olmak zorundadır.

Öğrencilerin meslekî eğitimlerini aynı iş yerinde sürdürmeleri esastır. Ancak, ilgili sınıfa ait uygulamaların bir kısmının işletmelerde yapılamaması durumunda, eksik kalan uygulamalar, işletme ile kurum müdürlüğünün anlaşması ile ders yılı içinde başka işletmelerde veya kurumda telâfi eğitimi programına göre tamamlanır.

Programlarında ön görülen uygulamalardan bir kısmının ders yılı içerisinde yapılamaması durumunda, ikinci dönemin son beş haftası içinde eksik kalan uygulamaların kurumda tamamlanması amacıyla yoğunlaştırılmış telâfi eğitim programı düzenlenir. Bu program süresince alınacak puanlar da ikinci dönem notunun belirlenmesinde dikkate alınır” [MTEY] (2002: md.183).

2.9.6.6. Teorik eğitim için izin

“İşletmeler; öğrencilere teorik eğitim için kurum müdürlüğünce düzenlenecek programa göre haftada iki gün ücretli izin vermekle yükümlüdürler” [MTEY] (2002: md.185).

2.9.6.7. İş dosyası tutma

“İşletmelerde meslekî eğitim gören öğrencilere; öğretim programlarına uygun olarak yapacakları temrin, iş, proje, deney ve hizmetlerle ilgili resimleri, projeleri ve değerlendirme çizelgelerini kapsayan meslekî eğitim ile ilgili bir iş dosyası tutturulur.

Dosyadaki her resim, proje veya çalışmaya ait değerlendirme çizelgesi ve varsa diğer doküman, usta öğretici veya eğitici personel ile koordinatör öğretmen ve öğrenci tarafından imzalanır.

İşletmeler yönünden gizlilik taşıyan işlerde resim, proje ve benzeri doküman, iş dosyasına konulmaz. Bu resim ve projeler, yıl sonu beceri sınavı komisyonunca değerlendirilmek üzere işletme tarafından saklanır.

İş dosyası, öğrencinin ikinci dönem meslekî eğitim puanları ile birlikte kurum müdürlüğüne gönderilir” [MTEY] (2002: md.187).

2.9.6.8. Staj çalışması ve esasları

“Teorik ve uygulamalı eğitimlerinin tamamını kurumda yapan öğrenciler, meslekî bilgi, beceri, tutum ve davranışlarını geliştirmelerini, iş hayatına uyumlarını, gerçek üretim ve hizmet ortamında yetişmelerini ve kurumda olmayan tesis, araç-gereci tanınmalarını sağlamak amacıyla staj çalışması yapmak zorundadırlar.

Staj çalışması işletmelerde yaptırılır. Ancak başarısı açısından kurumda staj yapması gerekli görülenler ile yeterli özellik ve sayıda işletmenin bulunmaması durumunda staj çalışması, bir programa göre ilgili alan öğretmenlerinin gözetim ve denetiminde kurumda da yaptırılabilir. Kurumun özelliğine göre ders saatleri dışında alan/dalla ilgili yapılan üretim, tanıtım, hizmet ve benzeri çalışmalar staj çalışması kapsamında değerlendirilir.

Kurumda yapılacak staj çalışmaları, Meslekî ve Teknik Öğretim Okul ve Kurumlarında Tam Gün Tam Yıl Eğitim Uygulamasına İlişkin Yönerge doğrultusunda hafta sonu, yarıyıl ve yaz tatilleri süresince yapılabilir. Bütün derslerden başarılı olmasına rağmen staj çalışmasını tamamlamayanlara diploma düzenlenmez ve kurum birinciliği seçiminde değerlendirmeye alınmaz. Staj çalışmasının öğrenim süresi içerisinde tamamlanması gerekir. Beceri eğitimlerini işletmelerde yapan sağlık meslek lisesi öğrencileri, öğretim programlarında belirtilen yaz uygulamalarını, staj çalışması esaslarına göre yarıyıl ve yaz tatili süresince sağlık işletmelerinde yaparlar” [MTEY] (2002: md.58).

2.9.6.9. Staj süresi

“Sağlık meslek lisesi öğrencilerinin yaz uygulamaları, programlarında belirtilen süre kadardır. Diğer mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları öğrencilerinin staj süresi ise 300 saattir. Staj çalışmasının 1/3’ü 10 uncu sınıfın bitiminde, geri kalan kısmı ise 11 inci sınıftan itibaren yapılabilir.

Bu Yönetmelik kapsamında; işletmelerde en az bir dönem mesleki eğitim gören öğrenciler, eğitim-öğretim etkinlikleri dışında kurumlardaki döner sermaye kapsamında mal ve hizmet üretiminde en az staj süresi kadar fiilen çalışanlar ile Mesleki Açık Öğretim Lisesine kayıtlı olup yüz yüze eğitime devam eden öğrencilerden kalfalık veya ustalık belgesine sahip olanlar, yükümlü oldukları staj çalışmasını tamamlamış sayılırlar.

Kurum dışında staj yapan öğrencilerin çalışmaları, görevlendirilen koordinatör öğretmen tarafından kontrol edilir. Öğrenci ile işletme arasında çıkan sorunlar, koordinatör öğretmen tarafından çözülür. Çeşitli nedenlerle staj çalışması eksik kalan öğrencilerin bu çalışmaları, kurum veya işletmelerde tamamlattırılır” [MTEY] (2002: md.59).

2.9.6.10.Staj yapılacak işyerlerinin belirlenmesi

“Her yıl Nisan ayının ilk haftasında kurum müdürü veya koordinatör müdür yardımcısının başkanlığında alan/bölüm şefleri, ilgili meslek alanından en az bir atölye, laboratuvar ve meslek dersleri öğretmeni toplanarak öğrencilerin staj çalışması yapabilecekleri resmî ve özel kurum ve kuruluşlarını belirler. Yapılan

planlama dışında, uygun işletme bulunduğunda daha sonra bu işletmelere de öğrenci gönderilebilir” [MTEY] (2002: md.60).

2.9.6.11.Staj kontenjanlarının belirlenmesi

“Kurum müdürlüğünce alınan kararlar doğrultusunda nisan ayının son haftasında işletme ile yazışma yapılarak hangi işletmede, hangi alan/dallarda, kaç dönemde, ne kadar öğrencinin staj çalışması yapabileceği belirlenir. Mayıs ayının ikinci haftasında ilgili bölüm şeflerine kontenjan listeleri bildirilir.

Kurum dışında staj yapacak öğrencilerin sayısı, belirlenen kontenjanların dışında başvuru olması ve bölüm şefinin uygun görmesi durumunda artırılabilir” [MTEY] (2002: md.61).

2.9.6.12.Staj çalışması yapacak öğrencilerin belirlenmesi

“Alan zümre öğretmenleri, her yıl mayıs ayının son haftasında toplanır. Öğrencilerin meslekî başarı ve gelişmelerini değerlendirerek staj çalışmasını kurumda ve işletmelerde yapacakların listesini ayrı ayrı hazırlayarak müdürün onayına sunar. Onaylanan listeler haziran ayının ilk haftasında öğrencilere duyurulur. Bölüm şefleri, öğrencileri belirlenen kontenjana göre yerleştirir” [MTEY] (2002: md.62).

2.9.6.13.Stajda uygulama takvimi

“Staj çalışmalarının kurum müdürlüğünce plânlanması, yarıyıl ve yaz tatillerinde yaptırılması esastır. Ancak, zorunlu durumlarda müdürün uygun görmesi ile staj çalışmaları, ders yılı içinde de yapılabilir. Kurum dışında staj yapan öğrencilerin dosyası, staj bitimini izleyen ilk hafta içinde kurum müdürlüğüne teslim edilir”[MTEY] (2002: md.64).

2.9.6.14.Değerlendirme

“Kurum ve işletmelerde staj yapan öğrencilerin staj dosyası, denetim raporları ile birlikte ders yılının ikinci haftasına kadar alan zümre öğretmenleri tarafından değerlendirilir. Zorunlu durumlarda stajını öğretim yılı içinde yapan öğrencilerin staj

dosyaları ve denetim raporları, kurum müdürlüğüne teslim tarihinden itibaren 15 gün içinde ilgili alan zümre öğretmenlerince değerlendirilir.

Stajını başarı ile tamamlayan öğrencilerin listeleri, kurum müdürlüğüne bildirilir. Onaylanan listeler öğrencilere duyurulur. Stajının kabul edildiğine ait belgeler, öğrencinin dosyasına konur ve kütük defterine işlenir. Sınıf tekrar eden öğrencilerden daha önce staj çalışmasını yapan ve başarı ile tamamladığı kurum müdürlüğünce kabul edilenler, staj çalışmasını tekrarlamazlar” [MTEY] (2002: md.65).

2.9.6.15.Eğitimde süreklilik

“İşletmelerdeki meslekî eğitim ders yılı başında başlar, ders yılı sonunda biter. Haftada üç gün işletmede beceri eğitimi, iki gün ise kurumda veya eğitim biriminde teorik eğitim yapılması esastır.

Sözleşmesi devam eden öğrenciler, yaz aylarında da işletmelerdeki eğitimlerine devam ederler. Ancak, bu süre içinde isterlerse ücretli veya ücretsiz izin haklarını kullanabilirler.

Sektörün özelliği, çalışma ve kapasite durumu ile kurum ve iklim koşulları da dikkate alınarak yılın belli zamanlarında faal olan meslek alan/dallarında öğrenim gören otelcilik ve turizm meslek lisesi ile diğer meslek liselerinin yiyecek-içecek hizmetleri, konaklama ve seyahat hizmetleri ile eğlence hizmetleri alanı öğrencileri işletmelerde beceri eğitimlerini yoğunlaştırılmış olarak yaparlar. İşletmelerde meslekî eğitim gören öğrenciler, kayıtlı oldukları programdan mezun oluncaya kadar eğitime başladıkları işletmelerde, bu işletmede öğretim programının tamamının uygulanamaması durumunda başka işletmelerde veya kurumda öğretim programını tamamlamak zorundadırlar. İşletmelerde grev ve lokavt uygulaması, deprem, yangın ve sel gibi doğal afet olması durumunda öğrenci/kursiyerler eğitimlerini kurumda sürdürürler” [MTEY] (2002: md.191).

2.9.6.16.İşletme belirleme komisyonlarının kuruluşu

“İl/ilçelerde kurulacak işletme belirleme komisyon/komisyonları, meslekî eğitimden sorumlu millî eğitim müdür yardımcısı veya şube müdürünün başkanlığında;

- a) İlgili alanda eğitim veren kurumların koordinatör müdür yardımcıları, ilgili alan/bölüm şefi ile birer meslek alanı öğretmeni,
- b) İlgili meslek alanını temsil eden esnaf ve sanatkârlar, sanayi ve ticaret odalarıyla işveren kuruluşundan birer temsilci,
- c) Türkiye İş Kurumu temsilcisinden oluşur” [MTEY] (2002: md.179).

2.9.6.17. İşletme belirleme komisyonlarının görevleri

- a) “İl/ilçelerde meslekî eğitim yaptırmakla yükümlü işletmelerin eğitime uygunluğunu;
 - 1) İşletmede öğretim programına uygun üretim ve hizmet yapılması,
 - 2) Öğretim programının en az % 80 inin uygulanmasını sağlayacak donanımına sahip olması,
 - 3) Kanun gereğince 10 veya daha fazla öğrenciye meslekî eğitim yaptıracak işletmelerde eğitim biriminin bulunması,
 - 4) Meslek alan/dallarında görevlendirilecek usta öğretici/eğitici personelin bulunması,
 - 5) Öğrencilerin giyinme, soyunma, temizlik ve sosyal gereksinimleri için uygun yerlerin bulunması,
 - 6) İşletmelerdeki meslekî eğitim uygulamasının il sınırları dışında yapılmasını gerektiren programlarda öğrenim gören öğrencilerin, konaklama ve yemek gereksinimlerinin ilgili işletme tarafından karşılanması,
 - 7) Önceki ders yılında bu işletmede meslekî eğitim uygulanmış ise eğitimin Bakanlıkça belirlenen esas ve usullere uygun olarak yapılmış olması
- gibi ölçütleri göz önünde bulundurarak belirler.
- b) İşletmede meslekî eğitim göreceği toplam öğrenci sayısını belirler, uyguladıkları programlara göre kurumlara dağılımını yapar.
 - c) İşletmelerin meslekî eğitime uygunluğunun belirlenmesi ile ilgili önerileri içeren raporu hazırlar.

a) Ders yılı sonunda işletmelerde yapılan meslekî eğitimi değerlendirir ve gelecek ders yılına ilişkin önerileri hazırlar.

Komisyonlar, işletmelerin eğitime uygunlukları ile gönderilecek öğrenci sayılarının meslek alan/dallarına göre belirlenmesini her yıl turizm sektörü için şubat, diğer sektörler için mayıs ayı içinde yapar. İl/ilçe millî eğitim müdürlükleri, komisyon raporları doğrultusunda hangi işletmeye hangi meslek alan/dalından ne kadar öğrencinin gönderileceğine ilişkin raporların bir örneğini turizm sektörü için mart, diğer sektörler için haziran ayının sonuna kadar ilgili kurum müdürlüklerine gönderir. Müdürlükler kendilerine gönderilen raporlar doğrultusunda, işletme ile her öğrenci için ayrı ayrı olmak üzere sözleşme imzalar.

Özellik arz eden sektörlerde işletmelerin belirlenmesinde, coğrafi bölge veya il sınırları yanında, sanayi ve hizmet yatırımlarının yoğunluk kazandığı bölgeler de göz önünde bulundurulur. Bu tür işletmelerin belirlenmesi, ilgili illerin eş güdümü ile gerçekleştirilir” [MTEY] (2002: md.180).

2.9.6.18. İşletmede meslekî eğitimde sözleşme

“İşletmelerde mesleki eğitim görececek öğrencilerin sözleşmesi, ders yılının sona erdiği tarihten itibaren yeni ders yılının ikinci haftası sonuna kadar müdürlük ve işletme yetkilileri arasında imzalanır.

Sektörün özelliği, çalışma ve kapasite durumu ile kurum ve iklim koşullarına göre yılın belli zamanlarında faal olan meslek alan/dallarında öğrenim gören öğrencilerin sözleşmeleri, ders kesiminden itibaren bir hafta içinde imzalanır ve işletmelerdeki mesleki eğitime başlanır.

Öğretim yılı sonunda öğrencinin veya işletmenin durumunda değişiklik olduğunda sözleşme uzatılır veya karşılıklı olarak feshedilir. 3308 sayılı Kanunun 22 nci maddesinin birinci fıkrasında sayılan hâller ile öğrencinin okula veya işletmeye devamsızlığı nedeniyle başarısızlığının söz konusu olması, sağlık durumunun işletmedeki eğitimden olumsuz etkilenmesi gibi nedenler dışında öğrenci/kursiyerlerin sözleşmesi kurum veya işletmece tek taraflı olarak feshedilemez. Feshi gerektiren bir durum ortaya çıktığında taraflar arasında iş birliği yapılarak sözleşmenin feshi yoluna gidilir.

Öğrencilerin sözleşmelerinin bir örneği ilgili kurum ve kuruluşlara gönderilir, bir örneği de kurumdaki dosyalarında saklanır” [MTEY] (2002: md.182).

İşletmelerdeki mesleki eğitimin yapılabilmesi için sözleşme şarttır. İşletme, öğrenci ve okul arasında yapılan bu sözleşme tarafların haklarını ve yükümlülüklerini ifade ettiği için her taraf için önemli ve bağlayıcı olmaktadır. Bu yüzden tarafların sözleşmenin maddelerini iyi okumaları ve ona göre hareket etmeleri gerektiğini iyi bilmeleri gerekmektedir. Bahsedilen sözleşme, Ek-3: İşletmelerde Meslek Eğitim Sözleşmesi Örneğinden Görülebilir.

2.9.6.19. Meslekî eğitimde işletmelerin görev ve sorumlulukları

“Meslekî eğitim yaptıracak işletmeler:

a) Öğrencilerin işletmede yapacakları meslekî eğitim, bu eğitime katılacak öğrenci sayısı ve eğitimin uygulanışı ile ilgili esasları düzenleyen protokolü işletme belirleme komisyonu ile birlikte imzalar ve eğitimi, çalışma takvimine uygun olarak yaptırır.

b) Meslekî eğitimin, ilgili meslek alan/dalları öğretim programlarına uygun olarak işletme belirleme komisyonu tarafından belirlenecek yerde yapılmasını sağlar.

c) İşletmede meslekî eğitim yapılacak alan/dalların her biri için öğrencilerin beceri eğitiminden sorumlu olmak üzere ustalık veya meslekî yeterliğe sahip ve iş pedagojisi eğitimi görmüş yeterli sayıda ve nitelikte usta öğretici veya eğitici personel görevlendirir.

d) Yeterli sayıda ve nitelikte usta öğretici veya eğitici personel bulunmaması durumunda, kurum müdürlükleri ile koordineli olarak açılacak iş pedagojisi kurslarına ilgili personelin katılımını sağlar.

e) Meslekî eğitim için gerekli olan temrin malzemesi ile araç-gereci temin eder.

f) İşletmede meslekî eğitim gören öğrenciye, yaşına uygun asgari ücretin % 30 undan az olmamak üzere ödenecek ücret tutarı, ücret artışı ve diğer olanakları kapsayan eğitim sözleşmesini, öğrenci velisi ve kurum müdürü ile birlikte imzalar.

g) Öğrencilerin devam durumlarını izleyerek devamsızlıklarını ve hastalık izinlerini süresi içinde ilgili kurum müdürlüğüne bildirir.

h) Öğrencilerin ilgili döneme ait puan çizelgelerini, dönem sonundan beş gün önce kapalı zarf içinde ilgili kurum müdürlüğüne teslim eder.

ı) Öğrenciler tarafından tutulan iş dosyasını, istenmesi durumunda veya yıl sonu beceri sınavından önce ilgili kurum müdürlüğüne teslim eder.

i) Öğrencilere telâfi eğitimi süresince ve kurumda yapılacak sınavlar için belirtilen günlerde ücretli izin verir.

j) Öğrencilere yarıyıl ve yaz tatili süresince toplam bir ay ücretli izin verir.

k) Öğrencilere bir ders yılı içinde devamsızlıktan sayılmak ve en çok devamsızlık süresini geçmemek üzere, ilgili kurum müdürlüğünün de görüşünü alarak ücretsiz mazeret izni verir.

l) Meslekî eğitim başladıktan sonra personel sayısının azalması durumunda da eğitime alınmış olan öğrencileri, mezun oluncaya kadar işletmede eğitime devam ettirir.

m) Öğrenci/kursiyerlerin iş kazaları ve meslek hastalıklarından korunması için gerekli önlemleri alır ve tedavileri için gerekli sevk işlemlerini yapar.

n) Eğitimi yapılan meslek alan/dallarının öğretim programlarında bulunduğu hâlde işletmedeki olanaksızlıklar nedeniyle işlenemeyen konuların öğretimi için kurum müdürü ile iş birliği yapar.

İşletmelerde yapılan meslekî eğitimin plânlı bir şekilde yürütülmesi, programa uygunluğunun izlenmesi, ortaya çıkabilecek aksaklıkların ve eksikliklerin giderilmesi, öğrencilerin başarı, devam-devamsızlık ve disiplin durumlarının izlenmesi ve rehberlikte bulunulması amacıyla görevlendirilen koordinatör öğretmene gerekli kolaylığı sağlar.

Öğrenci, çırak ve kursiyerler, 4857 sayılı İş Kanunu hükümlerince günde sekiz saatten fazla, meslekleri dışındaki işler ile bağımsız olarak Ağır ve Tehlikeli İşler Yönetmeliğinin hükümlerine aykırı işlerde çalıştırılmaz. Bunlar, personele sunulan sosyal hizmetlerden yararlandırılırlar” [MTEY] (2002: md.196).

2.9.6.20. Teorik eğitimde görev alacak eğitici personel

“Kurumda veya işletmelerde meslekî eğitim gören öğrencilerin teorik eğitimi, kurumun kadrolu/ücretli öğretmenleri veya işletmelerdeki eğitici personel tarafından yaptırılır” [MTEY] (2002: md.197).

2.9.6.21. İşletmelerde Beceri Eğitiminde Görev Alacak Eğitici Personel/Usta Öğretici

“İşletmelerde beceri eğitimi, eğitici personel/usta öğreticilerce yaptırılır.

Eğitici personel/usta öğretici:

a) İşletmelerde yapılacak beceri eğitiminin plânlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla kurum ve işletme yetkililerince yapılacak toplantılara katılır.

b) Teorik konular da dikkate alınarak koordinatör öğretmenle birlikte eğitim uygulamasına ait plânlar yapar ve eğitime başlanılan ilk hafta içinde plânları işletme yetkilisi ile kurum müdürünün onayına sunar.

c) Öğrenci/kursiyerlerin, işletmelerde yapacakları uygulamalı eğitime devam durumlarını günü gününe izleyerek sonuçlarını işletme yetkililerine bildirir.

d) Öğrenci/kursiyerlerin başarı durumlarını belirleyerek sonuçlarını işletme yetkililerine bildirir.

e) Eğitim hizmetlerini mevzuatına göre yürütür, bu konuda kurum ve işletmelerin yapacakları hizmet içi eğitim etkinliklerine katılır.

f) Eğitim etkinliklerinde, çalışma takvimine uyar.

g) Göreve gelememeleri durumunda, özürlerini zamanında işletme yetkililerine bildirir.

h) Beceri eğitiminde her öğrencinin, mesleğin özelliğine göre yaptığı temrin, iş, proje, deney veya hizmetin değerlendirilmesini çizelge üzerinde yapar, öğrenci ile birlikte imzalar ve bu dokümanın yer alacağı birer iş dosyası tutmasını sağlar.

ı) İşletmenin genel işleyişi, üretimi, iş akışı, iş güvenliği konularında öğrencilere bilgi verir” [MTEY] (2002: md.198).

2.9.7. Mesleki ve Teknik Eğitimdeki Modeller

“Meslek eğitimi, geniş bir sınıflama içinde ele alındığında "çıraklık eğitimine dayalı", "okula dayalı" ve "hem okula hem işletmeye dayalı, ikili" sistem şeklinde düşünülmektedir” (Şahinkesen 1992:691-692).

- Okul temelli model
- İş yeri temelli model
- İkili sistem

2.9.7.1. Okul temelli model

“Okul temelli modelde, mesleki ve teknik eğitimin tüm aşamaları okulda gerçekleştirilmektedir. Öğrenciler, temel akademik bilgilerin öğretildiği dersleri ve eğitimlerini okullarda almaktadır. Uygulamaları ise okulların içindeki atölyelerde verilmektedir. Öğrenciler hafta içi tüm gün okuldadırlar. Okul temelli modelde okullar hem akademik eğitim hem de uygulamalı atölye eğitimleri verecek binalara ve ekipmanlara sahip olmak zorundadır. Atölye veya laboratuvarlardaki araç, gereç ve temrinlik malzemeler okul tarafından sağlanmak zorundadır. Öğrenciler okulun atölye veya laboratuvarlarında öğretmenlerinin gözetiminde uygulama etkinliklerini gerçekleştirirler. Öğrenciler uygulama eğitimlerini yaparken iş ortamında olabilecek olumsuz faktörlerden korunmuş olurlar. Öğrencilerin okullardaki atölye veya laboratuvar ortamlarında uygulama yapmaları öğrencilerin gelişimlerini takip etmede daha kolay olmaktadır. Son olarak okullardaki uygulamalı eğitimlerde öğretmenler, öğretim programında öğrencinin mesleği öğrenmesi için gerekli tüm uygulamalı eğitimleri yaptırabilme fırsatına sahiptir. İş yerlerindeki uygulamalı eğitimlerde usta öğreticinin beceri seviyesi veya iş yerindeki teçhizatın eksikliklerden kaynaklanan nedenlerden dolayı öğrenciler meslekleri ile ilgili tüm uygulamalı eğitimleri görmeyebilir, okulda verilen beceri eğitimi bu eksikliği giderebilir. Okul temelli eğitimin sınırlılıkları ise kurulum ve işletim maliyetlerinin çok yüksek olmasıdır. Meslek ve teknik eğitim kurumları öğrencilere uygulama fırsatı verebilmek için fiziksel olarak atölyeleri ve laboratuvarları kurmak ve gerekli makine, teçhizat, araç ve gereçle donatmak zorundadır. Okul temelli mesleki eğitimde, personel giderlerinin haricinde okulları kurmak için bir çok ana maliyet kalemi ortaya çıkmaktadır;

2.9.7.2. İş yeri temelli model

İş yeri temelli modelde öğrenciler mesleki eğitimleri, iş yerlerinde usta eğitimcilerin yanında çıraklık yaparak alırlar. Meslekle ilgili kuramsal bilgiler iş yerlerinde oluşturulmuş sınıflarda veya meslek eğitimi veren okullarda verilebilmektedir. İş yeri temelli model daha çok mesleki ve teknik eğitim kurumlarının fazla gelişmediği bölgelerde kurulmuş bir modeldir. İş yeri temelli eğitimin okul temelli eğitime göre üstün tarafı öğrencilere mesleki eğitim vermek için yüksek kurulum ve işletim maliyeti gerektiren teknik okullara gerek yoktur. Öğrenciler iş yerlerinde teknik olarak mesleklerini öğrenirken, iş hayatında kazanmaları gereken iletişim, girişimcilik, problem çözme gibi becerileri de kazanmış olurlar. Ancak iş yeri temelli model her ne kadar maliyet bakımından avantajlı olsa da meslek öğrenen öğrenciler birbirinden bağımsız iş yerlerinde eğitim aldıkları için mesleğin gerektirdiği tüm beceriler yerine sadece çalıştıkları iş yerlerinde öğretilen beceriler ile sınırlı kalırlar. Dolayısıyla çalışanların başka iş yerlerinde veya sektörlerde çalışma imkanları fazla yoktur. Öğretimde program ve kalite kontrolü olmadığı için iş yeri temelli eğitime katılan tüm öğrencilerin aldığı eğitim içeriğinde veya kalitesinde eşitlik sağlanamaz.

2.9.7.3. İkili eğitim modeli

İkili eğitim modelinde öğrenciler okullarında derslerle ilgili kuramsal bilgileri alıp haftanın diğer günlerinde işletmelerde staj yaparak geçirirler. Bu modelde beceri eğitimleri işletmelerde yapıldığından mesleki ve teknik eğitim kurumlarının işletim maliyetleri düşüktür. Okullarda ve sanayide yapılan eğitimler öğretim programları çerçevesinde yapıldığından öğrenciler meslekle ilgili tüm becerileri kazanırlar. İkili eğitimin sınırlılığı, sanayi ve eğitim sektörü arasında ki ilişki düzenidir. Bu sistemin ana paydaşları arasında işletmeler ve sistem hakkında kuralları koyup işleten devletin eğitim ile ilgili kurumları vardır. Mesleki eğitim genel olarak, bireyleri hayata hazırlayan ve okul bittikten sonra iş hayatına atılarak ekonomik özgürlüğünü kazanmaları için geliştirilen bir eğitim sistemidir. Bu sistem içinde öğrenciler kuramsal bilgilerinin yanı sıra uygulamalı eğitimlerini de almalı ve iş hayatına hazırlanmalıdırlar. Mesleki eğitimin önceliği eğitim ve ekonomik seviye olarak alt sınıf insanlara beceri kazandırıp iş hayatına yönlendirmek olarak düşünüldüğü için çoğunlukla alt sınıf insanlar için son çare olarak algılanmaktadır. Bu algının toplum

tarafından benimsenmiş olması genel olarak akademik konularda başarısız öğrencilerin mesleki eğitime yönlendirilmesine sebep olmaktadır. İlk başlarda alt gelir grubundaki nüfusa veya genel eğitim ortamında başarısız olmuş öğrencilere hayatlarını kazanacak bir işte çalışabilmesi için meslek öğreten ve bireylerin son şansı olarak görülen mesleki ve teknik eğitim aslında çok pahalı bir yatırımdır.

Öğrenci başına maliyeti genel akademik eğitime göre 2 ila 10 kat arasında değişmektedir. Mesleki ve teknik eğitim sisteminden geçen bireylerin başarısını meslekleriyle ilgili üst eğitime devam etmek veya meslekleri ile ilgili bir işe yerleşmek olarak tanımlarsak her ikisinde de sayılar oldukça düşüktür. Bu durum mesleki ve teknik eğitimin sonuçları itibariyle verimlilik açısından sorgulanmasına neden olmaktadır". MEB (2012:47-49).

2.9.7.4. Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimdeki modeller

Türkiye'deki mesleki eğitim ve yetiştirme durumu incelendiğinde, uzun yıllar okul modeli ile piyasa modelinin birbirinden kopuk, ayrı ayrı yürütüldüğü görülmektedir. İmalat sanayindeki işletmelerin %90'ından fazlasının küçük işletme olduğu ve önemli sayıda işgücü istihdam ettiği düşünüldüğünde, bu işletmelerin kendi bünyelerinde yüzyıllardır var olan eğitim modeli ile kendi çalışanını yetiştirdiği, sanayiye nitelikli eleman açısından bir kaynak olma niteliği taşıdığı belirtilmektedir (Saran, Akkayan, 1988:9).

Cumhuriyetle birlikte tercih edilen mesleki eğitim modelinin, okul modeli olması yanında, “seçilen okul modeli, erkek teknik, kız teknik, ticaret ve turizm, imam hatip, tarım sağlık gibi ayrı tür, ayrı bina ve ayrı yönetimler altında yürütülen 'ayrı okullar' modeli" olduğunu belirtilmiştir. Ayrı okullar modeli yenilenme-yatırım ve işletme giderleri yüzünden pahalı model olarak tanımlanmıştır. "Ayrı okulların optimum büyüklükte kurulması ve işletilmesi, öğretmen dağılımı ve kaynak kullanımının rasyonel olmayışı ve okul standartlarının bu güne kadar belirlenemeyişi" modelin pahalı oluşundan kaynaklanmaktadır (Baloğlu, 1992:21).

2.10. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Staj dönemiyle ilgili yapılan araştırmalar bazı alanlarda yoğunlaşmış olmakla birlikte, geniş anlamda alan gözetmeksizin Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin staj dönemi sorunlarını kapsayan araştırmalara sık rastlanmamaktadır.

Gökgöz ve Kırılı (2011) tarafından yapılan “Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Stajyerlikte Karşılaştıkları Problemler ve Çözüm Önerileri” adlı çalışmada stajyer öğrencilerin alanları dışındaki işlerde çalıştırıldıkları, ücretlerinin tam ödenmedikleri, okulda verilen bilgileri iş dünyasında kullanamadıkları, okullarda verilen eğitimin yetersizliği, stajyerlikte öğrencilerin öğretmenler tarafından yeteri kadar denetlenmediği sonucuna ulaşıldığı görüşü ortaya konmuştur.

Matban (2015) tarafından yapılan “Endüstri Meslek Lisesi Bilişim Teknolojileri ve Elektrik–Elektronik Teknolojileri Öğrencilerinin Staj Sürecine İlişkin Bir Durum Çalışması” isimli çalışmada öğrencilerin alan dal dışı çalışma, yetersiz dinlenme saatleri, mesai saatleri dışında çalıştırılma, yasal aylık ücretin eksik verilmesi, yasal aylık ücretin verilmemesi, ulaşımın işveren tarafından sağlanmaması, işletmede güvenlik kontrollerinin yapılmaması gibi sorunların olduğu ortaya konmuştur.

Demir (2015) tarafından yapılan “Meslek Yüksekokullarında Verilen Muhasebe Eğitiminde Stajın Önemi, Sorunlar ve Çözüm Önerileri” isimli çalışmada staj yapılan işletmede işlerin yoğun olması, stajyere geçici eleman gözüyle bakılması gibi sebepler staj döneminin verimli geçmesinde önemli bir engeldir görüşüne varılmıştır.

Günay (2014) tarafından yapılan yapılan “*Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde Uygulanan Beceri Eğitimi Üzerine Bir Araştırma Antalya Örneği*” isimli çalışmada Beceri eğitimini tamamlayan öğrencilerin, yabancı dil yetersizliği dışında sektörde kalifiyeli personel olarak yer almaya hazır oldukları ancak yabancı dil konusunda kendilerini, geliştirmeleri görüşünde oldukları ayrıca okulda uygulanan yabancı dil öğretim programlarının daha etkin ve verimli hale getirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kırılı (2006) tarafından yapılan “*Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde Uygulanmakta Olan Meslek Stajlarının Öğrenci Beklentilerini Karşılama Düzeyine Yönelik Bir Araştırma*” isimli araştırma sonucunda öğrencilerin stajdan memnun

olmadıkları kanısına varılmıştır. Sektör stajının öğrencilerin mesleki gelişimlerine katkısı ile ilgili olarak öğrencilerin büyük bir bölümü, stajın öğrencilere olumlu yönde katkı sağlayacağı değerlendirmesinde bulunmuşlardır. Genel olarak öğrencilerin, okulda aldıkları mesleki eğitimin staja katkısı ile ilgili değerlendirmelerine bakıldığında, stajın önemli katkı sağladığı görüşüne ulaşılmıştır.

Aydın (2004) tarafından yapılan “*İşletmelerde Staj Yapan Teknik ve Anadolu Teknik Lisesi Bilgisayar (Yazılım-Donanım) Bölümü Öğrencilerinin Çalışmalarının Değerlendirilmesi, Bursa İli Örneği*” isimli çalışmada öğrencilerin işletmelere gönderilmesi olumlu bulunmuş, Çalıştığı işyerinde yöneticilerin yasal düzenlemeye uygun davranmaması, Staj süresinin mesleki becerilerin kazanılması için yetersiz olduğu, okulda işyerine göre daha az mesleki beceri kazanıldığı sonuçları ortaya konmuştur.

Akkaya (2008) tarafından yapılan Türkiye’de Giyim Eğitimi Veren Meslek Liselerindeki Öğrencilerin Sanayi Uygulamalarının İşletmeler, Öğrenciler ve Koordinatör Öğretmenler Açısından Değerlendirilmesi adlı çalışmada staj sorunları tespit edilmiştir. Staj yapılan ortamdaki çalışanların öğrencilere karşı yanlış tutum ve davranışları, öğrencilere beceri eğitimi sırasında ödenmesi öngörülen ücretlerin düşük olması ve bazı işletmelerce bu ödemelerin yapılmaması, işletme personelinin davranışları ile ilgili problemler, öğrencilerin ulaşmaları ile ilgili problemler ve öğrencilerin farklı birimlerde çalışma isteği sebebiyle iş düzensizliği olduğu, işletmelere göre işletmelerde beceri eğitimi uygulamalarında her öğrenciye aynı düzeyde beceri kazandırılmama, öğrencilerin işe uyum sorunu, öğrencilerin farklı birimlerde çalışma isteği sebebiyle iş düzensizliği, öğrencilerin ulaşmaları ile ilgili problemleri ve öğrencilerin teknolojik araç ve gereçleri kullanma güçlüğü çekmesi olduğu tespit edilerek ortaya konmuştur.

Özsayar (2008) tarafından yapılan “*Meslek lisesi öğrencilerinin yaptıkları stajların mesleki gelişmelerine etkileri*” isimli çalışmada staj yapan öğrencilerin gelecekteki iş yaşamlarında yapmak istedikleri meslek ile ilgi daha fazla bilgi ve mesleki beceriye sahip olduklarını, bunun yanı sıra öğrencilerin kişisel bilgi ve becerilerini de sergilemeye imkân kazandıkları görülmüştür sonucu ifade edilmiştir.

Demirci (2007) tarafından yapılan “*Ticaret Meslek Lisesinde Staj Yapan Öğrencilerin İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm*

Yolları” isimli araştırmada öğrencilerin işletmelerde beceri eğitimi sırasında ilgili kanun ve yönetmeliklerle kendilerine verilen hakları yeterince bilmedikleri ve kullanamadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Aktaş (2015) tarafından yapılan Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi Öğrencilerinin Beceri Eğitimi Sırasında Karşılaştıkları Sorunlar Ve Çözüm Önerileri isimli çalışmada daha kurumsal ve büyük otellerde çalışan staj öğrencilerinin nispeten küçük müesseselerde çalışan öğrencilere nazaran hemen hemen her anlamda daha memnun oldukları ortaya konmuştur.

Özkan (2013) *Ticaret Meslek Lisesi Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin İşletmelerde Beceri Eğitimi Uygulaması, Uygulamanın Verimliliğinin Artırılması ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar, Gaziantep İlinde Bir Uygulama* isimli araştırmada öğrencilerin eğitimleri dışında işlerde çalıştırıldıkları, sürekli aynı işlerin yaptırıldığı, gelişim tablosunun usta öğreticiler tarafından anlatılmadığı, koordinatör öğretmenler öğrencinin işyeri sorunların da daha çok yardımcı olması gerektiği sonuçları ortaya konmuştur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, veri toplama aracı ve verilerin analiziyle ilgili açıklamalar yer almaktadır.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu tez çalışmasında ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Nicel araştırma modelleri arasında yer alan, genel tarama modelinin içinde bulunan, iki ya da daha çok değişken arasında değişimin varlığını belirlemeyi amaçlayan tarama yaklaşımı ilişkisel tarama yaklaşımı denir. Karşılaştırma ve korelasyon da bu grupta yer alır (Karasar, 1984:83).

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın çalışma evrenini; 2016-2017 Eğitim-Öğretim yılında, İstanbul'un Bağcılar, Bahçelievler, Esenler, Küçükçekmece ve Güngören ilçelerindeki, Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin son sınıfında okuyan ve işyerlerine staja giden 12.313 öğrenci oluşturmaktadır. Buna göre araştırmanın örneklemini Bağcılar, Bahçelievler, Esenler, Küçükçekmece, Güngören ilçelerindeki, dokuz Mesleki ve Teknik Anadolu lisesinin on yedi farklı alanında, son sınıfta okuyan ve işletmelerde mesleki eğitim gören toplam 1.009 öğrenci oluşturmaktadır. Öncelikle ulaşım kolaylığı dikkate alınarak, örnekleme dahil edilecek Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri Belirlenmiştir. Okullar belirlendikten sonra okullarda tesadüfi yöntemle sınıflar seçilerek öğrencilere ulaşılmıştır.

Tablo 2. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Son Sınıf Öğrenci Sayıları
(2016-2017 Eğitim Öğretim Dönemi)

	Cinsiyet		Toplam
	Erkek	Kız	
12. sınıf	6.215	6.098	12.313

(WEB9, 2016)

Örneklem dâhilindeki Mesleki ve Teknik Anadolu liselerinde son sınıfta okuyan öğrenci sayısı Tablo 2’de görüldüğü gibi 12.313’dür. “Yeterli bir örneklem, güvenilir sonuçlar sağlayacak kadar eleman kapsayan örneklemdir” (Young, 1968:324). Örneklem sayısı formül yoluyla belirlenebilir (Arıkan,1995:142). $p=0.5$ düzeyinde, evren bilindiğinde; 25.000 birimlik bir evrende 378 örneklem birimi yeterlidir (Yazıcıoğlu, Erdoğan, 2004:50).

Araştırmaya katılan öğrencilerin değişkenlere göre dağılımı şu şekildedir.

Tablo 3. Katılımcıların Değişkenlere Göre Dağılımı

Değişkenler		Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kız	456	45,2
	Erkek	553	54,8
İkili eğitim	Evet	422	41,8
	Hayır	587	58,2
Kurumsal mı ?	Evet	648	64,2
	Hayır	361	35,8
Öğrenci sayısı	10-15 Kişi	8	0,8
	21-25 Kişi	361	35,8
	26-30 Kişi	402	39,8
	31 ve fazlası	238	23,6
	Toplam	1.009	100

Katılımcıların değişkenlere göre dağılımı Tablo 3’de görünmektedir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı; 1.009 katılımcının, 456 kişisi (%45,2) kız, 553 kişisi (%54,8) erkektir. Katılımcıların çoğunluğunun erkek olduğu görülmektedir. Katılımcıların eğitim türüne göre dağılımına bakıldığında; 422 kişi (%41,8)’nin okulunda ikili eğitim olduğunu, 587 kişi (%58,2)’nin ise okulunda ikili eğitim olmadığını ifade edilmiştir. Katılımcıların kurumsal işletmede çalışıp çalışmamasına

göre dağılımlarına bakıldığında kurumsal işletmede çalışanlar 648 kişi (%64,2), kurumsal olmayan işletmelerde çalışanlar ise 361 kişi (%35,8)'dir. Sınıftaki öğrenci sayılarına göre katılımcıların durumları Tablo 3'de görülmektedir. Buna göre en fazla öğrenci sayısı 402 kişi ile (%39,8) 26-30 kişilik sınıflarda, en az öğrenci sayısı yaklaşık % 1'le 10-15 kişilik sınıflarda olmuştur. 361 kişi (%35,8) 21-25 kişilik sınıflardan, 238 kişi ise (%23,6) 31 ve fazla öğrencili sınıflarda yer almaktadır.

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen, uzman görüşü alınarak gözden geçirilen toplamda 35 adet sorudan elde edilmiş ölçektir. Ölçeğin oluşturulmasında öncelikle ilgili yasa ve literatür incelenerek görüşme anket formunun taslağı oluşturulmuştur. Taslak anket, beşi liselerde görev yapan öğretmen ve 2 tanesi akademisyen olan toplam yedi uzmanın görüşleri doğrultusunda gözden geçirilerek ön uygulamaya hazır hâle getirilmiştir. Daha sonra araştırmanın çalışma grubuna dâhil edilmeyen farklı iki okul, 5 farklı bölümde okuyan ve staja giden, 48'i kız 52'i erkek toplamda yüz öğrenciye uygulanarak ölçeğe son şekli verilmiştir. Ölçeğin toplamına ilişkin Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı .78 olarak bulunmuştur. Veri toplama ölçeği 35 maddeden oluşmakta olup 5'li likert tipinde (1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kararsızım, 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum) hazırlanmıştır. Ölçeğin, işyerinden kaynaklanan sorunlar, okuldan kaynaklanan sorunlar, yasalardan kaynaklanan sorunlar, sosyal sorunlar olmak üzere dört alt boyutu mevcuttur. Ölçekte yer alan maddelerden 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,14 Okuldan kaynaklanan sorunlarla ilgili, 11, 12, 13, 31, 32, 33, 34 yasalardan kaynaklanan sorunlarla ilgili, 15,16,17,18,19,20, 21,22,23, 24,25,26,27 ,29,30 İşyerinden kaynaklanan sorunlarla ilgili, 28,35. Maddeler ise sosyal sorunlarla ilgilidir. SPSS 22.0 programı ile güvenilirlik analizi uygulanmıştır. Cronbach's Alpha değeri ,788 çıkmıştır. Bu da ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir. Cronbach Alpha değeri $0,60 \leq \alpha < 0,9$ aralığında ise ölçeğin oldukça güvenilirdir (Tavşancıl, 2006:75).

3.4. VERİ TOPLAMA SÜRECİ

İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli yasal izinler alındıktan sonra veri toplama araçları araştırmacı tarafından 2016-2017 Eğitim Öğretim döneminde, İstanbul ili Bağcılar, Bahçelievler, Esenler, Küçükçekmece, Güngören ilçelerinde MEB'e bağlı örgün öğretim yapan, resmi Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde son sınıfta okuyan ve işletmelerde mesleki eğitim gören öğrencilere okul içinde dağıtılmış ve yine araştırmacı tarafından toplanmıştır.

3.5. VERİLERİN ÇÖZÜMÜ VE YORUMLANMASI

Veriler SPSS 22.0 (Statistical Package For Social Sciences) programına anketlerden veriler girilerek program vasıtasıyla analiz edilmiştir. Öğrencilerin görüşleri, geliştirilen ölçek aracılığıyla toplanıp sorunları belirlenmiştir. Veri analizinden önce verilerin normalliği test edilmiştir. Alt boyutların (okuldan, yasalardan, işyerinden kaynaklanan sorunlarla, sosyal sorunlar) çarpıklık ve basıklık katsayıları -1 ile +1 arasından olduğundan verilerin normal dağıldığı görülmüştür. Veriler normal dağıldığı için veri analizlerinde parametrik testler kullanılmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların demografik özellikleri frekans (f) ve yüzde (%) gibi betimsel istatistik yöntemlerinden yararlanılmıştır. Ölçeklerden elde edilen verilerin analizinde frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama \bar{X} gibi değerlerine yer verilmiştir. Bunun yanında iki bağımsız grubun anlamlılık düzeylerinin belirlenmesinde bağımsız değişkenler t-testi, ikiden fazla grubun ortalamalarının karşılaştırılmasında Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmış olup katılımcıların çeşitli özellikleri ile sorunlara bakış açısı arasında bir farklılık olup olmadığı, varsa bu ilişkinin hangi yönde olduğunun incelenmeye çalışılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde topladığımız verilerin analizi neticesinde elde edilen bulgular yer almaktadır. Mesleki ve Teknik Anadolu liselerinde okuyan staj öğrencilerinin sorunlarının belirlenmesi amacıyla elde edilen veriler, araştırmanın amaçları doğrultusunda çözümlenmiştir.

4.1. OKULDAN KAYNAKLANAN SORUNLAR

Okuldan kaynaklanan sorunlarla ilgili frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma ile ilgili veriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4: Okuldan Kaynaklanan Sorunlar

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ortalama \bar{X}	Standart Sapma Ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Okulun sabah çok erken açılıp/akşam çok geç saatlerde kapanması	52	5	108	11	122	12	356	35	371	37	3,9	1,17
Son sınıf meslek derslerinin stajda faydasının olmaması	88	9	184	18	205	20	327	32	205	20	3,4	1,24
Son sınıftaki meslek derslerinin stajdaki işlerle ilgisinin olmaması	102	10	191	19	218	22	331	33	167	17	3,3	1,23
Yeterli mesleki eğitim alınamaması	81	8	260	26	261	26	270	27	137	14	3	1,17
Okulda mesleki atölye-lab yetersizliği	140	14	315	31	213	21	232	23	109	11	2,9	1,23
Sınıftaki öğrenci sayısının, mesleki eğitim için fazlalığı	179	18	352	35	175	17	183	18	120	12	2,7	1,28
Mesleki rehberlik yetersizliği	162	16	384	38	228	23	138	14	97	10	2,6	1,19
Meslek dersi öğretmenleri bilgi açısından yetersizliği	219	22	354	35	245	24	121	12	70	7	2,5	1,16
Kültür dersleri fazlalığı	340	34	312	31	124	12	125	12	108	11	2,4	1,34
Koordinatörlük faaliyetleri etkin olmaması	239	24	427	42	141	14	114	11	88	9	2,4	1,21
Meslek derslerin stajda faydasının olmaması	214	21	406	40	205	20	126	12	58	6	2,4	1,12

Tablo 4’de Öğrencilerin Okuldan kaynaklanan Sorunlar için verdikleri cevaplar incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Verilen cevaplar incelendiğinde en yüksek ortalamanın 3,9 ile “Okulun sabah çok erken başlaması/akşam çok geç saatlerde bitmesi benim için bir sorundur” cevabında olduğu görülmüştür. Katılımcılar % 5 Kesinlikle Katılmıyorum, % 11 Katılmıyorum, %12 Kararsızım,%35 Katılıyorum, % 37 Kesinlikle Katılıyorum oranlarıyla görüşlerini bildirmişlerdir. Öğrenci ortalamasına bakıldığında ise 3,9 ortalama ile okulun erken saatte başlaması/geç saatte son bulması öğrenciler tarafından bir sorun olarak görülmüştür.

“Son sınıftaki meslek derslerinin bana stajda faydası olmadı” cevabı incelendiğinde Katılımcılar % 9 Kesinlikle Katılmıyorum, % 18 Katılmıyorum, % 20 Kararsızım, % 32 Katılıyorum, % 20 Kesinlikle Katılıyorum oranlarıyla görüşlerini bildirmişlerdir. Öğrenci ortalamasına bakıldığında 3,4 ile öğrenciler son sınıftaki meslek derslerinin stajda kendilerine fayda sağlamadıklarını düşünmektedirler.

“Okulda son sınıfta okutulan meslek dersleri işyerindeki yerine getirdiğim görevlerden ilgisizdir” cevabı incelendiğinde Katılımcılar; % 10 Kesinlikle Katılmıyorum, % 19 Katılmıyorum, % 22 Kararsızım, % 33 Katılıyorum, % 17 Kesinlikle Katılıyorum oranlarıyla görüşlerini bildirmişlerdir. 3,27 ortalama ile öğrenciler, son sınıftaki meslek derslerinin stajdaki işlerle ilgisinin olmadığını düşünmektedirler.

“Mesleki bilgi ve beceri açısından gerekli donanıma sahip olmam için okulunda yeterli eğitimi almadım ve bu benim için bir sorundur” cevabına katılımcılar % 8 Kesinlikle Katılmıyorum, % 26 Katılmıyorum, % 26 Kararsızım,% 27 Katılıyorum, % 14 Kesinlikle Katılıyorum oranlarıyla görüşlerini bildirmişlerdir. Öğrenci ortalamasına bakıldığında ise 3,0 ortalama ile öğrenciler okullarında yeterli mesleki eğitim alıp almadıkları konusunda kararsız kalmışlardır.

“Okulunda yeterli mesleki eğitim atölye-laboratuvarı olmadığı için sorun yaşadım” cevabına, katılımcılar % 14 Kesinlikle Katılmıyorum, % 31 Katılmıyorum, %21 Kararsızım, %23 Katılıyorum, % 11 Kesinlikle Katılıyorum oranları ile görüşlerini bildirmişlerdir. Öğrenci ortalamalarına bakıldığında ise 2,9 ortalama ile

katılımcıların okullarındaki mesleki eğitim atölye-laboratuarlarıyla ilgili sıkıntı yaşamadıkları görülmüştür.

“Sınıftaki öğrenci sayısının fazla olması meslek eğitimi alabilmem için sorun yarattı” cevabına, katılımcılar % 18 Kesinlikle Katılmıyorum, % 35 Katılmıyorum, %17 Kararsızım, %18 Katılıyorum, % 12 Kesinlikle Katılıyorum oranları ile görüşlerini bildirmişlerdir. Katılımcılar 2,7 ortalama ile sınıftaki öğrenci sayısının, yeterli mesleki eğitim alma konusunda sıkıntı yaratmadığını düşünmektedirler.

“Okulda mesleki rehberlik konusunda problem yaşadım” cevabı incelendiğinde Katılımcılar; % 16 Kesinlikle Katılmıyorum, % 38 Katılmıyorum, % 23 Kararsızım, % 14 Katılıyorum, % 10 Kesinlikle Katılıyorum oranlarıyla görüşlerini bildirmişlerdir. 2,6 ortalama ile öğrenciler okullarındaki mesleki rehberlik konusunda sorun yaşamadıklarını düşünmektedirler.

“Meslek dersi öğretmenleri bilgi açısından yeterli değildir” cevabı incelendiğinde Katılımcılar; % 22 Kesinlikle Katılmıyorum, % 35 Katılmıyorum, % 24 Kararsızım, % 12 Katılıyorum, % 7 Kesinlikle Katılıyorum oranlarıyla görüşlerini bildirmişlerdir. 2,5 ortalama ile öğrenciler meslek dersi öğretmenlerinin bilgi açısından yeterli olduklarını düşünmektedirler.

2,4 ortalamaya sahip “Meslek liselerinde kültür derslerini fazla buluyorum bu durum benim için bir sorundur” cevabına katılımcılar; % 34 Kesinlikle Katılmıyorum, % 31 Katılmıyorum, % 12 Kararsızım, % 12 Katılıyorum, % 11 Kesinlikle Katılıyorum oranlarıyla görüşlerini bildirmişlerdir. Katılımcılar meslek liselerindeki kültür derslerini fazla bulmamışlardır.

“Koordinatörlük faaliyetlerinin etkin olmaması yüzünden sorunlar yaşadım (işyeri denetimi, bilgilendirme, yönlendirme vb)” cevabı incelendiğinde Katılımcılar; % 24 Kesinlikle Katılmıyorum, % 42 Katılmıyorum, % 14 Kararsızım, %11 Katılıyorum, % 9 Kesinlikle Katılıyorum oranlarıyla görüşlerini bildirmişlerdir. 2,4 ortalama ile öğrenciler koordinatörlük faaliyetlerinin etkin olduğunu, sorun yaşamadıklarını düşünmektedirler.

“Okulda gösterilen meslek dersleri, staj yaparken işime yaramadı ve sorunlar yaşadım” cevabı incelendiğinde Katılımcılar; % 21 Kesinlikle Katılmıyorum, % 40 Katılmıyorum, % 20 Kararsızım, % 12 Katılıyorum, % 6 Kesinlikle Katılıyorum

oranlarıyla görüşlerini bildirmişlerdir. 2,4 ortalama ile öğrenciler okullarında gördükleri tüm meslek derslerinin stajda işlerine yaradığını düşünmektedirler.

4.2. YASALARDAN KAYNAKLANAN SORUNLAR

Yasalardan kaynaklanan sorunlarla ilgili frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma ile ilgili veriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 5: Yasalardan Kaynaklanan Sorunlar

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ortalama \bar{X}	Standart Sapma Ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Staj sigortasının, SGK başlangıcı sayılmaması	58	6	36	4	28	3	141	14	746	74	4,5	1,1
Beceri sınavı gereksizliği	74	7	115	11	125	12	276	27	419	42	3,9	1,28
Stajyer öğrenci ücreti yetersizliği	92	9	156	15	101	10	200	20	460	46	3,8	1,4
Günlük normal staj çalışma süresinin fazlalığı	76	8	199	20	179	18	256	25	299	30	3,5	1,3
Yıl sonu beceri sınav sorularının okuldan okula değişmesi	92	9	241	24	182	18	269	27	225	22	3,3	1,3
Beceri sınavının sadece son sınıfta olması	272	27	293	29	126	12	153	15	165	16	2,7	1,43
Haftada üç gün staj süresi yetersizliği	380	38	328	33	91	9	110	11	100	10	2,2	1,32

Tablo 5’de Öğrencilerin Yasalardan Kaynaklanan Sorunlar için verdikleri cevaplar incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

“Staj sigortasının, SGK başlangıcı olarak sayılmaması benim için bir problemdir.” Cevabı incelendiğinde katılımcılar % 6 Kesinlikle Katılmıyorum, % 4 Katılmıyorum, % 3 Kararsızım, % 14 Katılıyorum, % 74 Kesinlikle Katılıyorum oranlarıyla

görüşlerini bildirmişlerdir. 4,5 ortalama ile öğrenciler staj sigortasının SGK başlangıcı olarak sayılmamasını sorun olarak görmüşlerdir.

“Beceri sınavının gerekli olduğunu düşünmüyorum, benim için bir sorundur” cevabı incelendiğinde katılımcılar % 7 Kesinlikle Katılmıyorum, % 11 Katılmıyorum, % 12 Kararsızım, % 27 Katılıyorum, % 42 Kesinlikle Katılıyorum oranlarıyla görüşlerini bildirmişlerdir. 3,9 ortalama ile öğrenciler beceri sınavının olmaması yönünde öğrenciler görüş bildirmişlerdir. Öğrenciler beceri sınavını yüksek bir oranda sorun olarak görmektedirler.

“Aldığım stajyer öğrenci ücreti, temel ihtiyaçlarımı (yol, yemek vb) karşılamıyor” cevabı incelendiğinde katılımcılar %9 Kesinlikle Katılmıyorum, % 15 Katılmıyorum, % 10 Kararsızım, % 20 Katılıyorum, % 46 Kesinlikle Katılıyorum oranlarıyla görüşlerini bildirmişlerdir. 3,8 ortalama ile öğrenciler, aldıkları stajyer öğrenci ücretini yeterli görmemektedirler.

“Stajyer öğrencilerin işyerinde günlük normal staj çalışma süresi benim için fazla geliyor” cevabı incelendiğinde katılımcılar %8 Kesinlikle Katılmıyorum, % 20 Katılmıyorum, % 18 Kararsızım, % 25 Katılıyorum, % 30 Kesinlikle Katılıyorum oranlarıyla görüşlerini bildirmişlerdir. 3,5 ortalama ile katılımcılar, günlük normal çalışma sürelerini kendileri için fazla bulduklarını ortaya koymuşlardır.

“Yıl sonu beceri sınav sorularının her okulda farklı olması benim için bir sorundur” cevabı incelendiğinde katılımcılar %9 Kesinlikle Katılmıyorum, %24 Katılmıyorum, % 18 Kararsızım, % 27 Katılıyorum, % 22 Kesinlikle Katılıyorum oranlarıyla görüşlerini bildirmişlerdir. 3,3 ortalama ile katılımcılar beceri sınav sorularının her okulda farklı olmasını sorun olarak görmüşlerdir.

“Beceri sınavının sadece son sınıfta olması bir sorundur” cevabı incelendiğinde katılımcılar % 27 Kesinlikle Katılmıyorum, % 29 Katılmıyorum, % 12 Kararsızım, % 15 Katılıyorum, % 16 Kesinlikle Katılıyorum oranlarıyla görüşlerini bildirmişlerdir. 2,7 ortalama ile katılımcılar beceri sınavının sadece son sınıfta yapılıyor olmasının kendileri için sorun olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir.

“Staj görülen gün sayısını az olması (üç gün), olması benim için sorundur” cevabı incelendiğinde katılımcılar % 38 Kesinlikle Katılmıyorum, % 33 Katılmıyorum, % 9 Kararsızım, % 11 Katılıyorum, % 10 Kesinlikle Katılıyorum oranlarıyla

görüşlerini bildirmişlerdir. 2,2 ortalama ile katılımcılar, üç gün olan staj gün sayısını kendileri için yeterli olarak görmüş ve bir sorun olarak nitelendirmemişlerdir.

4.3. İŞYERİNDEN KAYNAKLANAN SORUNLAR

İşyerinden kaynaklanan sorunlarla ilgili frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma ile ilgili veriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 6.İşyerinden Kaynaklanan Sorunlar

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ortalama \bar{X}	Standart Sapma Ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
İşyerinde, yapılabilecekten fazla iş verilmesi	154	15	335	33	163	16	174	17	183	18	2,9	1,353
Staj yeri bulma güçlüğü	284	28	311	31	95	9	163	16	156	15	2,6	1,434
İşyerinde, okuduğum alanla ilgili işlerde çalıştırılmama	222	22	341	34	157	16	160	16	129	13	2,6	1,326
İşyerinde yaptığım işler önemsiz görülmesi	226	22	354	35	165	16	174	17	90	9	2,5	1,256
İşyeri staj notu adaletli verilmeyişi	186	18	357	35	330	33	76	8	60	6	2,5	1,061
İşyerinde tecrübe kazanamama	173	17	371	37	270	27	134	13	61	6	2,5	1,105
İşyerinde, yıllık çalışma takvimine uyulmaması	364	36	296	29	90	9	111	11	148	15	2,3	1,436
İşyerindeki personelin bildiklerini göstermemesi	230	23	459	45	172	17	112	11	36	4	2,3	1,044
İşyerinde, personelle aynı haklara sahip olamama	333	33	362	36	104	10	107	11	103	10	2,2	1,301
İşyerinde, stajyerler dışlanması, saygı gösterilmemesi	309	31	386	38	127	13	113	11	74	7	2,2	1,213
İşyerinde normal çalışma süresinin dışında da çalışma zorunluluğu	364	36	359	36	66	7	120	12	100	10	2,2	1,318
İşyerlerinde stajyerlerden sorumlu kişilerin alan bilgileri konusunda yetersizliği	303	30	409	41	162	16	93	9	42	4	2,1	1,085
İşyerinin iş kazası geçirilecek kadar tehlikeli olması	310	31	426	42	142	14	84	8	47	5	2,1	1,087
İşyerimin stajyer öğrencilerin çalışmasına uygun bir işletme olmaması	365	36	405	40	127	13	68	7	44	4	2,0	1,072
İşyerinde fiziksel/psikolojik şiddete maruz kalma	494	49	374	37	59	6	51	5	31	3	1,7	0,985

İşyerinden kaynaklı sorunların tamamına bakıldığında ortalamaların 3'ün altında olduğu görülmüştür. Öğrenciler kendileri için işyeri kaynaklı sorun görmemişlerdir.

“İşyerinde yapabileceğimden çok iş veriliyor” cevabı incelendiğinde katılımcılar % 15 Kesinlikle Katılmıyorum, % 33 Katılmıyorum, % 16 Kararsızım, % 17 Katılıyorum, % 18 Kesinlikle Katılıyorum oranlarıyla görüşlerini bildirmişlerdir. 2,9 genel ortalama ile katılımcılar işyerinde kendilerine verilen işlerin çok olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir.

“Staj yeri bulmakta zorlandım” cevabı incelendiğinde katılımcılar % 28 Kesinlikle Katılmıyorum, % 31 Katılmıyorum, % 9 Kararsızım, % 16 Katılıyorum, % 15 Kesinlikle Katılıyorum oranlarıyla görüşlerini bildirmişlerdir. 2,6 genel ortalama ile katılımcılar staj yeri bulmakta zorlanmadıkları yönünde görüş bildirmişlerdir.

“İşyerinde, okuduğum alan dışında işlerde çalıştırılıyorum” cevabı incelendiğinde katılımcılar % 22 Kesinlikle Katılmıyorum, % 34 Katılmıyorum, % 16 Kararsızım, % 16 Katılıyorum, % 13 Kesinlikle Katılıyorum oranlarıyla görüşlerini bildirmişlerdir. 2,6 genel ortalama ile katılımcılar işyerlerinde okudukları alanla ilgili işlerde çalıştırıldıkları yönünde görüş bildirmişlerdir.

“İşyerinde yaptığım işler önemsiz görülüyor” cevabı incelendiğinde katılımcılar % 22 Kesinlikle Katılmıyorum, % 35 Katılmıyorum, % 16 Kararsızım, % 17 Katılıyorum, % 9 Kesinlikle Katılıyorum oranlarıyla görüşlerini bildirmişlerdir. 2,5 genel ortalama ile katılımcılar işyerinde yaptığı işlerin önemsiz görülmediği yönünde görüş bildirmişlerdir.

“İşyeri staj notu adaletli verilmiyor” cevabı incelendiğinde katılımcılar % 18 Kesinlikle Katılmıyorum, % 35 Katılmıyorum, % 33 Kararsızım, % 8 Katılıyorum, % 6 Kesinlikle Katılıyorum oranlarıyla görüşlerini bildirmişlerdir. 2,5 genel ortalama ile katılımcılar işyeri staj notunun adaletli verildiği yönünde görüş bildirmişlerdir.

“İşyerinde tecrübe kazanamadım” cevabı incelendiğinde katılımcılar % 17 Kesinlikle Katılmıyorum, % 37 Katılmıyorum, % 27 Kararsızım, % 13 Katılıyorum, % 6 Kesinlikle Katılıyorum oranlarıyla görüşlerini bildirmişlerdir. 2,5 genel ortalama ile katılımcılar işyerinde tecrübe kazandıkları yönünde görüş bildirmişlerdir.

“İşyerinde, yıllık çalışma takvimine uyulmuyor” cevabı incelendiğinde katılımcılar % 36 Kesinlikle Katılmıyorum, % 29 Katılmıyorum, % 9 Kararsızım, % 11 Katılıyorum, % 15 Kesinlikle Katılıyorum oranlarıyla görüşlerini bildirmişlerdir. 2,3

genel ortalama ile katılımcılar işyerlerinin yıllık çalışma takvimlerine uyduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

“İşyerindeki personel bildiklerini bana öğretmiyor” cevabı incelendiğinde katılımcılar % 23 Kesinlikle Katılmıyorum, % 45 Katılmıyorum, % 17 Kararsızım, % 11 Katılıyorum, % 4 Kesinlikle Katılıyorum oranlarıyla görüşlerini bildirmişlerdir. 2,3 genel ortalama ile katılımcılar işyerlerindeki personelin bilgilerini stajyer öğrencilerle paylaştığı yönünde görüş bildirmişlerdir.

“İşyerinde, personelle aynı haklara sahip değilim” cevabı incelendiğinde katılımcılar % 33 Kesinlikle Katılmıyorum, % 36 Katılmıyorum, % 10 Kararsızım, % 11 Katılıyorum, % 10 Kesinlikle Katılıyorum oranlarıyla görüşlerini bildirmişlerdir. 2,2 genel ortalama ile katılımcılar işyerlerindeki personelle sosyal bakımdan benzer haklara sahip oldukları yönünde görüş bildirmişlerdir.

“İşyerinde, stajyerler dışlanıyor, saygı gösterilmiyor” cevabı incelendiğinde katılımcılar % 31 Kesinlikle Katılmıyorum, % 38 Katılmıyorum, % 13 Kararsızım, % 11 Katılıyorum, % 7 Kesinlikle Katılıyorum oranlarıyla görüşlerini bildirmişlerdir. 2,2 genel ortalama ile katılımcılar işyerlerinde stajyer öğrencilerin dışlanmadıkları yönünde görüş bildirmişlerdir.

“İşyerinde normal çalışma süresinin dışında da çalışmak zorundayım” cevabı incelendiğinde katılımcılar % 36 Kesinlikle Katılmıyorum, % 36 Katılmıyorum, % 7 Kararsızım, % 12 Katılıyorum, % 10 Kesinlikle Katılıyorum oranlarıyla görüşlerini bildirmişlerdir. 2,2 genel ortalama ile katılımcılar, işyerlerindeki günlük çalışmalarının normal süreler içinde olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

“İşyerlerinde stajyerlerden sorumlu kişiler alan bilgileri konusunda yetersiz” cevabı incelendiğinde katılımcılar % 30 Kesinlikle Katılmıyorum, % 41 Katılmıyorum, % 16 Kararsızım, % 9 Katılıyorum, % 4 Kesinlikle Katılıyorum oranlarıyla görüşlerini bildirmişlerdir. 2,1 genel ortalama ile katılımcılar, işyerlerindeki stajyer öğrencilerden sorumlu kişilerin alanlarına hâkim oldukları yönünde görüş bildirmişlerdir.

“İşyerim iş kazası geçirecek kadar tehlikeli” cevabı incelendiğinde katılımcılar % 31 Kesinlikle Katılmıyorum, % 42 Katılmıyorum, % 14 Kararsızım, % 8 Katılıyorum, % 5 Kesinlikle Katılıyorum oranlarıyla görüşlerini bildirmişlerdir. 2,1 genel ortalama ile katılımcılar, işyerlerinin tehlikeli olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir.

“İşyerim, stajyer öğrencilerin çalışmasına uygun bir işletme değil” cevabı incelendiğinde katılımcılar % 36 Kesinlikle Katılmıyorum, % 40 Katılmıyorum, %13 Kararsızım, % 7 Katılıyorum, % 4 Kesinlikle Katılıyorum oranlarıyla görüşlerini bildirmişlerdir. 2,0 genel ortalama ile katılımcılar, işyerlerinin tehlikeli olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir.

“İşyerinde fiziksel/psikolojik şiddete uğradım” cevabı incelendiğinde katılımcılar %49 Kesinlikle Katılmıyorum, % 37 Katılmıyorum, % 6 Kararsızım, % 5 Katılıyorum, % 3 Kesinlikle Katılıyorum oranlarıyla görüşlerini bildirmişlerdir. 1,76 genel ortalama ile katılımcılar, işyerlerinde fiziksel/psikolojik şiddete maruz kalmadıkları yönünde görüş bildirmişlerdir.

4.4. SOSYAL SORUNLAR

Katılımcıların sosyal sorunlarla ilgili frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma ile ilgili verileri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 7. Sosyal Kaynaklı Sorunlar

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ortalama	Standart Sapma
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Okul ve staj yüzünden arkadaşlara, aileye ve kendine ayıracak yeterli zamanı bulamama	76	8	112	11	137	14	271	27	413	41	3,8	1,28
İşyerinde stajyer, okulda öğrenci olmanın uyum problemlerine yol açması	89	9	177	18	196	19	329	33	218	22	3,4	1,247

“Okul ve staj yüzünden arkadaşlarıma, aileme ve kendime yeteri kadar zaman bulamadım” cevabı incelendiğinde katılımcılar % 8 Kesinlikle Katılmıyorum, % 11 Katılmıyorum, % 14 Kararsızım, % 27 Katılıyorum, % 41 Kesinlikle Katılıyorum

oranlarıyla görüşlerini bildirmişlerdir. Öğrenci ortalamalarına bakıldığında ise 3,8 ortalama ile katılımcılar kendilerine, ailelerine ve arkadaşlarına vakit ayıramadıkları yönünde görüş bildirip bunu bir sorun olarak görmüşlerdir.

“İşyerinde stajyer, okulda öğrenci olmak bende uyum problemlerine neden oldu” cevabı incelendiğinde katılımcılar % 9 Kesinlikle Katılmıyorum, %18 Katılmıyorum, % 19 Kararsızım, % 33 Katılıyorum, % 22 Kesinlikle Katılıyorum oranlarıyla görüşlerini bildirmişlerdir. Öğrenci ortalamalarına bakıldığında ise 3,4 ortalama ile katılımcılar, okul ve işyerine uyum problemleri yaşadıkları yönünde görüş bildirmişlerdir.

4.5. CİNSİYET, SINIFTAKİ ÖĞRENCİ SAYISI, İŞLETMENİN KURUMSAL OLUP OLMAMASININ, ÖĞRETİM TÜRÜ VE OKUNULAN ALAN DEĞİŞKENLERİNİN YAŞANAN SORUNLARA ETKİLERİNE İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

Cinsiyet, sınıftaki öğrenci sayısı, çalışılan işletmenin kurumsal olup olmaması, okulda ikili eğitim yapılıp yapılmaması ve okunulan alanın sorunlara etkisi aşağıda incelenmiştir.

4.5.1. Cinsiyetin sorunlara etkisi

Erkek öğrenciler ile kız öğrencilerin problemlere bakışları arasında fark olup olmadığını anlamak için alt problem puanları ile t-testi uygulanmıştır. Test 0,05 anlamlılık düzeyinde yapılmıştır. Buna göre;

Tablo 8: Cinsiyetin Sorunlara Etkisi

		N	Ortalama	f	t	p
Okul Kaynaklı Sorun Puanı	Kız	456	2,8419	,065	-1,043	,297
	Erkek	553	2,8769			
Yasa Kaynaklı Sorun Puanı	Kız	456	3,4370	1,50 2	2,201	,028
	Erkek	553	3,3570			
İşyeri Kaynaklı Sorun Puanı	Kız	456	2,2506	5,89 3	-4,530	,000
	Erkek	553	2,4328			
Sosyal S. Kaynaklı Puan	Kız	456	3,75	,433	3,943	,000
	Erkek	553	3,5054			

Okuldan kaynaklanan sorunlar için erkek öğrenciler ile kız öğrenciler arasında istatistiksel açıdan $p>0,05$ düzeyinde anlamlı herhangi bir fark yoktur. İşyerinden, yasalardan kaynaklı sorunlar ile sosyal kaynaklı sorunlar için ise $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Yasalardan kaynaklı sorunlarda erkek öğrenciler kız öğrencilere nazaran daha memnuniyetsiz olduğu görülmektedir. İşyeri kaynaklı sorunlarda ise kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre daha memnuniyetsiz oldukları ortadadır. Sosyal Sorunlarda da kızlar, erkek öğrencilere göre daha çok memnuniyetsizdirler.

4.5.2. Öğrenci Sayısının Sorunlara Etkisi

Farklı öğrenci sayısı olan gruplarda problemlere bakışlar arasında fark olup olmadığını anlamak için alt problem puanları ile Anova uygulanmıştır. Test 0,05 anlamlılık düzeyinde yapılmıştır. Buna göre;

Tablo 9. Öğrenci Sayısının Sorunlara Etkisi (Anova)

		ANOVA				
		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	P
Okul Kaynaklı Sorun Puanı	Gruplar arası	4,389	3	1,463	5,279	,001
	Gruplar İçi	278,483	1005	,277		
	Toplam	282,871	1008			
Yasa Kaynaklı Sorun Puanı	Gruplar arası	6,898	3	2,299	7,061	,000
	Gruplar İçi	327,267	1005	,326		
	Toplam	334,164	1008			
İşyeri Kaynaklı Sorun Puanı	Gruplar arası	3,432	3	1,144	2,732	,043
	Gruplar İçi	420,890	1005	,419		
	Toplam	424,322	1008			
Sosyal Sorun Kaynaklı Puan	Gruplar arası	12,012	3	4,004	4,142	,006
	Gruplar İçi	971,421	1005	,967		
	Toplam	983,433	1008			

Her alt sorunda farklı öğrenci sayıları için aralarındaki farkın $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür. Hangi grupların farklı olduğunu görmek için post-hoc testi uygulanmıştır.

Hangi grupların farklı olduğunu anlamak için yapılan post-hoc testinin Tukey tekniğinden yararlanılarak aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 10. Sınıftaki Öğrenci Sayısının Sorunlara Etkisi
(Post-hoc Tukey Analizi Sonuçları)

		Öğrenci Sayısına Göre Gruplar	Ortalama Farkı	Standart Hata	p
Okuldan Kaynaklanan Sorunlar	31 ve fazlası	10-15 Kişi	,48644	,18921	,050
		21-25 Kişi	,14301	,04395	,006
		26-30 Kişi	,11952	,04305	,029
Yasalardan Kaynaklanan Sorunlar	31 ve fazlası	10-15 Kişi	,53061	,20512	,048
		21-25 Kişi	,18158	,04765	,001
		26-30 Kişi	,17134	,04667	,001
Sosyal Sorunlar	10-15 Kişi	21-25 Kişi	-,90530	,35143	,050
		26-30 Kişi	-,88837	,35104	,056
		31 ve fazlası	-1,06250	,35339	,014

Yukarıdaki Post-hoc analiz tablosu dört farklı boyutta incelendiğinde; Okuldan kaynaklanan sorunlar için 21-25 kişi ile 31 ve fazlası arasındaki, 26-30 Kişi ile 31 ve fazlası arasındaki; Yasalardan Kaynaklanan Sorunlar için 10-15 Kişi ile 31 ve fazlası arasındaki, 21-25 Kişi ile 31 ve fazlası arasındaki, 26-30 Kişi ile 31 ve fazlası arasındaki, Sosyal Sorunlar için 10-15 Kişi ile 31 ve fazlası arasındaki farklar $p < ,05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Fazla öğrencisi olan sınıflar diğerlerine nazaran daha olumsuz görüşe sahiptir.

4.5.3. Çalışılan İşletmenin Kurumsal Olup Olmamasının Sorunlara Etkisi

Kurumsal işletmede çalışan öğrenciler ile kurumsal işletmede çalışmayan öğrencilerin sorunları açısından arasında fark olup olmadığını anlamak için alt

problem puanlarına t-testi uygulanmıştır. Test 0,05 anlamlılık düzeyinde yapılmıştır. Buna göre;

Tablo 11: Çalışılan İşletmenin Kurumsal Olup Olmamasının Sorunlara Etkisi (t-testi)

		N	Ortalama	f	t	p
Okul Kaynaklı Puan	Evet	648	2,8573	1,167	-,301	,764
	Hayır	361	2,8678			
Yasa Kaynaklı Puan	Evet	648	3,3810	,901	-,903	,367
	Hayır	361	3,4151			
İşyeri Kaynaklı Puan	Evet	648	2,2757	,637	-4,959	,000
	Hayır	361	2,4846			
Sosyal S. Kaynaklı Puan	Evet	648	3,5679	2,031	-2,074	,038
	Hayır	361	3,7022			

Okuldan kaynaklı sorunlar ile yasadan kaynaklanan sorunlar için hem kurumsal işletmede çalışan hem de kurumsal işletme çalışmayan öğrenciler için istatistiksel açıdan $p > 0,05$ düzeyinde anlamlı herhangi bir fark yoktur. Sosyal sorun ve işyeri kaynaklı sorunlar için kurumsal işletmede çalışan ve kurumsal işletmelerde çalışmayan öğrenciler arasında istatistiksel açıdan $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark vardır. Kurumsal işletmelerde çalışan öğrenciler, kurumsal olmayanlarda işletmelerde çalışan öğrencilere nazaran sosyal sorun ve işyeri sorunu daha az yaşamaktadır.

4.5.4. Okulda İkili Eğitim Yapılmasının Sorunlara Etkisi

Okullarında ikili eğitim yapan ya da tekli eğitim yapan öğrenciler arasında problemlere bakışları açısından bir fark olup olmadığını anlamak için alt problem puanları ile t-testi uygulanmıştır. Test 0,05 anlamlılık düzeyinde yapılmıştır. Buna göre;

Tablo 12. Okulda İkili Eğitim Yapılıp Yapılmamasının Sorunlara Etkisi (t-testi)

		N	Ortalama	f	t	p
Okul Kaynaklı Puan	Evet	422	2,8692	,045	,415	,678
	Hayır	587	2,8552			
Yasa Kaynaklı Puan	Evet	422	3,4188	,357	1,197	,232
	Hayır	587	3,3748			
İşyeri Kaynaklı Puan	Evet	422	2,2306	9,527	-5,033	,000
	Hayır	587	2,4366			
Sosyal S. Kaynaklı Puan	Evet	422	3,6303	,372	,392	,695
	Hayır	587	3,6056			

Okuldan kaynaklı sorunlar, yasadan kaynaklanan sorunlar ve sosyal kaynaklı sorunlara bakış açısına göre okullarında ikili eğitim gören ve görmeyen öğrenciler için istatistiksel açıdan $p > 0,05$ düzeyinde anlamlı herhangi bir fark yoktur. İşyeri kaynaklı sorunlar için ikili eğitim gören ve görmeyen öğrencilere göre istatistiksel açıdan $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark vardır. İkili eğitim yapmayan okul öğrencileri ikili eğitim yapan öğrencilere göre daha çok memnuniyetsizdirler.

4.5.5. Okunulan alanın sorunlara etkisi

Farklı alanlarda okuyan öğrencilerin problemlere bakış açısı arasında fark olup olmadığını anlamak için alt problem puanlarına Anova uygulanmıştır. Test 0,05 anlamlılık düzeyinde yapılmıştır. Buna göre;

Tablo 13. Okunulan Alanın Sorunlara Etkisi (Anova)

		ANOVA				
		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	P
Okul Kaynaklı Puan	Gruplar arası	239,840	16	14,990	5,178	,000
	Gruplar İçi	2871,750	992	2,895		
	Total	3111,590	1008			
Yasa Kaynaklı Puan	Gruplar arası	161,373	16	10,086	4,594	,000
	Gruplar İçi	2177,778	992	2,195		
	Total	2339,151	1008			
İşyeri Kaynaklı Puan	Gruplar arası	607,175	16	37,948	6,538	,000
	Gruplar İçi	5757,662	992	5,804		
	Total	6364,834	1008			
Sosyal S. Kaynaklı Puan	Gruplar arası	161,450	16	10,091	5,544	,000
	Gruplar İçi	1805,416	992	1,820		
	Total	1966,866	1008			

Öğrencilerin okudukları bölümlere göre alt sorunlara bakış açısından aralarında anlamlı bir farkın olduğu görünmüştür. Hangi alanların farklı olduğunu görmek için post-hoc testi uygulanmıştır. Muhasebe ve finansman, Dış ticaret, Bilişim Teknolojileri, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Elektrik-Elektronik Teknolojisi, Kimya Teknolojisi, Tesisat Teknolojisi, Kuyumculuk Teknolojisi, İnşaat Teknolojisi, Motorlu Araçlar Teknolojisi, Makine Teknolojisi, Hasta ve Yaşlı Hizmetleri Bakımı, Grafik ve fotoğraf, Tekstil Teknolojileri, Mobilya Tasarım Teknolojileri, Tasarım Teknolojileri, Halkla İlişkiler ve Organizasyon alanı olmak üzere bu tez çalışmasına konu olan on yedi alan bulunmaktadır.

4.5.5.1. Okul kaynaklı sorunların alanlara göre farklılığı

Öğrencilerin okudukları alanlar ile okul kaynaklı sorunlara bakış açıları arasındaki farkı ortaya koymak için Post-hoc (Tukey) analizi yapılmıştır ($p < .05$).

Tablo 14. Okunulan Alanın Okul Kaynaklı Sorunlara Etkisi (Post-hoc Tukey Analizi Sonuçları)

	Alanlar	Ortalama Farkı	Standart Hata	p
Hasta ve Yaşlı Hizmetleri Bakımı	Dış Ticaret	,50866*	,13127	,012
	Bilişim Teknolojileri	,42290*	,11957	,040
	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	,53476*	,11358	,000
	Kuyumculuk Teknolojisi	,42149*	,11814	,036
	İnşaat Teknolojisi	,46023*	,12825	,034
	Muhasebe ve Finansman	,50510*	,11922	,003
Grafik ve Fotoğraf	Dış Ticaret	,60945*	,13307	,001
	Bilişim Teknolojileri	,52369*	,12155	,002
	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	,63555*	,11566	,000
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	,42938*	,11414	,018
	Tesisat Teknolojisi	,56631*	,14324	,009
	Kuyumculuk Teknolojisi	,52228*	,12014	,002
	İnşaat Teknolojisi	,56102*	,13010	,002
	Motorlu Araçlar Teknolojisi	,51649*	,12739	,006
	Makine Teknolojisi	,59430*	,14437	,005
	Muhasebe ve Finansman	,40062*	,09941	,007
Tekstil Teknolojileri	Dış Ticaret	,50497*	,11567	,002
	Bilişim Teknolojileri	,41921*	,10220	,005
	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	,53107*	,09512	,000
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	,32490*	,09326	,047
	Tesisat Teknolojisi	,46183*	,12723	,029
	Kuyumculuk Teknolojisi	,41780*	,10052	,004
	İnşaat Teknolojisi	,45654*	,11223	,006
	Motorlu Araçlar Teknolojisi	,41202*	,10908	,017
	Makine Teknolojisi	,48982*	,12850	,015

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Buna göre; Okuldan kaynaklanan sorunlar için Tekstil Teknolojileri, Hasta ve Yaşlı Hizmetleri Bakımı, Grafik ve Fotoğraf alanı öğrencileri ile diğer alan öğrencileri arasında istatistiksel açıdan $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark vardır. Tekstil Teknolojileri, Hasta ve Yaşlı Hizmetleri Bakımı, Grafik ve Fotoğraf alanı öğrencileri diğer alanlarda okuyan öğrencilerine göre okuldan kaynaklı sorunlar noktasında memnuniyetsizdirler. Tukey analizi sonucunda belirlenen alanların, okul kaynaklı sorunlardan en çok hangilerini kendilerine sorun olarak gördüğüne baktığımızda aşağıdaki sonuçlara ulaşıyoruz. Hasta ve Yaşlı Hizmetleri Bakımı alanı öğrencileri; Okulda yeterli mesleki eğitim almadığı, Son sınıftaki meslek derslerinin stajda faydalı olmadığı ve Koordinatörlük faaliyetlerinin etkin olmaması yüzünden sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Tekstil Teknolojileri Alanı öğrencileri; son sınıftaki

meslek derslerinin stajda yaptıkları işlerden ilgisiz olmasını ve okuldaki mesleki eğitim atölye-lab yetersizliğini sorun olarak görmüşlerdir. Grafik ve Fotoğraf Alanı öğrencileri; Okulda mesleki rehberlik yetersiz olmasından sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir.

4.5.5.2. Yasalardan kaynaklı sorunların alanlara göre farklılığı

Öğrencilerin okudukları alanlar ile yasa kaynaklı sorunlara bakış açıları arasındaki farkı ortaya koymak için $p < 0,05$ anlamlılık seviyesinde Post-hoc (Tukey) analizi yapılmıştır.

Tablo 15. Okunulan Alanın Yasa Kaynaklı Sorunlara Etkisi (Post-hoc Tukey Analizi Sonuçları)

	Alanlar	Ortalama Farkı	Standart Hata	p
Dış Ticaret	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	-,49735*	,09886	,000
	Kimya Teknolojisi	-,56175*	,12453	,001
	İnşaat Teknolojisi	-,49787*	,11833	,003
	Grafik ve Fotoğraf	-,52544*	,14527	,031
	Tekstil Teknolojileri	-,54927*	,12627	,002
Bilişim Teknolojileri	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	-,41912*	,07922	,000
	Kimya Teknolojisi	-,48352*	,10960	,001
	İnşaat Teknolojisi	-,41964*	,10249	,005
	Tekstil Teknolojileri	-,47104*	,11156	,003

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Ölçek incelendiğinde toplam ölçek düzeyindeki anlamlı farklılığın Dış Ticaret alanı öğrencileri ile Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Kimya Teknolojisi, İnşaat Teknolojisi, Grafik ve Fotoğraf, Tekstil Teknolojileri alanları arasında ve Bilişim Teknolojileri alanı öğrencileri ile Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Kimya Teknolojisi, İnşaat Teknolojisi, Tekstil Teknolojileri alanı öğrencileri arasında olduğu görünmüştür. Yasa kaynaklı sorunlarda Dış Ticaret ve Bilişim Teknolojileri alanı öğrencileri diğer alanlara nazaran daha az memnuniyetsizdirler.

Tukey analizi sonucunda belirlenen alanların, Yasa kaynaklı sorunlardan en çok hangilerini kendilerine sorun olarak gördüğüne baktığımızda aşağıdaki sonuçlara ulaşıyoruz. Dış Ticaret Alanı öğrencileri; Okulun sabah çok erken başlaması/akşam

çok geç saatlerde bitmesini sorun olarak görürken, Bilişim Teknolojileri Alanı öğrencileri ise kültür derslerinin fazlalığını bir sorun olarak görmüşlerdir.

4.5.5.3. İşyerinden kaynaklı sorunların alanlara göre farklılığı

Buna göre; işyerinden kaynaklanan sorunlar için Kimya Teknolojisi, Grafik ve Fotoğraf, Mobilya Tasarım Teknolojileri, Elektrik-Elektronik Teknolojisi alanlarıyla diğer alanlar arasında istatistiksel açıdan $p>0,05$ düzeyinde anlamlı herhangi bir fark yoktur.

Tablo 16. Okunulan Alanın İşyeri Kaynaklı Sorunlara Etkisi (Post-hoc Tukey Analizi Sonuçları)

	Alanlar	Ortalama Farkı	Standart Hata	P
Tesisat Teknolojisi	Muhasebe ve Finansman	,59097*	,13197	,001
	Dış Ticaret	,53131*	,15019	,040
	Bilişim Teknolojileri	,56697*	,13506	,003
	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	,52223*	,12723	,005
	İnşaat Teknolojisi	,58032*	,14630	,009
	Tasarım Teknolojileri	,65569*	,17587	,021
	Halkla İlişkiler ve Organizasyon	,68541*	,13681	,000
Kuyumculuk Teknolojisi	Muhasebe ve Finansman	,42543*	,09203	,001
	Bilişim Teknolojileri	,40143*	,09641	,004
	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	,35668*	,08510	,004
	İnşaat Teknolojisi	,41477*	,11162	,022
	Halkla İlişkiler ve Organizasyon	,51987*	,09885	,000
	Muhasebe ve Finansman	,57078*	,13376	,003
	Bilişim Teknolojileri	,54678*	,13681	,008
Makine Teknolojisi	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	,50203*	,12909	,012
	İnşaat Teknolojisi	,56012*	,14792	,017
	Tasarım Teknolojileri	,63550*	,17722	,034
	Halkla İlişkiler ve Organizasyon	,66521*	,13854	,000
	Muhasebe ve Finansman	,55371*	,14211	,011
	Bilişim Teknolojileri	,52971*	,14498	,027
	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	,48497*	,13772	,042
Hasta ve Yaşlı Hizmetleri Bakımı	İnşaat Teknolojisi	,54306*	,15551	,046
	Halkla İlişkiler ve Organizasyon	,64815*	,14662	,001
	Muhasebe ve Finansman	,52586*	,12054	,002
	Bilişim Teknolojileri	,50186*	,12392	,006
	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	,45711*	,11534	,009
	İnşaat Teknolojisi	,51520*	,13608	,017
	Tasarım Teknolojileri	,59058*	,16747	,041
Tekstil Teknolojileri	Halkla İlişkiler ve Organizasyon	,62030*	,12583	,000

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

$p < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılığın olduğu alanlar yukarıdaki tabloda gösterilmiştir. Tesisat Teknolojisi, Kuyumculuk Teknolojisi, Makine Teknolojisi, Hasta ve Yaşlı Hizmetleri Bakımı, Tekstil Teknolojileri alanı öğrencileri diğer alan öğrencilerine nazaran daha az memnundurlar.

4.5.5.4. Sosyal kaynaklı sorunların alanlara göre farklılığı

Öğrencilerin okudukları alanlar ile sosyal sorunlara bakış arasındaki farkı ortaya koymak için $p < 0,05$ anlamlılık seviyesinde Post-hoc (Tukey) analizi yapılmıştır.

Tablo 17. Okunulan Alanın Sosyal Kaynaklı Sorunlara Etkisi (Post-hoc Tukey Analizi Sonuçları)

	Alanlar	Ortalama Farkı	Standart Hata	p
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	Dış Ticaret	,91754*	,16840	,000
	Bilişim Teknolojileri	,71049*	,13494	,000
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	,57632*	,11033	,000
	Halkla İlişkiler ve Organizasyon	,80147*	,13903	,000
Kuyumculuk Teknolojisi	Dış Ticaret	,90016*	,17891	,000
	Bilişim Teknolojileri	,69311*	,14785	,000
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	,55894*	,12579	,001
Motorlu Araçlar Teknolojisi	Halkla İlişkiler ve Organizasyon	,78409*	,15159	,000
	Dış Ticaret	,80130*	,19548	,005
	Bilişim Teknolojileri	,59425*	,16752	,039
	Halkla İlişkiler ve Organizasyon	,68523*	,17083	,007

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Buna göre; Sosyal S. kaynaklanan sorunlar için Kimya Teknolojisi, Tesisat Teknolojisi, inşaat Teknolojisi, Makine Teknolojisi, Hasta ve Yaşlı Hizmetleri Bakımı, Grafik ve Fotoğraf, Tekstil Teknolojileri, Mobilya Tasarım Teknolojileri, Tasarım Teknolojileri alanlarıyla diğer alanlar arasında istatistiksel açıdan $p > 0,05$ düzeyinde anlamlı herhangi bir fark yoktur. Geriye kalan alanlar için ise öne çıkan Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Kuyumculuk Teknolojisi, Motorlu Araçlar Teknolojisi alanları öğrencileri sosyal kaynaklı sorunlardan daha çok memnuniyetsizdirler.

Tukey analizi sonucunda belirlenen alanların, Sosyal sorunlardan en çok hangilerini kendilerine sorun olarak gördüğüne baktığımızda aşağıdaki sonuçlara ulaşıyoruz.

Çocuk Gelişimi ve Eğitimi ve Kuyumculuk Teknolojisi alanı öğrencileri okul ve staj yüzünden arkadaşlara, aileye ve kendine vakit ayıramamayı sorun olarak görmüşlerdir. Motorlu Araç Teknolojileri Alanı öğrencileri; işyerinde stajyer, okulda öğrenci olmanın uyum problemi sorunu yarattığını düşünmektedirler.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuç ve öneriler bu bölümde sunulmuştur.

5.1. SONUÇ

Bu bölümde araştırmayla ilgili verilerin analizi sonucunda elde edilen sonuçlara ve bu sonuçlar doğrultusunda geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Yapılan bu araştırma ile Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, son sınıf staj öğrencilerinin sorunları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre öğrencilerin staj döneminde farklı sorunlarının olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin sorunları “okuldan kaynaklanan sorunlar”, “Yasalardan kaynaklanan sorunlar”, “İşyerinden kaynaklanan sorunlar” ve “sosyal sorunlar” olmak üzere boyutta incelenmiştir.

Okuldan kaynaklanan sorunlarda öne çıkan problemler; okulun sabah çok erken başlaması/akşam çok geç saatlerde bitmesi ve son sınıftaki meslek derslerinin stajda öğrencilere faydasının olmaması olarak belirlenmiştir.

Yasalardan kaynaklanan sorunlarda öne çıkan problemler ise; Öğrenciler, staj sigortasının SGK sigorta başlangıcı olarak sayılmamasını kendileri için bir problem olarak görmüşlerdir.

Öğrenciler, son sınıfta Haziran ayında yapılan beceri sınavını kendileri için bir sorun görmektedirler.

Öğrenciler, aldıkları stajyer ücretinin yetersiz olduğunu düşünmektedirler. Bu sonuç Akkaya (2008) tarafından yapılan araştırmada; stajyer öğrencilerin ücretlerinin düşük olduğu sorunuyla örtüşmektedir.

Okul hayatı devam ederken iş hayatına atılan stajyer öğrenciler, çalıştıkları işyerlerindeki günlük normal staj çalışma süresini bir sorun olarak görmektedirler.

İşyerinden kaynaklanan sorunlarda en çok öne çıkan problem, Öğrencilerin staj yaptıkları işyerinde yapabileceklerinden daha çok iş verildiği konusunda olmuştur. Matban (2015) tarafından yapılan araştırmada stajyer öğrencilere çok iş verildiği sonucuna varılmış ve araştırmamızdaki sonuçla örtüşmektedir.

Öğrenciler, sosyal sorun olarak en çok okul ve staj yüzünden kendilerine ve ailelerine yeteri kadar vakit ayıramamayı görmüşlerdir.

Öğrencilerin bir diğer sosyal sorunu ise işyerinde stajyer, okulda öğrenci olmanın kendilerinde uyum problemleri yarattığı noktasında olmuştur.

İşyerinden, yasalardan kaynaklı sorunlar ile sosyal kaynaklı sorunlar için cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Yasalardan kaynaklı sorunlarda, işyerinden kaynaklı sorunlarda ve sosyal sorunlarda bakış açısında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık vardır. Kız öğrenciler erkek öğrencilere nazaran daha çok sorun yaşamaktadır.

Sınıftaki öğrenci sayısına göre; okul kaynaklı, yasa kaynaklı, işyerinden kaynaklı sorunlarda ve sosyal sorunlar bazından anlamlı bir farklılık vardır. Fazla öğrencisi olan sınıflar az öğrencisi olan sınıflara nazaran daha memnuniyetsizdir.

Okuldan kaynaklı ve yasadan kaynaklanan sorunlar için hem kurumsal işletmede çalışan hem de kurumsal işletme çalışmayan öğrenciler için anlamlı herhangi bir fark yoktur. Sosyal sorun ve işyeri kaynaklı sorunlar için kurumsal işletmede çalışan ve kurumsal işletmelerde çalışmayan öğrenciler arasında anlamlı bir fark vardır. Kurumsal işletmelerde çalışan öğrenciler, kurumsal olmayanlarda işletmelerde çalışan öğrencilere nazaran sosyal sorun ve işyeri sorunu daha az yaşamaktadır. Bu sonuç, Aktaş (2015) tarafından yapılan çalışmada daha kurumsal ve büyük otellerde çalışan staj öğrencilerinin nispeten küçük müesseselerde çalışan öğrencilere nazaran hemen hemen her anlamda daha memnun oldukları sonucuyla örtüşmektedir.

İkili eğitim yapan/yapmayan okullarda okuyan öğrenciler için okul kaynaklı, yasa kaynaklı ve sosyal kaynaklı sorunlara bakış açısından her hangi anlamlı bir farklılık yoktur. İkili eğitim yapan/yapmayan okullarda okuyan öğrenciler için işyeri kaynaklı sorunlara bakış açılarında anlamlı farklılık vardır. Tekli eğitim yapan okul

öğrencileri, ikili eğitim yapan öğrencilere nazaran daha çok işyeri kaynaklı sorun yaşamaktadırlar.

Öğrencilerin okudukları bölümler ile alt sorunlara bakış açıları arasında anlamlı bir farkın olduğu görünmüştür.

Buna göre; Okuldan kaynaklanan sorunlar için Tekstil Teknolojileri, Hasta ve Yaşlı Hizmetleri Bakımı, Grafik ve Fotoğraf alanı öğrencileri ile diğer alan öğrencileri arasında anlamlı bir fark vardır. Bu alanlarda okuyan öğrenciler diğer alan öğrencilerine göre okuldan kaynaklı sorunlardan daha memnuniyetsizdirler.

Yasalardan kaynaklanan sorunlar için Dış Ticaret ve Bilişim Teknolojileri alanında okuyan öğrenciler diğer alanlarda okuyan öğrencilerine göre daha memnuniyetsizlerdir.

İşyerinden kaynaklanan sorunlar için Tesisat Teknolojisi, Kuyumculuk Teknolojisi, Makine Teknolojisi, Hasta ve Yaşlı Hizmetleri Bakımı, Tekstil Teknolojileri alanı öğrencileri diğer alan öğrencilerine nazaran daha az memnundurlar.

Sosyal sorunlardan; Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Kuyumculuk Teknolojisi, Motorlu Araçlar Teknolojisi alanları öğrencileri daha çok memnuniyetsizdirler.

5.2. ÖNERİLER

Bu araştırma neticesinde bulgulardan elde edilen verilere göre aşağıdaki öneriler getirilebilir.

5.2.1. Uygulayıcılara yönelik öneriler

Okulun çok erken başlaması/geç saatlerde bitmesi sorunu,tekli eğitime geçilmesi halinde çözülebilir.

Son sınıftaki meslek derslerinin stajda öğrencilere faydalı olmaması sorunu; müfredatın güncellenip piyasaya daha da uygun hale getirilmesi ve son sınıftaki seçimlik derslerin daha titiz seçilmesiyle çözülebilir.

Öğrenciler, staj sigortasının SGK sigorta başlangıcı olarak sayılmamasını kendileri için bir problem olarak görmüşlerdir. Eski mevzuata göre staj dönemi çalışması sigorta başlangıcı olarak sayılırken son düzenlemelerle bu uygulama kaldırılmıştır. Sigortalılığın erken yaşta başlaması meslek eğitimine olan ilgiyi artırabilir. Çalışma hayatının içinde erken yaşta giren öğrenciler lehine mevzuat değiştirilebilir.

Öğrenciler, son sınıfta Haziran ayında yapılan beceri sınavını kendileri için bir sorun görmektedirler. Eğitim aldıkları alanda öğrencilerin yeterliliklerini ölçen beceri sınavının sınav şekli değiştirilerek öğrencilerin bu sorunu çözülebilir. İşyerinden aldıkları puanların yüzdesini artırıp, beceri sınavının sınav notu yüzdesini düşürerek öğrencilerin üstündeki yük hafifletilebilir.

Öğrenciler, aldıkları stajyer ücretinin kendilerine yetmediğini düşünmektedirler. Büyükşehir olan illerde çalışan öğrencilerin ücretleri farklılaştırılarak ücretlerde bir nebze olsa iyileştirmeye gitmek, işin henüz başında olan öğrenciler için olumlu bir motivasyon olabilir. Bölgesel ücretler belirlenebilir. Haftada üç günden fazla staj yapma zorunluluğu olan alanlarda çalışan öğrencilerin staj ücretleri daha fazla olabilir.

İşyerindeki günlük normal çalışma süreleri öğrenciler tarafından fazla bulunmaktadır. Stajyer öğrenciler için günlük normal çalışma sürelerini az bir miktar da olsa aşağı çekmek bir çözüm olabilir.

Öğrencilere staj yaptıkları işyerlerinde yapabileceklerinden daha çok iş verilmesini engellemek için koordinatör öğretmenlerin işyerleriyle daha çok iletişime geçmesi gerekir.

Stajyerlik ücretini alamayan öğrenciler için farklı mekanizmalar geliştirilmelidir. Elden ücret verilmesinin önüne geçilmeli ve banka kanalıyla ödemenin yapılması teşvik edilmeli hatta zorunlu hale getirilmelidir. Yanında stajyer öğrenci çalıştırıp ücretini vermemeyi alışkanlık haline getiren işletmeleri, koordinatör öğretmenler tespit ettikten sonra, Bakanlık bu işyerlerine belli bir süre öğrenci gönderilmesini engelleyebilir.

Meslek lisesi son sınıf öğrencilerinin ders yükleri, staj-okul-üniversite sınavı da düşünülerek azaltılmalıdır. Böylelikle öğrenciler bir nebze olsa kendilerine vakit ayırabileceklerdir.

İşyerinde stajyer, okulda öğrenci olmanın kendilerinde uyum problemleri yarattığını savunan öğrencilerin bu sorunu; okul rehberlik servisi tarafından on ikinci sınıfa gelmeden on birinci sınıftayken psikolojik hazırlama faaliyetleri ile çözüm yoluna kavuşturulabilir.

Yapılan araştırma neticesinde anketlere öğrencilerin beşli likert ölçeğine göre verdikleri cevapların dışında özellikle çözülmesini istedikleri ve yazarak belirttikleri bir sorun da meslek liseli öğrencilerin yararlandığı üniversiteye sınavsız geçiş hakkının kaldırılmadan devam etmesi olmuştur. Öğrenciler özellikle bu sorunu hem yazarak hem de sözlü olarak ısrarla talep etmişlerdir. Orta öğretimde meslek eğitimini almış, mesleğe gönül vermiş öğrencilerin mesleki eğitimlerin devamı için, yüksek öğrenime sınavsız geçiş uygulamasının devam ettirilmesi meslek liselerinin cazibesini korumasında etkin rol oynayacaktır.

Meslek lisesi öğrencilerinin kendilerine sorun olarak gördükleri ve anketlere ayrıca not olarak yazdıkları bir istek ise; üniversite sınavında kendilerine meslek lisesinde okudukları alanla ilgili konulardan soru sorulması olmuştur.

Meslek liselerinin Türkiye için önemi oldukça büyüktür. Meslek liselerinde başarı için taban puan getirilmesi daha nitelikli elaman yetiştirme noktasında bir çözüm olabilir.

5.2.2. Araştırmacılara yönelik öneriler

- 1- Söz konusu çalışma, Devlet Okullarının Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde alan gözetilmeksizin yapılmıştır. Aynı çalışma Özel Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde de yapılabilir.
- 2- Söz konusu çalışma meslek yüksekokullarında staj yapan meslek yüksek okulu öğrencilerine de yapılabilir.
- 3- Araştırma bu tez çalışmasında olduğu gibi genel olmak yerine daha spesifik hale getirilebilir. Birden fazla alan da araştırma yapmak yerine sadece spesifik tek alan üzerinde aynı tez konusu çalışılabilir.
- 4- Araştırmalarda anketlerin kullanılabilmesi için bazı resmi kurumlardan izin alınması gerekmektedir. Bu süreç yaklaşık en az üç haftayı bulmaktadır.

Araştırmacılar, araştırma sürecini planlarken bu izin sürelerini de dikkate almalıdırlar.

- 5- Kamu kurumlarında yapılan araştırmalarda anketler için izin alınmakla birlikte ortaya çıkan tezinizi yayınlamadan öncede ilgili kurumdan onay almadan tezinizi yayımlayamayacağınızı da unutmayınız.
- 6- Dağıtılan anketlerin belli bir yüzdesi istenilen özelliklere sahip olmadığı için araştırmada dikkate alınamamaktadır. Örnekleme sayısı iyi hesap edilmeli, buna göre veriler elde edilmeye çalışılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, O. (2005). Meslek Liseleri-İşletme işbirliğince Yürütülen Meslek Öğretimine Farklı Bir Bakış Açısı: Yapı Eğitiminde Fransa Örneği. *Milli Eğitim Dergisi*. 167, 256-268.
- Ağaç, S. (2004). Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Giyim Endüstrisi ve Moda Tasarımı Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Yaz Dönemi Stajına İlişkin Memnuniyet Durumlarının Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma, *Mesleki Eğitim Dergisi* (12), (163-179).
- Akkaya, M. (2008). *Türkiye'de Giyim Eğitimi Veren Meslek Liselerindeki Öğrencilerin Sanayi Uygulamalarının İşletmeler, Öğrenciler ve Koordinatör Öğretmenler Açısından Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aktaş, K. (2015). *Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi Öğrencilerinin Beceri Eğitimleri Sırasında Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akkutay, Ü. (1991). *Türkiye'de Çıraklık Eğitimi*. Ankara: Erek Ofset.
- Alkan, C., Doğan H. ve Sezgin, İ. (1998). *Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları*. 4.Baskı, İstanbul: Alkım Yayınları, Sena Ofset.
- Arıkan, R. (1995). *Araştırma Teknikleri ve Rapor Yazma*. Ankara: Tutibay Yayınları.
- Aydın, A. (2004). *İşletmelerde Staj Yapan Teknik ve Anadolu Teknik Lisesi Bilgisayar (Yazılım-Donanım) Bölümü Öğrencilerinin Çalışmalarının Değerlendirilmesi*, Bursa İli Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aykaç, N. (2002). *Türkiye'de ve Bazı Avrupa Birliği Ülkelerinde Mesleki Teknik Eğitim*. *Milli Eğitim Dergisi*. 155-156. 47-64.
- Baloğlu, Z. (2001). *Türkiye'de Eğitim: Sorunlar ve Değişime Yapısal Uyum Önerileri*. İstanbul: TÜSİAD Yayınları, 2. Baskı.
- Baloğlu, Z. (1992). Sanayileşmede Eğitimin Rolü ve Önemi Nedir?, *Sanayileşme Sürecinde Türk Eğitimi ve Sorunları Türk Eğitim Derneği XV. Eğitim Toplantısı*, Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları, (1-50).

- Can, A. (2014). *SPSS İle Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çalışkan, Ş., Karabacak, M. ve Meçik, O. (2013). Türkiye’de Eğitim-Ekonomik Büyüme İlişkisi: 1923-2011(Kantitatif Bir Yaklaşım), *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 11 (21), 25-48.
- CEDEFOP, (1991). *Vocational Education and Training In Spain*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- CEDEFOP, (1995). *Vocational Education and Training In Spain*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- Doğan, H. (1983). Mesleki ve Teknik Eğitimin İlkeleri ve Gelişmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 16(1), 167-181.
- Doğan, H. , Alkan, C. ve Sezgin, İ. (1980). *Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Doğan, H, Ulusoy A. ve Hacıoğlu, F. (1997). *Okul Sanayi İlişkileri: Okuldan İş Hayatına Geçiş*. Ankara: Önder Matbaacılık.
- Demir, B. (2015). Meslek Yüksekokullarında Verilen Muhasebe Eğitiminde Stajın Önemi, Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. 4(3), 76-80.
- Demir, E. ve Şenay Ş.H. (2009). Cumhuriyet Dönemi Mesleki ve Teknik Eğitim reformları, *Ege Eğitim Dergisi*. 2009 (10), 39-58.
- Demirci, M.S. (2007). *Ticaret Meslek Lisesinde Staj Yapan Öğrencilerin İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Yolları*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erkuş, A. (2005). *Bilimsel Araştırma Sarmalı*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ertürk, S.(1972). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Yelken Tepe Yayınları.
- Erdoğan, İ. (1995). *Çağdaş Eğitim Sistemleri İstanbul*: Sistem Yayıncılık.
- Gökgöz A. ve Kırılı, M. (2011). Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Stajyerlikte Karşılaştıkları Problemler ve Çözüm Önerileri. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(13), 31–146.

- Gutok, G. (1997). *Eğitimde Felsefi ve İdeolojik Yaklaşımlar*. Çeviren: Nesrin Kale. Ankara: Pagem Yayını.
- Günay, Ö. (2014). *Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde Uygulanan Beceri Eğitimi Üzerine Bir Araştırma Antalya Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Güney, İ. ve Oğuz, Y. (2002). *Köy Enstitülerinden Kent Enstitülerine Eğitim Sorunları Kurultayı-II, Mesleki ve Teknik Eğitim Bildirileri*. İstanbul: T.C. Maltepe Üniversitesi İstanbul Marmara Eğitim Vakfı Marmara Eğitim Kurumları.
- Gürol, M. (1997). *Okul Sanayi İşbirliği*. Ankara: Pagem Yayınları.
- Karakucak, O. (1992). *Avrupa Topluluğunda ve Türkiye’de Meslekî Eğitim*, Ankara: İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları.
- Karasar, N. (1984). *Bilimsel Araştırma Metodu*. Ankara: Hacettepe Taş Kitapçılık.
- Kaya, M. ve Çinemre, S. (2013). Çırakların Dini İnançlarına Göre İş Ahlakı Düzeylerinin İncelenmesi (Ordu İli Örneği). *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), 8-24
- Kırlı, T. (2006). *Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde Uygulanmakta Olan Meslek Stajlarının Öğrenci Beklentilerini Karşılama Düzeyine Yönelik Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kılınç, S. (2006). *Avrupa Birliği ve Türkiye’de Mesleki Teknik Eğitim*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Matban, T.G. (2015). *Endüstri Meslek Lisesi Bilişim Teknolojileri ve Elektrik–Elektronik Teknolojileri Öğrencilerinin Staj Sürecine İlişkin Bir Durum Çalışması*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- MEB (2014/8). *Genelge*, 20880154/10.06/1736074, 01/05/2014.
- MEB (2014). *Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018)*.http://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_08/13021358

_mte_strateji_belgesi_eylem_plani_20142018.pdf adresinden erişilmiştir, 05/02/2017.

MEB (2012). Mesleki ve Teknik Eğitim Çalıştayı, Antalya. <http://mtegm.meb.gov.tr/tr/dokumanlar/calistay/index.html#/12/> adresinden erişilmiştir, 07/02/2017.

Meslek Eğitim Kanunu ⁽¹⁾ ⁽²⁾ ⁽³⁾ [MEK] (1986). T.C. Resmi Gazete, 3308, 05/06/1986.

Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği [MTEY] (2002). T.C. Resmi Gazete, 24804, 03/07/2002.

Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (2008). T.C. Resmi Gazete, 27003, 20/09/2008, madde 4., 07.03.2017.

Norton, R. E. (1985). *Develop Local Plans for Vocational Education*. Columbus The Ohio State University.

Oğuzhan, F. (1974). *Eğitim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Tak Yayınları.

Özkan, F. (2013). *Ticaret Meslek Lisesi Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin İşletmelerde Beceri Eğitimi Uygulaması, Uygulamanın Verimliliğinin Artırılması ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar, Gaziantep İlinde Bir Uygulama*, Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özsayar, B. (2008). *Meslek lisesi öğrencilerinin yaptıkları stajların mesleki Gelişmelerine etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ünsür, A. (1998). *Mesleki Eğitim ve Mesleğe Yönelme: İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Rektörlük Basımevi.

Saran, N., Akkayan, T. (1988). *Çalışan gençliğin işbaşında eğitimi çıraklık, kalfalık, mesleğe yönelme sorunları*. Ankara: MEGSB. Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayını.

Sezgin, İ. (1983). Meslek Eğitiminin Kapsam ve Gelişimi. *Türkiye 'de Meslek Eğitim ve Sorunları VI. Eğitim Toplantısı*, Türk Eğitim Derneği Yayınları, Ankara: Şafak Matbaası, 19-62.

- Sezgin, S.İ. (1987). Yeni Mesleki Teknik Eğitim Sistemi ve Okul Endüstri İlişkileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (2), 210-228.
- Sezgin, İ. (2000). Mesleki ve Teknik Eğitimde Program Geliştirme. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenirlik ve Geçerlilik*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Şengel, S. (2011). Türkiye’de Muhasebe Meslek Elamanı Talebi Üzerine Bir Araştırma, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. 50, (167-180).
- Şimşek, A. (1999). *Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Yeniden Yapılandırılması*. İstanbul: Lebib Yalkın Yayınları.
- Şişman, M., Turan S. (2005). *Eğitim ve Okul Yöneticiliği*. Ankara: Pegema Yayıncılık 2. Baskı.
- Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS İle Veri Analizi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Temel, M. (1997). *Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitim-Dünü Bugünü Geleceği*. Ankara.
- TİSK. (1997). *Türkiye’de ve Dünyada Mesleki Eğitim: Türk Özel Sektörünün Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Ankara: TİSK İnceleme Yayınları.
- Topbaş, E. (2005). Fransa’da Yüksek Öğretimin Örgütsel Yapısı: Paris Akademisi Örneği. *Milli Eğitim Dergisi*. 167, 219-234.
- Turan, K. (2005). Avrupa Birliği’ne Giriş Sürecinde Türk-Alman Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılarak Değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*. 167, 173-184.
- TÜSİAD. (1999). *Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Yeniden Yapılandırılması*. İstanbul.
- Türkoğlu, A. (1998). *Karşılaştırmalı Eğitim: Dünya Ülkelerinden Örneklerle*. Adana: Baki Kitabevi.
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.

- Young, P. V. (1968). *Bilimsel Sosyal İncelemeler ve Araştırma* (Çev. G. Bingöl ve N. İşçil). Ankara: Ege Matbaası.
- Zengingönül, O. (1998). *Avrupa Birliği'nde Mesleki Teknik Eğitime Yeni Yaklaşımlar ve Türkiye İçin Bir Uyum Analizi*. Ankara: TOBB Yayınları.
- 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu [METK] (1973). T.C. Resmi Gazete, 14574, 24/06/1973
- WEB1, <http://mtegm.meb.gov.tr/TR/okullar.asp?PAGE=Liste> adresinden 06/02/2017 tarihinde erişilmiştir.
- WEB2, <http://www.megep.meb.gov.tr/?page=alanDal> adresinden 18/10/2016 tarihinde erişilmiştir.
- WEB3, http://mevzuat.meb.gov.tr/html/ortaogr kurumyon_0/yonetmelik.pdf adresinden 01/03/2017 tarihinde erişilmiştir.
- WEB4, http://mevzuat.meb.gov.tr/html/ortaogr kurumyon_0/yonetmelik.pdf adresinden 05/01/2017 tarihinde erişilmiştir.
- WEB5, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/09/20140913.pdf> adresinden 20/08/2016 tarihinde erişilmiştir.
- WEB6, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/07/20150701-3.htm> adresinden 20/08/2016 tarihinde erişilmiştir.
- WEB7, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/07/20150701-3.htm>. adresinden 18/11/2016 tarihinde erişilmiştir.
- WEB8, [http://share.interpress.com/download/Ankara/habert%C3%BCrk23092016.m p4](http://share.interpress.com/download/Ankara/habert%C3%BCrk23092016.mp4) adresinden 30/09/2016 tarihinde erişilmiştir
- WEB9, <https://mebbis.meb.gov.tr/MeisSorgu/MSM01002.aspx> adresinden 30/09/2016 tarihinde 16:01'de erişilmiştir (İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğünün Bilgi İşlem Servisinden Alınmıştır).

EKLER

Ek-1: Veri Toplama Araçları

"Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Staj Öğrencilerinin Sorunları" isimli Y.Lisans Tez ANKETİ						
Tercihinizi ☒ işareti koyarak yapabilirsiniz. İlginize teşekkür ederim.	KATILMA DERECESESİ					Varsa, neden, istek, sorun veya görüşleriniz
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
1	Okulun sabah çok erken başlaması/akşam çok geç saatlerde bitmesi benim için bir sorundur					1
2	Okulunda yeterli mesleki eğitim atölye-laboratuvarı olmadığı için sorun yaşadım					2
3	Sınıftaki öğrenci sayısının fazla olması meslek eğitimi alabilmem için sorun yarattı					3
4	Mesleği bilgi ve beceri açısından gerekli donanıma sahip olmam için okulunda yeterli eğitimi almadım ve bu benim için bir sorundur					4
5	Meslek liselerinde kültür derslerini fazla buluyorum bu durum benim için bir sorundur					5
6	Son sınıftaki meslek derslerinin bana stajda faydası olmadı					6
7	Okulda mesleki rehberlik konusunda problem yaşadım					7
8	Koordinatörlük faaliyetlerinin etkin olmaması yüzünden sorunlar yaşadım (işyeri denetimi, bilgilendirme, yönlendirme vb)					8
9	Okulda gösterilen meslek dersleri, staj yaparken işime yaramadı ve sorunlar yaşadım					9
10	Meslek dersi öğretmenleri bilgi açısından yeterli değildir					10
11	Beceri sınavının gerekli olduğunu düşünmüyorum, benim için bir sorundur					11
12	Beceri sınavının sadece son sınıfa olması bir sorundur					12
13	Yıl sonu beceri sınav sorularının her okulda farklı olması benim için bir sorundur					13
14	Okulda son sınıfa okutulan meslek dersleri işyerindeki yerine getirdiğim görevlerden ilgisizdir					14
15	Staj yeri bulmakta zorlandım					15
16	Staj yaptığım işyerinde yapabileceğimden daha çok iş veriliyor					16
17	Staj gördüğüm işyerinde kendi okuduğum alanla ilgili işlerde çalıştırılmıyorum					17
18	Stajda yaptığım işyerinde yeterince tecrübe kazanamadım					18
19	Staj yaptığım işyerinde yaptığım işler önemsiz görülüyor					19
20	Staj yaptığım işyerinde, diğer tam zamanlı personelle aynı sosyal haklara sahip değilim (servis, yemek vb.)					20
21	Staj yaptığım işyerinde daimi personel olmadığım için dışlanıyorum, saygı duyulmuyor					21
22	Stajımı normal çalışma saatlerinin dışında da yapmak zorunda kalıyorum					22
23	İşyerim, stajyer öğrencilerin çalışmasına uygun bir işletme değildir.					23
24	İşyerlerindeki stajyerlerden sorumlu kişiler alan bilgileri konusunda yeterli değildir					24
25	İşyerinde yaptığım çalışmalara verilen işyeri notları adaletli verilmiyor					25
26	Staj yaptığım işyerini tehlikeli buluyorum, iş kazası geçirme ihtimalim var					26
27	Staj yaptığım işyerinde fiziksel/psikolojik şiddete maruz kaldım					27
28	İşyerinde stajyer, okulda öğrenci olmak bende uyum problemlerine neden oldu					28
29	Staj yaptığım işyerindeki kişilerin, işle ilgili durumlarda bilgilerini benden saklayıp, paylaşmada bulunmaması benim için sorundur					29
30	Staj yaptığım işyerindeki mesleki eğitimim, yıllık çalışma takvimine göre uygun yürütülmemesi benim için sorun oldu					30
31	Aldığım stajyer öğrenci ücreti, temel ihtiyaçlarımı (yol, yemek vb) karşılamıyor					31
32	Staj sigortalılığım, sgk başlangıcı olarak sayılmaması benim için bir problemidir					32
33	Stajyer öğrencilerin işyerinde günlük normal staj çalışma süresi benim için fazla geliyor					33
34	Staj görülen gün sayısını az olması (üç gün), olması benim için sorundur					34
35	Okul ve staj yüzünden, arkadaşlarımla yeterli kadar görüşmemem benim için sorun oldu					35

Sayfa 1

36	Okuduğunuz okul adı	
37	Okuduğunuz b6llim	
38	Okulunuzda ikili eğitim yapıyor mu?	() Evet () Hayır
39	Sınıfınızdaki toplam 6đrenci sayısı	() 10-15 () 16-20 () 21-25 () 26-30 () 31-40
40	Cinsiyetiniz	() Kız () Erkek
41	Ailenizin aylık geliri ne kadar ?	() 1.000 TLden az () 1.000-1.500 () 1.500-2500 () 2.501-4000 () 4.001 TL ve fazlası
42	Staj yaptığınız işyerindeki aylık yemek, yol, vb. masraflarınız ne kadar ?	() 100 TL den az () 100-150 () 151-200 () 201-250 () 251-300 () 301-400 () 401 TL den fazla
43	Aldığınız aylık stajyerlik ücreti net ne kadar?	
44	Çalıştığınız işyeri kurumsal bir işletme mi?	() Evet () Hayır
45	Staj yaptığınız işyerini nasıl buldunuz?	() Tanıdık vasıtasıyla () Okul vasıtasıyla () İnternet-gazete vb ilanlarla () Kendim imkanlarımla arayarak
46	Çalıştığınız işyerinde stajyerler hariç kaç daimi personel çalışıyor	() 1-5 kişi () 6-10 kişi () 11- 15 kişi () 16-20 () 21 den fazla
47	Çalıştığınız işyerinin hukuki statüsü	() Kamu kurumu () SMMM, YMM Bürosu () Gümrük Bürosu () Anonim Şirket () Limited Şirket () Diğer
48	Meslek lisesini tercih sebebiniz	() Kısa yoldan iş hayatına atılmak için () Ailem istediği için () Üniversiteye sınavsız geçiş yapılabildiği için () Puanım bu okula yettiği için () Diğer

Sayfa 2

Ek-2: Anket İzinleri

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-20-E.6608455

16/06/2016

Konu: Anket ve Araştırma İzin Talebi

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) Sakarya Üniversitesinin 08.06.2016 tarih ve 7734 sayılı yazısı.
b) MEB. Yen. ve Eğ. Tek. Gn Md. 07.03.2012 tarih ve 3616 sayılı 2012/13 nolu gen.
c) Millî Eğitim Araştırma ve Anket Komisyonunun 15.06.2016 tarihli tutanağı.

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Bekir KARATAŞ'ın "Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Staj Öğrencilerinin Sorunları" konulu tezi kapsamında, ilimiz Bağcılar, Bahçelievler, Küçükçekmece, Esenler ve Güngören ilçelerinde bulunan resmi Anadolu ve Teknik Liselerinde staj yapan son sınıf öğrencilerine; anket uygulama istemi hakkındaki ilgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Araştırmacının söz konusu talebi bilimsel amaç dışında kullanmaması, uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, okui idarecilerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim -öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Ömer Faruk YELKENCİ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
16/06/2016

Ahmet Hamdi USTA
Vali a.
Vali Yardımcısı

- Ek:1- Genelge
2- Komisyon Tutanağı

İl Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 43e1-f646-356c-b5ab-f397 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-44-E.6663363
Konu: Anket Araştırma İzni

17.06.2016

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne)

- İlgi: a) 08.06.2016 tarih ve 7734 sayılı yazınız.
b) Valilik Makamının 16.06.2016 tarih ve 6608455 sayılı oluru.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Bekir KARATAŞ'ın "Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Staj Öğrencilerinin Sorunları" konulu tezi hakkındaki ilgi (a) yazınız ilgi (b) valilik onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve araştırmacının söz konusu talebi bilimsel amaç dışında kullanmaması, *uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının uygulanması*, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, gerekli duyurunun araştırmacı tarafından yapılması, okul idarecilerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim -öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda uygulanması ve işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

Harun TÜYSÜZ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EK:1- Valilik Onayı
2- Ölçekler

Elektronik İmza Aaılı Sistemimize Mevcuttur	
Adı Soyadı:	Mualla ÇELEBİ
Önvanı	Bölüm Şefi
Tarih	17/06/2016
İmza	

İl Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239-
Faks: (0 212)455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 122c-7cd4-3955-954b-bf46 kodu ile teyit edilebilir.

Ek-3: İşletmelerde Meslek Eğitim Sözleşmesi Örneği

İME-SÖZLEŞME

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI İŞLETMELERDE MESLEK EĞİTİMİ SÖZLEŞMESİ			
Öğrencinin			
Adı Soyadı		Numarası	
T.C. Kimlik No		Sınıfı-Şubesi	
Baba Adı		Alan/Dalı	
Ana Adı		Öğretim Yılı	
Doğum Yeri		İşletmede Meslek Eğitimine Başlama Tarihi	
Doğum Tarihi		İkametgah Adresi ve Telefonu	
Nüfus Kayıt Bilgileri		Veli/inin	
İl		Adı Soyadı	
İlçe		Akrabalık Derecesi	
Mahalle/Köy		İkametgah Adresi	
Cilt No			
Alle Sıra No		Ev -İş Telefonu	
Sıra No		e-Posta Adresi	
Kayıtlı Olduğu Okul/Kurum :			
İşletmenin		İşveren veya Veli/inin	
Adı		Adı Soyadı	
Adresi	/...../.....	
Telefon No		Görevi ve Unvanı	
Faks No			
e-Posta Adresi			
Öretim/Hizmet Alanı		İmza/Kaşe	

EKİM 2011

**3308 SAYILI MESLEKİ EĞİTİM KANUNU GEREĞİNCE İŞLETMELERDE MESLEK EĞİTİMİ
GÖREN MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM OKUL/KURUMU
ÖĞRENCİLERİNE AIT SÖZLEŞME ÖRNEĞİ**

GENEL HÜKÜMLER

MADDE 1- Bu sözleşme, 3308 sayılı Meslekî Eğitim Kanunu ile bu Kanuna dayanılarak hazırlanan Meslekî ve Teknik Eğitim Yönetmeliğine uygun olarak, işletmede yapılacak meslek eğitiminin esaslarını düzenlemek amacıyla okul/kurum müdürü ile işveren veya işveren vekili arasında imzalanır.

MADDE 2- İki nüsha olarak düzenlenen ve taraflarca imzalanan bu sözleşmenin bir nüshası okul/kurum müdürlüğünde, bir nüshası ise işletmede bulunur.

MADDE 3- İşletmede meslek eğitimi gören öğrencinin teorik eğitimi okul/kurumda/iş yerinin eğitim biriminde yapılacaktır. Haftada üç gün işletmede beceri eğitimi, iki gün ise okul/kurumda veya eğitim biriminde teorik eğitim yapılır (Meslekî ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, madde 181).

MADDE 4- İşletmede meslek eğitimi gören öğrencilerin meslek eğitimi ve teorik eğitimi yoğunlaştırılmak suretiyle de yapılabilir.

İşletmedeki meslek eğitimi, il millî eğitim müdürlüklerince hazırlanan ilgili öğretim yılı çalışma takvimine göre yapılır.

MADDE 6- İşletme tarafından öğrenciye her ay yaşına uygun asgari ücretin %30'undan aşağı olmamak üzere ücret ödenmektedir. (3308 sayılı Kanun, madde 26)

MADDE 8- Öğrencinin eğitimi sırasında iş yerinin kusurundan meydana gelebilecek iş kazaları ve meslek hastalıklarından işveren/işveren vekili sorumludur. (3308 sayılı Kanun, madde 26)

MADDE 7- İşletmelerde meslek eğitimi gören öğrencilerin meslek eğitimi, "MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM YÖNETMELİĞİ" hükümlerine göre yürütülür.

YÜRÜRLÜK

MADDE 8- tarihinde yürürlüğe girmek üzere taraflarca imzalanan bu sözleşme öğrencinin meslek eğitimini tamamlayarak mezun olacağı tarihe kadar geçerlidir.

MADDE 8- Beceri eğitimi başladıktan sonra personel sayısında azalma olması durumunda da eğitime alınmış olan öğrenciler, okul/kurumdan mezun oluncaya kadar eğitimlerine devam ettirilir. (3308 sayılı Kanun, madde 22)

MADDE 10- İşverenin değişmesi halinde, yeni işveren aynı mesleği/üretimi sürdürüyorsa sözleşme devam eder.

MADDE 11- Öğrencinin belediye sınırları içinde okul/kurumunu değiştirmesi durumunda meslek eğitimi aynı iş yerinde devam eder. Ancak okul/kurumdaki sözleşme öğrencinin tasdiknamesi ile birlikte yeni okul/kurumuna gönderilir.

Bu sözleşme ve işletmedeki birneği yeni okul/kurum müdürlüğünce imzalanarak yürürlüğü devam ettirilir.

SÖZLEŞMENİN FESHİ

MADDE 12- Sözleşme;

- a) İş yerinin çeşitli sebeplerle kapatılması,
- b) İş yeri sahibinin değişmesi halinde yeni iş yerinin aynı mesleği/üretimi sürdürmemesi,
- c) Öğrenciye bakmakla yükümlü olanın, belediye sınırları dışına zorunlu yer değiştirmesi,
- d) Öğrencinin okul/kurumdan tasdikname ile uzaklaştırma veya birgün eğitim dışına çıkarma cezası olarak okul/kurumla ilişkisinin kesilmesi,
- e) Öğretim yılı sonunda öğrencinin veya işletmenin durumunda değişiklik olması halinde feshedilir.

ÜCRET VE İZİN

MADDE 13- Öğrenciye, işletmede meslek eğitiminin devam ettiği sürece yürürlükteki yaşına uygun asgari ücretin %30'undan az olmamak üzere ücret ödenir. Ücret, başlangıçta (.....) TL'dir. Öğrenciye ödenecek ücret her türlü vergiden muaftır.(3308 Sayılı Kanun, madde 26)

Asgari ücrette yıl içinde artış olması halinde, bu artışlar aynı oranda öğrencinin ücretine ilave edilir.

MADDE 14- Öğrenciye yaz tatil ve yaz tatil süresince toplam bir ay ücretli izin verilir. Ayrıca mazeretleri kabul edilene okul/kurum müdürlüğünün de görüşü alınarak bir aya kadar ücretsiz mazeret izni de verilebilir. (3308 Sayılı Kanun, madde 28 ve Meslekî ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, madde 198)

MADDE 16- Öğrenciler, teorik eğitim günlerinde ücretli izni sayılırlar.(3308 Sayılı Kanun, madde 20).

MADDE 18- Öğrencilere telafi eğitimi süresince ve okul/kurumda yapılacak sınavlar için belirlenen günlerde ücretli izin verilir. (Meslekî ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, madde 198)

İLGORTA

MADDE 17- Öğrenci, bu sözleşmenin akdedilmesi ile işletmede meslek eğitimine devam ettiği sürece 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun, İş kazaları ve meslek hastalıkları ile hastalık sigortası hükümlerine göre okul/kurum müdürlüğünce sigorta ettirilir. (3308 Sayılı Kanun, madde 26)

MADDE 18- Bakanlıkça ödenmesi gereken sigorta primleri, 4857 sayılı İş Kanununun 39 uncu maddesine göre belirlenen yürürlükteki asgari ücretin %50'si üzerinden hesap edilerek okul/kurum müdürlüğünce, Sosyal Sigortalar Kurumuna ödenir veya bu Kurumun hesabına aktarılır (3308 Sayılı Kanun, madde 26).

MADDE 19- Sigorta ve prim ödeme ile ilgili belgeler okul/kurum müdürlüğünce muhafaza edilir.

ÖĞRENCİNİN DEVAM, DİSİPLİN VE BAŞARI DURUMU

MADDE 20- Meslek eğitimini işletmede gören öğrencilerden; uzun süreli tedaviyi gerektiren bir hastalıktan, yangın, deprem gibi doğal afetlerden dolayı eğitime devam edemeyen öğrenciler hakkında Bakanlıkça çıkarılan ilgili mevzuat hükümleri uygulanır.

MADDE 21- Öğrenci meslek eğitimi için işletmeye devam etmek zorundadır. İşletmede meslek eğitimine devam etmeyen öğrencinin bu günlerdeki ücreti kesilir.

Ücret kesilerek yapılacak ödeme miktarı;

$O \text{ ayın Ücreti} = (Asg.Ücret \times \%30) - (Asg.Ücr. \times \%30 \times Devamsız \text{ Gün Sayısı})$

30

formülü uygulanarak bulunur.

MADDE 22- İşletme yetkilileri, özürsüz olarak üç işgünü meslek eğitimine gelmeyen öğrenciyi en geç iki gün içinde okul/kurum müdürlüğüne bildirmek zorundadır.

MADDE 23- Öğrencinin işletmede disiplin soruşturmasını gerektirecek davranışta bulunması halinde, bu durum işletme tarafından okul/kurum müdürlüğüne raporla bildirilir. Disiplin işlemi okul/kurum müdürlüğü tarafından mevzuatına göre yürütülür. Sonuç işletmeye yazılı olarak bildirilir.

MADDE 24- İşletmelerde yapılan meslek eğitiminde öğrencinin; her dönemde temrin, proje, iş, deney ve hizmet değerlendirilmesinden aldığı puanlar ve varsa birinci kademe beceri yarışması ile telafi eğitimi süresince yaptıkları temrin, proje, iş, deney ve hizmetlerden aldıkları puanların aritmetik ortalaması alınarak nota çevrilir. Birinci ve ikinci dönem notlarının aritmetik ortalaması ile yıl sonu beceri sınavı notunun aritmetik ortalaması alınarak yıl sonu notu belirlenir (Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği , madde 82).

Yıl sonu beceri sınavı, Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliğinin 83 üncü maddesi hükümlerine göre yapılır.

TARAFLARIN DİĞER GÖREV VE SORUMLULUKLARI

MADDE 26- Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliğinin 188 nci maddesine göre, beceri eğitimi yapacak işletmelerin sorumlulukları:

- Öğrencilerin işletmedeki beceri eğitimini çalışma takvimine uygun olarak yaptırmak,
- Meslek eğitiminin, ilgili meslek alan/dalının öğretim programlarına uygun olarak işletme belirlene komisyonu tarafından belirlenen yerde yapılmasını sağlamak,
- Beceri eğitimi yapılacak alan/dalının her biri için, öğrencilerin beceri eğitiminden sorumlu olmak üzere, ustalık veya mesleki yeterliğe sahip ve iş pedagojisi eğitimi görmüş yeter sayıda ve nitelikte usta öğreticili veya eğitim personelini eğitimde görevlendirmek,
- Yeterli sayıda ve nitelikte usta öğretici ve eğitimci personel bulunmaması durumunda , okul/kurum müdürlükleri ile açılacak iş pedagojisi kursuna ilgili personelin katılımını sağlamak,
- Beceri eğitimi için gerekli olan temrin malzemelerini temin etmek,
- İşletmede beceri eğitimi gören öğrenciye, yaşına uygun yürürlükteki asgari ücretin % 30'undan az olmamak üzere ödenecek ücret miktarı, ücret artışı ve diğer imkânları kapsayan eğitim sözleşmesini öğrenci veya velisi ve okul/kurum müdürü ile birlikte imzalamak,
- Öğrencilerin devam durumlarını izleyerek devamsızlıklarını ve hastalık izinlerini süresi içinde ilgili kurum müdürlüğüne bildirmek,
- Öğrencilerin ilgili döneme ait puan çizelgelerini dönem sonundan beş gün önce kapalı zarf içinde ilgili kurum müdürlüğüne teslim etmek,
- Öğrenciler tarafından tutulan iş dosyasını, istenmesi durumunda veya yıl sonu beceri sınavından önce ilgili kurum müdürlüğüne teslim etmek.
- Öğrencilere teorik eğitim ile telafi eğitimi ve okul/kurumda yapılacak sınavlar için belirlenen günlerde ücretli izin vermek,
- Öğrencilere yan yıl ve yaz tatil süresince toplam bir ay ücretli izin vermek,
- Uygulamalı derslerden öğrencilere bir ders yılı içinde devamsızlıktan sayılmak ve mevzuatla belirlenen azami devamsızlık süresini geçmemek üzere, ilgili okul/kurum müdürlüğünün de görüşünü alarak ücretsiz mazeret izni vermek,
- Beceri eğitimi başladıktan sonra personel sayısında azalma olması durumunda da eğitime alınmış olan öğrencileri, okul/kurumdan mezun oluncaya kadar işletmede eğitime devam ettirmek,

- m) Öğrencilerin iş kazaları ve meslek hastalıklarından korunması için gerekli önlemleri almak ve tedavileri için sevk işlemlerini yapmak,
n) Eğitimi yapılan meslek alan/dallarının öğretim programlarında bulunduğu halde, işletmedeki imkânsızlıklar nedeniyle öğretilmeyen konuların öğretimi için okul/kurum müdürü ile iş birliği yapmak,

MADDE 26- Meslekî ve Teknik Eğitim Yönetmeliğinin 253 üncü maddesinin (b) bendine göre öğrencileri beceri eğitimi için işletmelere gönderen okul/kurum müdürünün görev ve sorumlulukları şunlardır:

- a) İşletmede beceri eğitimi gören öğrenciye, yaşına uygun asgari ücretin % 30'undan az olmamak üzere ödenecek ücret miktarı, ücret artışı ve diğer imkânlar konusunda öğrenci veya velileri ile birlikte işletmelerle eğitim sözleşmesini imzalamak,
b) Gerekğinde İl Meslekî Eğitim Kurulu Çalışmalarına katılmak ve kurula bilgi vermek,
c) Eğitimi yapılacak meslek alan/dallarıyla ilgili öğretim programlarının ve öğrencilerin işletmede yaptıkları etkinliklerle ilgili formların ders yılı başında işletmelere verilmesini sağlamak,
d) İşletmelerdeki beceri eğitiminin eğitici personel / usta öğretici personel tarafından yapılmasını sağlamak,
e) İşletmelerdeki beceri eğitiminin ilgili meslek alan/dalı öğretim programlarına uygun olarak yapılmasını sağlamak,
f) Öğrencilerin ücretli ve ücretsiz mazeret izinleri ile devam-devamsızlık durumlarının izlenmesini ve kayıtlarının tutulmasını sağlamak,
g) İşletmelerde meslek eğitimi gören öğrencilerin sigorta primlerine ait işlemleri Yönetmelik esaslarına göre yürütmek,
h) İşletmelere beceri eğitimi için gönderilecek öğrencilerin seçiminin yapılmasını sağlamak ve işletmeye bildirmek,
g) İşletmelerle işbirliği yaparak, öğrencilerin meslek eğitiminden sorumlu usta öğretici veya eğitici personelin yetiştirilmesi için iş pedagojisi kursları açmak, başarılı olanlara "Usta Öğretici" belgesi vermek, bununla ilgili kayıtları tutmak,
h) İşletmelerde meslek eğitiminin öğretim programına uygun olarak yürütülmesi ve okul/kurum ile işletme arasında eğitimde sürekli işbirliğini sağlamak amacıyla yeter sayıda koordinatör öğretmen görevlendirmek, onlara rehberlik etmek, bu faaliyetleri denetlemek, yönetici ve öğretmenlere, "İşletmelerde Meslek Eğitimi" adıyla verilecek ek ders görevi ile ilgili programı hazırlayarak, il/ilçe milli eğitim müdürlüklerine onaylatmak,
i) İşletmelerde görevli usta öğretici ve eğitici personelin hizmet içi eğitiminde, okul/kurumun personel ve diğer imkânlarıyla yardımcı olmak,
j) İşletmelerde yapılan beceri eğitiminde amaçlanan hedeflere ulaşılması için işletme yetkilileri ile işbirliği yaparak eğitimle ilgili gerekli önlemleri almak,
j) İşletme yetkilileriyle yapılan toplantılara başkanlık yapmaktır.

MADDE 27- Meslekî ve Teknik Eğitim Yönetmeliğinin 201 inci maddesine göre işletmede beceri eğitimi gören öğrencinin görev ve sorumlulukları:

- a) İş yerinin şartlarına, kıyafet ve çalışma düzenine uymak,
b) İş yerine ait sır ve özellikleri başkasına söylememek,
c) Sendikala etkinliklere katılmamak,
d) Eğitime düzenli olarak devam etmek,
e) Meslek eğitimi ile ilgili iş dosyası tutmak
f) İşletmede meslek eğitimi yaptığı günlerde aldığı sağlık raporunu, özrünün sona erdiği tarihten itibaren işletmeye bilgi vererek en geç yedi gün içinde okul/kurum müdürlüğüne teslim etmek. (Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme Yönetmeliği, madde 57)

Diğer Hususlar

MADDE 28- İşletmede meslek eğitimi gören öğrenciler hakkında; devam, başan ve disiplin ile bu sözleşmede yer almayan diğer hususlarda ilgili mevzuat hükümlerine göre işlem yapılır.

MADDE 29- İşletme tarafından öğrenci aşağıdaki sosyal haklardan yararlandırılacaktır.

.....
.....
.....

İşletmenin Adı Okul/Kurumun Adı

Öğrenci/Velisinin İşveren veya Vekilinin Müdürün
Adı Soyadı : Adı Soyadı : Adı Soyadı :
Görevi :
Tarih : ... / ... / Tarih : ... / ... / İmza
İmza-Kaşe : İmza-mühür:.....

ÖZGEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ

Bekir KARATAŞ, 1976 İstanbul doğumludur. İlkokulu Münir Nurettin Selçuk İ.Ö. Okulunda, Orta Okulu Uçan Evler Orta Okulunda, liseyi Bakırköy Ticaret Meslek lisesinde okudu. Askerliğini Erzincan’da yaptı. 1999 yılında Gazi Üniversitesi, İşletme Muhasebe ve Ticaret Eğitimi Bölümünden mezun olmuştur. 2015 yılında Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ana Bilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı. Yabancı dili İngilizcedir.

İletişim: bekir.karatas1@ogr.sakarya.edu.tr